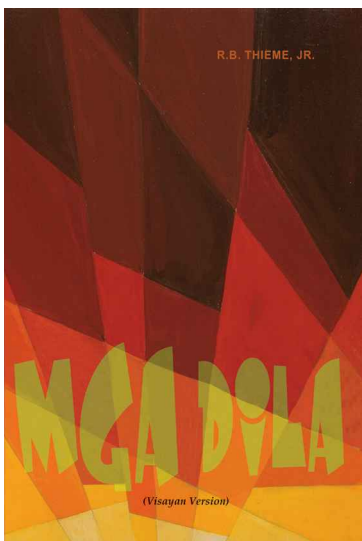

R.B. THIEME, JR.

MGA DOLA

(Visayan Version)

Ang nagkalainlaing kolor niining pangagpas nga paglarawan sa “mga dila sama sa kalayo” (Mga Buhat 2:3) nagrepresentar sa kalibog ug pagkabungkag sa mga magtotoo tungod sa pagkatuis sa espirituhanong gasa sa mga dila.

MGA DILA

R. B. THIEME, JR.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALISIYA SA PINANSIYAL

Wala gayoy bayad sa tanang materyales nga gikan sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Sa tanang mahiligon sa pagkat-on sa Bibliya, makaangkon sa among DVDs, MP3 CDs, ug mga mantalaan nga walay bayad. Ang Dios mao ang naghatag sa doktrina sa Bibliya. Tinguha namo nga mapakita ang Iyang grasya.

R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries usa ka ministeryo sa grasya ug kinatibukang gipadagan sa boluntaryong kontribusyong. Walay listahan sa presyo sa tanang materyales. Walay salapi nga gipangayo. Kon ang pagkamapasalamat sa pulong sa Dios maoy naghatag og kagana sa usa ka magtotoo nga mohatag ug kontribusyong, aduna siyay katungod sa paghatag ug kontribusyong para sa pag-apod-apod sa pulong sa Dios.

Orihinal nga naimprinta isip TONGUES
niadtong tuig 2000, ni R.B. Thieme, Jr.

Kini nga basahon napatik gikan sa mga pagtulon-an ug
mga wala maimprinta nga mga sinulat ni R.B. Thieme, Jr.

Aron sa pag-order niini nga libro sa English, kontaka:
R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries
P.O. Box 460829, Houston, Texas 77056-8829
www.rbthieme.org

Walay kabahin niining publikasyon nga ipasanay o
ipadala sa lainlaing porma o paagi, elektroniko
o mekanikal, lakip na ang seroks, rekord, og
uban pang mga pamaagi sa pagkopya, nga walay
nakasulat nga pagtugot gikan sa tigmantala.

Ang kasulatan gikuha gikan sa TONGUES nga libro mismo
og gihubad sa Binisaya.

Napatik sa Tagbilaran City, Bohol, Philippines.

Hinubad ngadto sa Binisaya nga pinulongan ni Jerome L. Salutan.
Gireview nila Amado D. Carejo, Elina C. Vicoy ug Raflyn H. Salutan.
Gipatik nga may pagtugot sa R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Sulud

Pasiuna..... *viii*

Introduksiyon 1

Unang Yugto

Ang Dili Masayop nga Tilimad-on 4

    Ang Pagkahinungdanon sa mga Dispensasyon..... 9

    Ang Propesiya sa Paghukom 18

    Tunglo nga Nahimong Panalangin 24

    Ang Tilimad-on sa mga Pinulongan..... 26

    Ang Saad sa Dios Amahan..... 28

Ikaduhang Yugto

Ang Katumanan sa Propesiya ni Propeta Isaias 29

    Ang Milagro sa mga Pinulongan..... 31

    Mga Saksi sa Milagro sa mga Pinulongan 32

“Unsay Pasabot Niini?”	39
Ang Dalan sa Kaluwasan	41
Bawtismo sa Espiritu Santo.....	42

Ikatulong Yugto

Ang Problema sa Taga-Corinto	52
Mga Pinulongan nga Sulod-guwa sa Kinatibuk-ang Kahulugan	52
Corinto, Sentro sa Patigayon ug Karnalidad	53
Malilungong mga Kulto	54
Kagubot diha sa Simbahan	58
Kamatutuan Dili ang mga Pinulongan	61
Espirituhanong mga Gasa	61
Espirituhanong Pagka-ubos Batok Espirituhanong Pagkalabaw	63
Usa ka Sistema sa Panghunahuna	71
Pagbag-o sa Imong Panghunahuna.....	73

Ika-upat nga Yugto

Ang Labing Maayong Pamaagi	77
Unsa Ang Gugma?	77
Espirituhanong mga Gasa nga Walay Gugmang- Ligdong.....	83
Ang Pagwagtang sa Temporaryo nga Espirituhanong mga Gasa	85
Teleion	89
Ang Lagda sa mga Pinulongan	93

Ikalimang Yugto

Mini nga mga Tilimad-on sa Panahon sa Kalisdanan.....	107
Mosulting mga Demonyo.....	110

Ika-unom nga Yugto

Ang mga Pinulongan Karon.....	113
-------------------------------	-----

Mga Pakapin sa Basahon

Pakapin sa Basahon A- Doktrina sa mga Kategoriya sa mga Bawtismo	120
Pakapin sa Basahon B- Doktrina sa Espirituhanong mga Gasa	124

Mga Timan-anan

Timan-anan sa Balaang Kasulatan	128
Timan-anan sa Hilisgutanan.....	137

Pasiuna

Sa dili pa ikaw magsugod sa pagtoon sa Bibliya, kon ikaw usa na ka magtotoo diha kang Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga imo nang gipanghinganlan ang imong mga sala sa pribado nga paagi ngadto sa Dios nga Amahan.

Kung isugid ta ang atong [nahibaloan] mga sala, Siya matinumanon ug matarong nga mopasaylo sa atong [nahibaloan] mga sala, ug mohinlo kanato gikan sa tanang [wala nasayran, o nahikalimtan nga mga sala] dili pagkamatarong. (1 Juan 1:9)

Ikaw anaa na dayon sa pakigfellowship sa Dios, napuno diha sa Balaang Espiritu, ug andam na aron sa pagkat-on sa doktrina sa Bibliya nga gikan sa Pulong sa Dios.

“Ang Dios espiritu, ug kinsa kadtong magasimba Kaniya kinahanglan magasimba diha sa [pagpuno sa] espiritu ug [Bibliyahanon] kamatuuran.” (Juan 4:24)

Kon ikaw wala pa sa kinaugalingon nga mitoo diha kang Ginoong Jesu-Kristo isip imong Manluluwas, ang isyu dili ang

pagsugid sa imong mga sala. Ang isyu mao ang bugtong pagtoo kang Jesu-Kristo lamang.

“Siya nga motoo sa Anak may kinabuhi nga walay katapusan; apan siya nga dili mosunod [sa sugo sa pagtoo] sa Anak dili makakita sa kinabuhi, hinoon magapabilin ang kaligutgot sa Dios diha kaniya.”
(Juan 3:36)

ANG PULONG SA DIOS buhi ug labing gamhanan, mas hait pa kay sa bisan unsang duhay-sulab nga espada, ug motusok bisan pa ngadto sa nagpahimulag sa kalag ug sa espiritu, ug sa mga lutahan ug sa kauyokan, maoy usa ka kritiko sa mga panghunahuna ug mga pagtinguha sa kasingkasing. (Mga Hebreohanon 4:12)

Ang tibook nga Kasulatan sa Dios-gipanginhawa, ug maginansyahon alang sa doktrina, alang sa pagbadlong, alang sa koreksiyon, alang sa panudlo ngadto sa pagkamatarong; aron ang tawo sa Dios basin ra mahimong hamtong, sa hingpit gisangkapan ngadto sa tanang maayong mga buhat. (2 Timoteo 3:16-17)

Pagtoon aron pagpakita sa imong kaugalingon nga aprobado ngadto sa Dios, usa ka magbubuhat nga dili kinahanglang maulaw, sa insakto nga nagbahinbahin sa pulong sa kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

Introduksiyon

USA SA PINAKAMAUKYABONG MGA PANGHITABO sa tawhanong kasaysayan nahinabo sa Adlaw sa Pentekostes, A.D. 30 didto sa Jerusalem. Napulog-usa ka mga apostoles nga makatingalahanong misangyaw sa Ebanghelyo ni Jesu-Kristo sa tawhanong mga pinulongan nga wala nila mahibal-i. Giunsa sa pagkahitabo kadtong mga butang katingalahan? Kining mga tawhana dili pa dugay nakadawat sa bawtismo sa Espiritu Santo ug ang Iyang harianong-pagtugyan sa espirituhanong gasa sa mga pinolungan. Kini nga katingalahang panghitabo misubo sa talagsaong panahon sa tawhanong kasaysayan—ang Kapanahonan sa Simbahan.

Karong panahona, ang panaglalis sa gasa sa mga pinolungan nagpadayon sa mga seminaryo, pulpito, ug taliwala sa daghang mga Kristohanon. Ang mga magtotoo ba makadawat pa gihapon sa espirituhanong gasa sa pagsulti sa mga nagkalainlaing pinolungan? Ang pagsulti ug lainlaing pinolungan nagpadayag ba sa bawtismo sa Espiritu Santo? Kanus-a ba ang bawtismo sa Espiritu Santo mahitabo?

Ang teyolohiyang panaglantuhi nga nagtuyok niining mga pangutana misilaub niadtong katapusang gabii sa ikanapulog-siyam ka siglo atol sa talagsaong *Watch Night service* sa *Bethel Bible Institute* didto sa Topeka, Kansas. Ang magtutukod sa maong Institute, Charles Parham, nitudlo sa iyang mga estudyante nga ang gahum sa pagpuyo sa kinabuhing

kristohanon ug ang pagtudlo sa ebanghelyo sa tibook kalibutan magagikan sa maloloy-ong gasa human ka maluwas. Iyang gipaila kini nga gasa sama sa bawtismo sa Espiritu Santo ug mipadayag nga sa pagdawat sa gasa kini inubanan sa pagsulti ug lainlaing pinulongan. Pag-abot sa tungang gabii, ang puno sa emosyon nga treynta anyos nga babaye mihangyo ni Parham sa pag-ampo para kaniya para makadawat sa “Espiritu Santo.” Sa pagkahuman sa pag-ampo siya nisugod sa paglitok ug dili masabot. Ang matag-usa nga nanambong nagdahom nga siya nakasinati og pagkabalik sa bibliyahanong gasa sa pagsulti ug nagkalainlaing pinulongan. Kini nga hitabo nimugna sa *Pentecostal-Charismatic* nga kalihukan unya nakadani sa minilyon sa tibook kalibutan ug nakasulod sa hapit tanang mga relihiyong pundok.¹

Ang bugtong may katungod sa paghukom sa panaglantugi mahitungod sa katinuuran sa pagsulti og nagkalainlaing pinulongan makit-an lamang sa Bibliya. Ang imong teyolohiyang panan-aw kinahanglan nahisubay ug unsay gisulti sa Kasulatan. Ang sayop nga pagtolon-an mituhop ngadto sa Kristyanismo diin ang Bibliya gituis, gilubag, ug wala ilha. Aron sa ensaktong pagsabot, sa hustong katungdanan sa lainlaing pinulongan, ang Pulong sa Dios kinahanglan husto ang pagtudlo—“tukma ang paghubad” (2 Timoteo 2:15). Unsay gitudlo sa Kasulatan mahitungod sa pagsulti ug lainlaing pinulongan? Alang sa tubag, atong pagaablihan ang libro ni Isaias. Ang propesiya sa Karaang Kasulatan maoy yawe sa pagsabot sa espirituhanong gasa nga *glossolalia* nga makita sa Bag-ong Kasulatan.²

Pito ka gatosan ka tuig sa wala pa nagpakatawo si

---

1. Kini nag-apil sa punoan nga mga protestanteng simbahan sama sa *Episcopal*, *Lutheran*, *Presbyterian*, ug *Methodist* (sayong bahin sa 1960’s), Romano Katoliko (1967), ug Eastern Orthodox (1971). *Evangelical Dictionary of theology*, 1984 ed., s.v. “*Charismatic Movement*” by J.R. Williams.

2. *Glossolalia* usa ka termino nga akong gigamit niini nga pagtoon aron sa paghingalan sa “pagsulti ug lainlaing pinulongan (*speaking in tongues*).” Usa kini ka teyolohiyang kapangalanan naporma gikan sa pagtapo sa Griyegong pungan (*noun*) γλῶσσα (*glossa*), “mga dila,” ug ang Griyegong punglihok (*verb*) ναλέω (*laleo*), “pagsulti.”

Jesu-Kristo, si Isaias mitagna sa presensya sa “langyawng pinulongan” nga isulti sa musulong nga mga kasundalohan sa yuta sa Israel—tilimad-on sa nasudnong kastigo. Sa panahon ni Isaias kini dili masayop nga pasidaan sa espirituhanong kapakyasan sa mga Hudiyo ug timaan daan sa laing paghitabo sa “lain-laing pinulongan.” Human sa pagsaka sa langit ni Jesu-Kristo, mga langyawng pinulongan sa makausa pa madungog sa Kayutaan—kining higayona isip espirituhanong gasa sa *glossolalia*. Kini nga kahibulungang gasa nga pagsangyaw sa nasud sa Israel gamit ang langyawng mga pinulongan dili lamang tukma nga tilimad-on sa mga Hudiyo sa ilang kapakyas espirituhanon ug nagkadool nga langitnong kastigo, apan usab magbutyag sa Kapanahonan sa Simbahan.

Sa kasugoan [Karaang Kasulatan] kini nahisulat, “Pinaagi sa mga tawong lain og mga dila [langyawng pinulongan] ug pinaagi sa mga ngabil sa mga langyaw [Hentil] ako magasulti ngadto niining mga tawhana [mga Hudiyo], apan bisan pa niini dili gihapon sila magapatalinghog [negatibong kabubuton] Kanako, [gikutlo sa Isaias 28:11]” nagaingon ang Ginoo. Sa ingon niana, ang pagsultig mga dila *ilhanan* diay. (1 Mga Taga-Corinto 14:21-22a, gidugang ang *italics*)³

---

3. Ang tanang Kasulatan niining libroha gihubad sa Binisaya gikan sa mga sinulat ni R.B. Thieme, Jr. Ang kinorsetehan nga komentaryo nagpakita sa pagpalapad sa mga paghubad og gitudlo sa Bibliyahanong pagkat-on nga mga pagpanudlo (anaa sa DVD, CD ug MP3 gikan sa R.B. Thieme Jr., Bible Ministries, Houston, Texas).

Unang Yugto

ANG DILI MASAYOP NGA TILIMAD-ON

SI ISAIAS ANG USA SA MGA KINALABWAN NGA TINUBDAN sa panagna nga mga tilimad-on ug milagro, matag tilimad-on importanteng kabahin kini sa kinatibuk-ang plano sa Dios. Tungod kay ang propesiya sa Karaang Kasulatan nagpasabot man sa 'haduul ug dugay nga katumanan,' ang mga mensahe ni Isaias magamit dili lamang sa iyang kaliwatan, haduul nga katumanan, apan usab sila nagpaabot sa umaabot nga mga panghitabo, dugay nga katumanan. Pananglitan, si Isaias mitala sa mga tilimad-on nga mipunting sa Unang Pag-anhi sa Manluluwas: Siya gipakatawo sa putli (Isaias 7:14); Sa Iyang pag-antos (Isaias 53:3-4); Iyang mapulihong, kamatayong espirituhanon didto sa krus (Isaias 53:4-5, 10-12); Sa Iyang paglubong (Isaias 53:9); Sa Iyang pagbayaw ug madaugong pagbalik (Isaias 9:6-7). Ang propeta mitagna sa kapakyasan sa Israel sa pagdawat sa "Balaang Anak" sa Dios, parehas ra ang iyang kapanahon ug ang iyang mga Hudiyo sa umaabot nga kaliwatan. (Isaias 5:24). Tungod niini, ang pahimangno ni Isaias batok sa pagbiya sa pagtoo gitumong sa mga Hudiyo sa iyang kapanahonan ug sa mga halayo nga kaliwatan.

Si Isaias walay undang sa pagpahimangno nga ang doktrina

sa Bibliya maoy kusog sa nasud.

Ug Siya [ang Ginoo] ang kalig-on sa imong mga panahon,
Kadagaya sa kaluwasan [lawasnong pagtubos],
kaalam ug kahibalo [doktrina sa Bibliya];
Ang kahadlok [respeto] kang Jehova mao ang imong bahandi. (Isaias 33:6)

Apan ang Israel dili interesado sa “kaalam ug kahibalo” sa Dios. Bisan pa sa ilang negatibong kabubut-on, ang nag-inusarang tingog ni Isaias nagpadayon sa pagtudlo sa kamatooran.

Sa ikabaynte-utso nga yugto, ang mga daotang relihiyosong pangulo sa nasud sa Israel gitawag ni Isaias ug “mga palahubog sa Ephraim” (Isaias 28:1, 3, 7). Ang ilang kalibutanong panagway nagpakita sa ilahang maluud nga pagpatuyang sa kahilayan.

Ug bisan pa kini sila nagatangotango tungod sa bino ug nagasamparay tungod sa maisug nga ilimnon:

Ang pari ug ang propeta nagatangotango tungod sa maisug nga ilimnon,

Sila nangalibog tungod sa bino, sila nagasamparay tungod sa maisug nga ilimnon;

Sila misarasay samtang naghimo sa mga pananawon,

Sila nanghipandol sa *pagpanghukom*.

Kay ang tanan nga mga lamesa nangapuno sa sinuka ug kahugawan, hangtod nga wala nay dapit nga hinlo. (Isaias 28:7-8)

Sa samang higayon ang mini nga mga propeta ug magtutudlo mitambag sa Israel sa pagsulay sa demonyohong tambag

(Isaias 8:19).⁴ Kini nga makalaglag nga tambag ug ang pagbiya sa doktrina sa mga palahubog nga pari, mini nga mga propeta, ug ang katawhan maoy hinungdan sa pagsulti ni Isaias nga ang sunod nga henerasyon na ang maminaw sa iyang mensahe.

“Kinsa man ang Iyang [Dios, pinaagi ni propeta Isaias] tudloan ug kaalam [doktrina]?
 Ug kinsa man ang Iyang pasabton sa balita?
 Sila bang bag-ong gilutas?
 Sila bang bag-ong gikuha gikan sa suso?” (Isaias 28:9; cf., Mga Pagbangutan 3:21-31)

Ang sunodsunod nga mga pangutana nga wala manginahanglan ug tubag sa bersikulo 9 nagpamatuud nga ang kasamtangang henerasyon adunay ‘bungol nga dunggan.’ Ang bugtong paglaum sa pagpakgang sa kastigo sa tinugyanang nasud nga mibiya sa pulong sa Dios nag-agad ra gayod sa pagtudlo sa doktrina ug ang sumusunod nga pagtubo espirituhanon sa sunod nga henerasyon.⁵

Bisan pa sa tulo ka libo ka mga katuigan na ang milabay gikan sa pagpasidaan ni Isaias, sama sa gihapon mipatigbabaw ang pagsalikway ug walay pagtagad karong panahona. Ang mga dili magtotoo nagpabilin sa pagsalikway sa Maayong Balita sa kaluwasan ug ang mga magtotoo nagpabilin sa walay kagana sa doktrina sa Bibliya, mipili sa pagpabilin sa espirituhanong pagkabata. Sa matag henerasyon, kinahanglan masangyawan ang mga dili magtotoo, samtang ang mga magtotoo kinahanglan “motubo sa grasya ug kahibaw sa atong Manluluwas nga si

---

4. Tan-awa ang Ikalimang Yugto.

5. Ang tinugyanang nasud usa ka nasudhong binuhat kon diin ang mga espirituhanong hamtong nga mga magtotoo nagporma igo nga makapaasenso sa nasud ug pinaagi niini gipadayon sa Dios ang Iyang plano para sa katawhan. Ubos sa balaanong grasya ang Dios tino nga manalipod sa sinaligang nasud aron ang mga magtotoo makatuman sa balaanong mga sugo sa pagsangyaw, pagpahibalo ug sinaligan sa doktrina sa Bibliya, paghatag ug kadangpan sa mga Hudiyo, ug pagpadala sa mga misyonero nga nagsubay sa pagtulon-an sa Bibliya. Tan-aw kang Thieme, *Freedom through Military Victory* (1996), 13-18.

Ginoong Jesu-Kristo” (2 Pedro 3:18). Wala nay makalabaw pa sa imong sukdanan sa pagkamaayo kaysa kadaadlaw nga pagkat-on sa Pulong sa Dios. Kinahanglan ang Doktrina maoy pinakauna sa imong kinabuhi!

“Kay Siya miingon,

‘Sugo ibabaw sa sugo [balaod ibabaw sa balaod],
sugo ibabaw sa sugo, [צוֹ לָצוֹ, צוֹ לָצוֹ, Tzaw
latzaw, tzaw latzaw]

Lagda ibabaw sa lagda, lagda ibabaw sa lagda,
[קוֹ לָקוֹ, קוֹ לָקוֹ, qaw laqaw, qaw laqaw]

Dinhi madyutay, didto madyutay [זַעִיר שָׁם, זַעִיר שָׁם,
ze'er sham, ze'er sham].” (Isaias 28:10)

Si Isaias maalamong gimugna ang pagbalikbalik sa pulong Hebreohanon ang mahait nga pagsumaysamay sa usa ka hubog, balikbalik nga pagyawyaw sa alaot nga mga pari, samtang sa samang higayon naghulagway sa pamaagi sa tukmang pagtudlo sa doktrina—“sugo sa sugo, lagda sa lagda.” Ang katuyuan sa doktrinadong pagtudlo mao ang pagsilsil sa bibliyahanong kamatuuran, pero ang doktrina naa sa kalag mutapok sa hinayhinay nga pagtubo.⁶ Usa ka sugo motukod ug lain. “Sugo sa sugo” naghulagway sa matang sa balaanong kamatuuran. “Lagda sa lagda,” pulong sa pulong, bersikulo sa bersikulo nga pagtuki, ipataas kini nga mga kamatuuran gikan sa kasulatan. Ang doktrina kinahanglan mapasundayag sa *isagogical*, *categorical*, ug *exegetical* nga paagi—dili lamang kausa, kon dili balikbalik, hantod nga permanente na kining

6. Ang kalag sa tawo kana ang salabutan, dili lawasnong panagway sa katawhan nga dunay kasinatian sa kaugalingon, salabutan, kabubut-on, ug tanlag. Tan-aw kang R.B. Thieme, Jr., *Ang Plano sa Dios* (Houston: R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 1992). Sa umaabot, ang mga panimaan sa akong libro musulti lamang sa mga tagsulat, uluhan, petsa sa pagmantala (sa unang panimaan), ug panid. Tan-awa usab sa kang Thieme, *The Origin of Human Life* (1993).

mutuhop sa kalag.⁷ Kon ang Doktrina matinud-anong gitudlo ug makanunayong gituhop, “diyutay dinhi, diyutay didto,” ang lainlaing bahin sa Kasulatan sa kadugayan mahimutang ra sama sa mga piyesa sa *jigsaw puzzle*. Hinayhinay, mudako imong kasayuran sa panghunahuna sa pagdawat ug paghawid sa dugang mga doktrina. Ikaw karon makahimo na sa pagsabot sa labing uswag nga mga konsepto ug doktrina hangtod, malukop sa balaanong panglantaw, ikaw espirituhanong pagkainaugalingnanon.⁸

Si Isaias misulay sa pagpasabot niini nga mga konsepto sa Israel, pero ang mga Hudiyo nagpadayon sa pagsalikway sa iyang mensahe. Unya sa kalit lang, sa tungatunga sa iyang pakigpulong sa kaimportante sa doktrina, ang propeta miputol sa iyang mensahe ug mipahibalo sa usa ka pinakamakakugang nga mga panghitabo sa kasaysayan.

Hinonoa, siya makigsulti niini nga katawhan
Pinaagi sa nagbungabungang mga ngabil
[langyawng linitokan] ug usa ka langyawng
dila [pinulongan]. (Isaias 28:11)

Unsa may boot ipasabot niini nga pamahayag? Ang paghukom

---

7. Isagogics usa ka paghubad sa Kasulatan basi sa kasaysayang hitabo o manalagnang kakahimtangan. Exegesis mao ang pulong-sa-pulong, bersikulo-sa-bersikulo, gramatikanhon, pamalay sa mga pulong, kagikanan sa pulong, ug pagtuki sa kinatibukang kahulugan sa Kasulatan gikan sa orihinal nga mga pinulongan sa Bibliya—Hebreo, *Aramaic*, ug Griyego—aron sa pagpupu sa mga prinsipyo ug paghulagway sa Biliyahanong mga doktrina. Kategoriya mao ang paglainlain sa Bibliyahanong doktrina pinasubay sa iyang hisgutanan. Pinaagi sa paggamit sa hermeneutikahanong sukaranan sa kahubitan ug pagtandi Kasulatan sa Kasulatan, muguho ang mga Bibliyahanong hilisgutan ug kini ehan-ay ngadto sa pagbahin sa doktrina aron sa mauswagong pagtukod sa kamatuoran sa kamatuoran, malisod nga doktrina sa masayon nga doktrina.

8. Langitnong panghunahuna mao ang panghunahuna, hamili nga paagi, ug kasarang sa pagsulbad sa problema nga nakutlo gikan sa Bibliyahanong doktrina.

Espirituhanong makaugalingnanon nagpasabot sa hingpit nga kaigo sa espirituhanong pagkinabuhi. Aron sa pagkaespirituhanong makaugalingnanon mao ang paghunahuna sa langitnong panghunahuna nga nakuha gikan sa doktrina nga anaa sa kalag, sa Dios lamang nagsalig para sa kabaskog, kadasig, kaharuhay, ug pagsulbad sa problema kaysa magsalig sa katawhan o kahimtang.

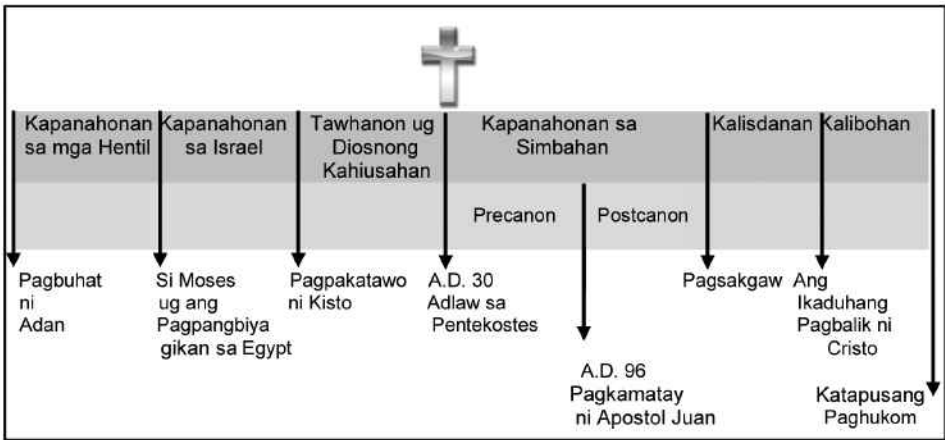
sa Israel, pareha haduul o halayo, ipahibalo pinaagi sa “langyawng pinulongan!”

ANG PAGKAHINUNG DANON SA MGA DISPENSASYON

Ang kagun-ubang propesiya sa Isaias 28:11, mitagna sa paghukom sa Israel, kinahanglan sabton sulud sa Diosnong talamdan sa mga panghitabo para sa tawhanong kasaysayan—ang dispensasyon. Ang han-ay sa langitnong pagdumala nga nagbahin sa tawhanong kasaysayan ngadto sa nagsunodsunod nga mga panahon maoy ginganlag dispensasyon ug naglangkob sa langitnong panghunahuna ug teyolohanong paghubad sa kasaysayan.⁹ Ang dispensasyonal nga paagi maoy gikinahanglan aron sa pagpasinati kanato sa panahon ug sa mga mapadayagon ug eskatolohikanong panghitabo ug sa tukma nga paghubad sa Kasulatan. Ang pagsabot sa dispensasyon mao ang, isip mga magtotoo, pamaagi sa atong pagpuyo sa piho nga panahon aron kita makasabot sa Diosnong plano, kabubut-on, ug katuyoan sa atong kinabuhi. Ang tawhanong kasaysayan hayan gibahinbahin ngadto sa unom ka mga dispensasyon: ang Kapanahonan sa mga Hentil, ang Kapanahonan sa Israel, ang Dispensasyon sa Tawhanon ug Diosnong Kahiusahan, ang Kapanahonan sa Simbahan, ang Kalisdanan, ug ang Kalibohan.

---

9. Para sa dugang pagpasabot sa doktrina sa dispensasyon, tan-aw kang Thieme, *The Divine Outline of History: Dispensations and the Church* (1999), 3-4, 17-20, 64-67, 80-141.

DISPENSASYON SA TAWHANONG KASAYSAYAN

Sa matag katuigan ang Dios mulihok subay sa iyang grasyahanong pamaagi. Ang kaluwasan sa tanang panahon madawat sa samang pamaagi—pagtoo lamang ni Kristo lamang. Sa Dispensasyon sa Karaang Kasabutan ang hingtungdan sa pagtoo mao ang Ikaduhang Persona sa Trinidad, ang gitagna nga Manluluwas; sa Dispensasyon sa Tawhanon ug Diosnong Kahiusahan ang hingtungdan sa pagtoo mao ang nagpakatawo nga si Jesu-Kristo; sa Kapanahonan sa Simbahan ug sa Kalisdanan ang hingtungdan sa pagtoo mao ang nabanhawng Jesu-Kristo; sa Panahon sa Kalipay ang hingtungdan sa pagtoo sa gihapon si Jesu-Kristo nga muhari sa kalibutan. Sa maong paagiha, ang pagpauli sa pakigfellowship pareha ra sa matag dispensasyon—paghingalan sa mga sala ngadto sa Dios Amahan (Mga Salmo 32:5; 1 Juan 1:9).

Ang unang dispensasyon, ang Kapanahonan sa mga Hentil, nagsugod ni Adan ug natapos kang Moses. Gikan ni Adan hangtod sa pagkahuman sa lunup sa tibook kalibutan sa panahon ni Noah, kini nga katuigan adunay usa lamang ka kaliwatan ug usa ka pinulongan. Wala pa masulat ang canon nga Kasulatan; ang Dios magpakita sa iyang kaugalingon ug sa iyang plano pinaagi sa mga damgo, mga panan-awon, anghelanong mga pagpakita, ug pagpakita sa Dios. Pagkahuman sa Lunup

adunay nahitabo nga paspas nga pagsanay sa katawhan. Ang mga kaliwatan ni Noah nagsugod sa paghunahuna ug pamaagi unsaon pagbantay ug pagpanalipod ang katawhan pinaagi sa kaugalingon nilang pagpaningkamot. Ang ilang *utopian* nga kasulbaran mao ang paghiusa. Aron mahandum ang ilang mapasigarbohon nga panag'abin, ang katawhan nakahukom sa pagtukod ug matahom nga katukuran.¹⁰

Ug ming-ingon sila, “Umari kamo, magbuhat kita alang kanato ug usa ka siyudad, ug usa ka torre nga ang iyang ibubungan moabot sa langit, ug kita magbuhat alang kanato ug usa ka ngalan [pagkamapahitas'on]; kay tingali unya kita patibulaagon sa halayo sa tibook nga nawong sa yuta.” (Genesis 11:4)

Tungod sa kasayon sa universal nga pinulongan dali ra naporma ang panag'abin. Ang nagtipon nga katawhan mipaila sa ilang kaugalingon nga “agalon sa ilang kapalaran” ug kaugalingnanong pagsalig, nga walay labot ang Dios (Genesis 11:6). Ang ilang siyudad nahimong sentro sa pagsupak sa Diyosnong sugo sa pagpakaylap sa tibook kalibutan (Genesis 9:1). Ang katuyoan niining satanasnong-kadasig sa pagrebelde¹¹ mao ang paghiusa sa mga katawhan sa kalibutan sa pamaagi nga supak sa Dios nga panag-abin. Aron sa pagpugong sa mabangis nga kalibutan-ong panggobyerno nga maoy makapukan kanila, ang Dios nanginlabot ug misilot niining mangil-ad nga panag-abin. Siya “mibuwagbuwag” sa mga katawhan ug mipalibog sa ilang pinulongan (Genesis

---

10. Thieme, *Freedom through Military Victory*, 10-11.

11. Kini nga pagrebelde kabahin sa kinatibuk-ang anghelanong away, ang dili makita nga espirituhanong gubat tali sa Dios ug ni Satanas. Nagsugod sa kanhiay nga pagbatok ni Satanas ug 1/3 sa mga anghel, ug kini nagpadayon isip espirituhanong gubat sa kinatibuk-ang kasaysayan sa katawhan (Mga Taga-Efeso 6:10-20). Tan-aw kang Thieme, *Christian Suffering* (1997), 140-179; *Creation, Chaos and Restoration* (1995); *Satan and Demonism* (1995).

11:7-9).

Ang nagkalainlaing mga pinulongan nakahimo ug daghang mga nasud, misumpo sa tanang paningkamot sa panag'abin. Ang daghang mga pinulongan karong panahona nangita ug bag-ong pamaagi sa pagsangyaw—ang misyonaryong kalihokan nga nagagikan ug nahimutang sa sentrong lugar. Aron sa pagsugod niini nga katuyuan, ang Dios mipili sa lyahang sinaligan, usa ka Hentil nga ginganlag Abram, usa ka piniling sakop sa katilingban nga gikan sa ikatulong dinastiya sa Ur. Si Abram mitoo sa Ebanghelyo ug misunod sa kabubut-on sa Dios, milabang sa suba sa *Euphrates* ug misulod sa *Canaan*, usa ka langyawng yuta. Ang Dios misaad nga siya ug ang iyang mga kaliwatan sa umaabot maoy manag'iya sa *Canaan* (Genesis 13:14-15) ug mamahimong iladong nasud pinaagi kanila ang tanang mga nasud mapanalanginan espirituhanon (Genesis 12:1-3). Aron sa pagpangandam sa adlaw sa pagkatuman sa saad, si Abram mipili sa walay pirmanenteng pinuy-anan, “usa ka langyaw sa yuta sa saad...nagpuyo sa mga tolda” (Mga Hebreohanon 11:9). Siya adunay talagsaong panagingnan sa tanan niyang mahimamat. Bisan pa og ang lumad nga pinulongan ni Abram ang *Chaldean*, siya nakakat'on ug usa o daghan sa mga pinulongan sa Canaan, lakip niini ang *Phoenician* ug *Ugaritic*. Sa paghiusa sa *Chaldean* ug *Canaanite* nga mga pulong, ang patriyarka sulod sa hamubong panahon nakahimo sa pagsangyaw sa mga katawhan dinhi sa langyawng yuta. Daghan ang mitoo; ang mga ngalan sa tulo nga iyang mga kinabig nahisulat sa Genesis 14:13: Mamre, Eshcol, and Aner.

Si Abram ang nahimong amahan sa usa ka bag-ong matang nga kaliwatan, ang katapusan ug labing bantugan sa tanang mga kaliwatan—ang mga Hudyo—ug alang ninii ang Dios nagngalan kaniya ug Abraham. Ang luwas nga mga Hudyo sa kaliwatan ni Abraham, Isaac, ug Jacob mao ang mga piniling katawhan sa Dios (Genesis 21:12; Deuteronomio 7:6; Mga Taga-Roma

9:6b-8; Mga Hebreohanon 11:18).¹² Ug ang kaliwatan misanay pag-ayo, sila ang nahimong sinugdanan sa pinakaunang tinugyanang nasud sa tibook kasaysayan.

Ang Kapanahonan sa Israel nagsugod sa pagpangbiya sa mga Hudiyo didto sa Ehipto ug natapos hantod sa pagkatawng putli ni Ginoong Jesu-Kristo. Bisan pa ang Israel magpabilin nga usa ka gamayng nasud ubos sa Dios (Deuteronomio 7:7), ang mga Hudiyo daan nang gidahom nga mahimong panag'ingnan lapas pa sa ilahang mga utlanan. Ug isip ang bugtong pangagamhanan nga gidumala sa Dios sa tibook kasaysayan,¹³ sila gimandoan sa Dios sa pagtuman sa duha ka pinasahe nga mga tahas: magbalantay sa balaang pinadayag (Mga Taga-Roma 3:1-2) ug pagsangyaw sa Maayong Balita sa tanang kanasuran (Isaias 43:10,21). Apan sa makadaghang higayon ang Israel napakyas sa pagsangyaw sa ubang kanasuran, tungod niana wala makatuman sa ilahang misyonerong katungdanan. Ug sa makadaghang higayon, isip resulta sa ilang kapakyasan, sila nahilag sa balaang disiplina.

Ang kapakyasan sa mga Hudiyo matag-usa ug nasudnon miabot na sa kahiladman sa dihang ilang gisalikway “ang Bugtong Balaan” ang Dios, si Jesus isip Manluluwas sa Iyang Unang Pag-abot. Ang putli nga pagkatawo (Isaias 7:14) ug ang duha ka kamatayon ni Kristo didto sa krus (spirituwal ug pisikal),¹⁴ mao ang duha ka mga tilimad-on nga ang pagsilot sa nasud sa Israel nagsingabot na. Ang katapusang tilimad-on sa ilang nag-ungaw nga paghukom mao ang espirituhanong gasa

---

12. Thieme, *Anti-Semitism* (1991), 13-15.

13. Pangagamhanan nga mismo direktang gidumala sa Dios ngadto sa mga Israelihanong nasud sukad niadtong pagpanghawa sa Ehipto hangtud niadtong pagpurongpurong ni Haring Saul ug mahibalik kini sa Paghari ni Ginoong Jesu-Kristo sulod sa usa ka libo ka tuig. Ang kasamtangang nasud sa Israel, natukod niadtong 1947, wala magpahiluna og Pangagamhanang gidumala sa Dios ang Dios naglagda ug umaabot nga milenyohanong dispensasyon. Ang mga Hudiyo magpabilin nga nagkatibulaag sa tibook kalibutan sa Kapanahonan sa Simbahan ug sa Kapanahonan sa Kalisdanan hangtud nga si Ginoong Jesu-Kristo mismo ang mutapok kanila sa Iyang Ikaduhang Pagbalik.

14. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo (The Blood of Christ)* (1989). Sa Isaias 53: 9 ang Hebreo (mavet) kini labaw sa usa ug ang hubad niini mao ang “mga kamatayon.”

sa *glossolalia*.

Ang bisan unsang pagtoon sa Bibliya gikinahanglan ang paghimo sa pag-ila tali sa Kapanahonan sa Israel ug ang Kapanahonan sa Simbahan. Kini nga kalainan usa ka balik hilisgutan sa Bag-ong Kasulatan (Mga Buhat 10:45; Mga Taga-Roma 11:25; Mga Taga-Galacia 6:15; Mga Taga-Efeso 2:11-22; Mga Hebreohanon 3:5-6) ug ang sukaranan sa tiyolohiyang dispensasyonal.¹⁵ Unsay nakapahuluganon sa paglahi niining duha ka mga dispensasyon? Ang Dispensasyon sa Tawhanon ug Diosnong Kahiusahan—ang Unang Pag-abot ni Ginoong Jesu-Kristo! Kini nga panahon nahisulat sa mga Ebanghelyo, ang unang upat ka mga libro sa Bag-ong Kasulatan, nagsugod sa ulay nga pagkatawo ni Kristo ug natapos sa Iyang pagkamatay, paglubong, pagkabahaw, pagsaka, ug panagtipon sa toong kamot sa Dios Amahan didto sa langit. Tungod sa pagsalikway sa Israel ni Jesus isip Manluluwas ang mipaundang sa Dispensasyon sa Tawhanon ug Diosnong Kahiusahan, ang Dios temporaryong mipadaplin sa Israel hangtod nga makumpleto ang Kapanahonan sa Simbahan.

Sanglit ang Israel dili naman ang may katungod nga tinugyanan sa Dios dinhi sa kalibutan, ang Dios mitawag og bag-ong hingtungdan nga gitawag ug Simbahan (2 Mga Taga-Corinto 5:17). Ang Dios mipuli sa Israel og bag-ong misionaryong kalihukan. Ang Simbahan, gitawag og ang Lawas ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 12:12),¹⁶ kadtong tanan nga kinsa “sa matag lugar nagtawag sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 1:2). Sila nagagikan sa tanang

---

15. Kini nga sukaranan tali sa Kapanahonan sa Israel ug sa Kapanahonan sa Simbahan nakamugna ug panag-ingnan para sa talagsaong espirituhanong panginabuhì sa magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan. Ang panag-ingnan nagagikan sa paagi sa buhat (modus operandi) sa pagkatawhanon ni Kristo sa *hypostatic union*. Tan-awa ang kang Thieme, *The Divine Outline of History*, 38-44.

16. “Ang Lawas ni Kristo” (*The Body of Christ*) ang tawag para sa universal nga Simbahan dinhi sa kalibutan, ang harianong pamilya sa Dios, naghatag ug pagpaklaro nga ang matag-usa ka magtotoo sa kasamtangang dispensasyon anaa kang Kristo ug nahimong usa ka tibook nga may susamang plano, susamang katuyoan, ug usa ka hiniusang tinguha.

matang sa katilingban, tibook parte sa kalibutan, ug makasulti sa nagkalainlaing mga pinulongan; apan silang tanan nag-ambitay sa gikausahan sa tanan nga bugtong pagtoo ni Kristo lamang (Mga Taga-Galacia 3:26).

Ang Kapanahonan sa Simbahan gitunga sa duha ka mga yugto sa panahon. Ang precanon nga panahon sa Kapanahonan sa Simbahan mao ang yugto sa panahon nga ang Bag-ong Kasulatan nga canon wala pa makumpleto sa pagsulat. Kini nagsugod sa adlaw sa Pentekostes, ca. A.D. 30, ug natapos niadtong ca. A.D. 96 sa pagkakumpleto sa Libro sa Pinadayag ug sa kamatayon ni Apostol Juan. Ang postcanon nga panahon sa Kapanahonan sa Simbahan nagsugod sa pagkakumpleto sa Bag-ong Kasulatan ug matapos sa Pagsakgaw sa Simbahan.¹⁷

Kini nga panahon usa ka talagsaong dispensasyon. Walay laing panahon nga makalabaw sa pagkamasuknaon o pagkamagantihon og walay laing dispensasyon nga ang mga magtotoo gihatagan og daghang mga espirituhanong bahandi.¹⁸ Ang tanang mga magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan pirmanenting gipuy-an ug temporaryong puno sa Dios Espiritu-Santo, usa ka pribilihiyo nga wala gihatag

---

17. Ang Pagsakgaw sa Simbahan mao ang pagkabanhaw sa tanang mga magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan, buhi o patay, gikan sa kalibutan aron mutagbo sa Ginoo sa kahanginan ug mudawat sa ilang mga binanhawg lawas (1 Thess. 4: 13-17). Tan-awa kang Thieme nga, *The Divine Outline of History*.

18. Matag magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan makadawat ug katloa'g siyam nga dili mabawi nga mga bahandi ug usa ka mawagtang nga bahandi (ang pagpuno sa Espiritu-Santo) sa higayon nga ikaw maluwas. Tan-awa kang Thieme, Ang Plano sa Dios, 31-36; *Rebound Revisited* (1995), 31-35.

sa mga naunang dispensasyon.¹⁹ Ang pagpuyo sa Espiritu-Santo usa ka pirmanenting relasyon nga maangkon sa higayon sa pagkatawo pag-usab diin ang lawas sa matag magtotoo mausab ngadto sa pagkatemplo para sa pagpuyo ni Kristo isip *Shekinah Glory* (1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19-20; 2 Mga Taga-Corinto 6:16).²⁰ Ang pagpuno sa Espiritu usa ka pasiunang pagsulod ngadto sa pakigfellowship sa Dios human maluwas ug kini mapadayon pinaagi sa sekretong paghingalan sa mga sala ngadto sa Dios Amahan (1 Juan 1:9). Kini nga pagpuno sa Espiritu Santo usa ka pagsangkap sa balaang gahum aron sa pagtuman sa talagsaong espirituhanong pagkinabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan (Mga Taga-Efeso 5:18). Sa unang higayon sa kasaysayan sa tawo ang matag magtotoo gihiusa diha ni Kristo—usa ka miyembro sa harianong pamilya sa Dios. Kitang tanan mga harianong pari, mga embahador samtang wala pa si Kristo, ug sinaligan sa Dios aron sa pagsaksi sa atong

---

19. Sa panahon sa Karaang Kasabutan walay bisan usa ang gipuy-an o gipuno sa Espiritu Santo (Juan 7:39). Diyutay'ng tipik lamang sa mga magtotoo—mga hari, mga maghuhukom, mga pari, mga propeta, mga tigsulat sa Balaang Kasulatan, ug mga panday sa Tabernakulo ug Templo—ang nakadawat sa temporaryong pagpuyo sa Espiritu Santo aron sa paghatag ug kahibalo, doktrina, pagpangulo ug pagdumala, pagpropesiya, o kahanas sa pagpahibalo para sa nasud sa Israel (Numeros 11:16-17; 27:8-20; Mga Maghuhukom 3:10; 6:34; 11:29; 13:25; 14:6; 15:14; 1 Samuel 10:6-10; 11:6; 16:13). Kini nga pagpuyo temporaryo lamang ug pwede nga pagabawion pinaagi sa padayong pagpakasala (Mga Salmo 51:11). Tan-awa kang Thieme, *The Divine Outline of History*, 133. doktrina, pagpangulo ug pagdumala, pagpropesiya, o kahanas sa pagpahibalo para sa nasud sa Israel (Numeros 11:16-17; 27:8-20; Mga Maghuhukom 3:10; 6:34; 11:29; 13:25; 14:6; 15:14; 1 Samuel 10:6-10; 11:6; 16:13). Kini nga pagpuyo temporaryo lamang ug pwede nga pagabawion pinaagi sa padayong karnalidad (Mga Salmo 51: 11). Tan-awa kang Thieme, *The Divine Outline of History*, 133.

20. Niadtong Kapanahonan sa Israel, ang wala pa nagpakatawo nga si Jesu-Kristo isip *Shekinah Glory* nagapuyo sa Tabernakulo o Templo (Exodo 25:21-22; Levitico 26:11-12; Mga Salmo 91:1; Mga Hebreohanon 9:5). Ang *Shekinah Glory* makita sama sa panganod kon adlawan o usa ka haligi nga kalayo sa gabii, ug ingon man sama sa masidlak nga kahayag ibabaw sa kaban sa kasabutan. Ang presensiya sa *Shekinah Glory* naghatag ug kasigurohan sa Diosnong saad sa kalibutan-on ug malungtarong mga panalangin sa Israel. Sa kasamtangang Kapanahonan sa Simbahan ang pumopuyo nga Espiritu-Santo maghimo ug Templo sa lawas sa magtotoo para sa pagpuyo ni Kristo isip *Shekinah Glory* (1 Mga Taga Corinto 6:19; cf., 2 Mga Taga Corinto 6:16; Mga Taga Colosas 1:27-29). Tan-awa kang Thieme nga, *The Divine Outline of History*, 130-133; ug kang R.B. Thieme III, "The Panorama of the Shekinah Glory" (ThM Thesis, Western Conservative Baptist Seminary, Portland, Oregon, 1987).

Ginoo.²¹ Ug dugang pa, didto anaa na para sa Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo ang kumpletong canon nga Kasulatan, ang Bibliya. Ang kinatibuk-an sa doktrina andam nang magamit sa matag usa ka magtotoo aron sa pag-abante ngadto na sa pinakataas nga espirituhanong pagkahamtong.²² Sa tanang pagdumala sa Dios, walay dispensasyon gawas sa panahon nga karon atong gipuy-an nagtanyag ug dakong hagit aron pasulayan ang doktrina sa Bibliya.

Ang pito ka tuig nga Kalisdanan, ang paghibalik sa Kapanahonan sa Israel, mosunod dayon human sa Pagsakgaw sa Simbahan ug matapos kini sa Ikaduhang Pagbalik ni Kristo (Isaias 34:1-6; Jeremias 30:4-8; Ezequiel 38-39; Daniel 9:24-27; 11:40-45; Pinadayag 6-19). Tungod kay ang pagpugong nga impluwensiya sa Balaang Espiritu pagawad-on, ang Kalisdanan mao ang pinakamakalilisang nga higayon sa kasaysayan sa katawhan—satanasnong pagpanglupig ug kaguliyang ang maghari (2 Mga Taga-Tesalonica 2:6-7). Mao kini nga higayon nga ang mga demonyo mawad-an sa paglaum (Pinadayag 12:12) diin si Satanas mogamit sa tanang gahum gumikan sa kawang niyang pagpaningkamot sa pagpukan sa mga Hudiyo.

Ang katapusang dispensasyon, nga mosunod sa Kalisdanan ug sa Ikaduhang Pagbalik ni Jesu-Kristo, mao ang Kalibohan (*Millennium*) (Mga Salmo 72; Isaias 11, 35, 62, 65; Zacarias 14:4-9; Pinadayag 20). Ang Hari sa tanang mga hari magdumala dinhi sa kalibutan sulod sa literal nga usa ka libo ka tuig nga may hingpit nga kakahimtangan. Ang anghelanong away mahunong samtang si Satanas ug ang iyang mga demonyo pagaprisohon didto sa Kahiladman (Pinadayag 20:7). Isip mananaog diha kang Kristo, ang mga magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan

---

21. Thieme, *Witnessing* (1992).

22. "Canon" nagagikan sa Griyego (*kanon*), "lagda o sukaran," ug naghulagway sa tinipon nga saysentay sayes ka mga libro sa Karaan ug Bag-ong Kasulatan nga mao ang ginamhan, kasaligan, ug dili masayop nga Pulong sa Dios. Tan-awa kang Thieme nga, *Canonicity* (1973).

Para sa detalyadong paghulagway sa pagkab-ot sa taas nga kahibaw, Tan-awa kang Thieme nga, *Follow the Colors* (1975), 15-48.

modumala uban Kaniya (Pinadayag 20:6). Ang mga Hudiyos sa makausa pa mamahimong hawud sa tanang mga nasud dinhi sa kalibutan isip binalik nga sinaligang nasud sa Dios ug modawat sa tanang gisaad sa Dios niadtong panahon pa sa Karaang Kasulatan.²³ Sa pagkakaran, bisan pa, ang plano sa Dios para sa mga kapanahonan modagan sa iyang agianan. Sa nahibaloan na kining dispensasyonal nga kasayuran, atong ipadayon ang kang Isaias nga makapakugang nga kasayuran: “Siya makigsulti niining mga tawhana ginamit. . . ang langyawng pinulongan” (Isaias 28:11)!

ANG PROPESIYA SA PAGHUKOM

Ang hataas ug matinud-anon nga pagpangalagad ni Isaias (739-685 B.C.) nahitabo niadtong labing mahinungdanon nga panahon sa kasaysayan sa Israel. Human namatay si Solomon (ca. 926 B.C.), usa ka pag-alsa batok sa balaang awtoridad maoy mipikas sa nasud sa Israel ngadto na sa duha. Ang Amihanang Ginghamarian (ang napulo ka mga tribo), ginganlag “Israel” o “Ephraim,” mitukod sa ilang kaulohan didto sa Samaria; Ang Habagatang Ginghamarian (ang duha ka mga tribo), ginganlan og “Judah,” gipadayon ang Jerusalem isip maoy kaulohan. Si Isaias mitagna sa kalaglagaan sa duha ka mga ginghamarian. Niadtong 721 B.C., dol-an biyente ka tuig gikan sa pagpasidaan ni Isaias, ang mibiya sa pagtoo ug nagkadaotan nga Ephraim nagun-ob

---

23. Kining mga walay kondisyon nga kasabutan mao ang mga kauyonan diin ang Dios nakigkontrata ni Abraham ug sa iyang mga magtotoo nga kaliwatan sa nasud sa Israel. Wala mag-agad sa kinaiyahan, kini nga mga kasabutan bugtong nag-agad lamang sa kinaiya sa Dios para sa katumanan niini. Ang mga gikaoyunan naglangkob sa upat ka mga nagkalaing bahin sa sinulat nga maoy naggarantiya sa luwas nga Israel sa ilang kaugmaon, katuyoan, panalangin, ug sa titulo sa yuta nga ilahang kaugalingon. Ang upat ka mga walay kondisyon nga kasabutan mao ang Kasabutan ni Abraham (Genesis 12:1-3), ang Palestinianian o Real Estate nga Kasabutan (Genesis 15:18), ang Kasabutan ni David (2 Samuel 7:8-16), ug ang Bag-ong Kasabutan sa Israel (Jeremias 31:31-34). Tan-awa kang Thieme nga, *The Divine Outline of History*.

gumikan sa ikalimang hugna nga disiplina, nga gipahamtang ni Sargon II, ang hari sa Assyria (Isaias 28:1-4).²⁴ Apan ang Ephraim nakakab-ot na sa ilang nasudnong pagkalumpag sauna pa sa wala pa sila mabuntog sa mga Assyrian nga manunulong. Ang kamalungtaron ug kabaskog sa bisan kinsang tinugyanang nasud nagadepende sa mga espirituhanong kapasikaran: ang pagsangyaw ug sa pagkatawo pag-usab sa mga dili magtotoo,²⁵ sinaligan sa Kasulatan, ug ang pagpakuyanap ug pag-aplikar sa doktrina sa Bibliya sa mga magtotoo. Kon wala kining mga malahutayong kapasikaran, ang masukolong pagsamoksamok nga nagagikan sa laing nasud mao ray motapos sa kagub-anan nga gisugdan sa espirituwal nga pag-os-os.

Sa mga milabayng mga siglo, ang mga Hudiyo kanunay gayong makadawat sa maluloy-ong pasidaan gikan sa Dios sa nagsingabot nga paghukom. Ang panagna nga mga mensahe, ang mga lagda nga nahisulat sa Balaod ni Moses, ug ang mga

---

24. Sama ra ang Dios modisiplina sa matag usa ka mga magtotoo kon sila nakasala aron sa pag'aghat nila sa pagbalik ngadto sa Iyang plano, Siya modisiplina usab ug mga nasud. Ang lima ka mga hugna sa disiplina kini nag-uswag nga mga ang-ang, matag usa mamahimong magka-uminto ang kabangis para sa masupakong nasud.

Ang Unang Hugna nga Disiplina: Pagkawagtang sa maayong panglawas; pag-os-os sa kausawang panguma; kaguliyang, kahadlok, ug kamatayon sa gubat; pagkawagtang sa mga kinaugalingong kawagasan gumikan sa negatibong kabubot-on sa doktrina sa Bibliya (Levitico 26: 14-17).

Ikaduhang Hugna sa Disiplina: Pagkunhod ug pag-unlod sa ekonomiya; pagsaka sa kaugalingon ug matag'usa nga disiplina tungod sa padayong negatibong kabubot-on bisan pa sa nahinang pasidaan (Levitico 26: 18-20).

Ikatulong Hugna sa Disiplina: Kapintas ug paglapas sa balaod ug kahapsay; kadaot sa mga siyudad (Levitico 26: 21-22).

Ang Ikaupat nga Hugna sa Disiplina: Pagkapukan sa armadong kusog; okupasyon sa langyaw; pagkanihit sa pagkaon (pag-os-os ug usa sa ikanapulo sa naandan nga kinahanglanon); pagkabungkag sa mga pamilya (Levitico 26: 23-26).

Ikalimang Hugna sa Disiplina: Pagkagun-ob sa usa ka nasud gumikan sa kinagrabihang pagsalikway sa mga sukaranan sa Bibliya (Levitico 26: 27-39).

Thieme, *Daniel Chapters One through Six* (1996), 5-6.

25. Pagkatawo pag-usab (*Regeneration*) usa ka termino tiyolohikal sa pagkatawo espirituwal o pagka "tawo pag-usab" (Juan 3:3-7; Tito 3:5). Sa higayon ang tawo modawat sa bugtong pagtoo ni Jesu-Kristo lamang ug makalabang gikan sa espirituhanong kamatayon ngadto sa espirituhanong pagkabuhi ang Balaang Espiritu maghimo ug tawhanong espiritu para paghatag sa kinabuhing walay katapusan.

gibug-aton sa silot sa lima ka mga hugna sa disiplina kining tanan naghulagway ug unsay mahitabo sa katawhan kinsa misalikway sa Dios us sa Iyang Pulong (Levitico 26:14-46).

Si Moses sa kani-adto pa nagpasidaan sa Israel nga ang madunggan nga langyawng pinulongan sa ilang lugar usa ka tilimad-on sa ikalimang hugna sa disiplina—ang paghukom ug pag-guba sa nasud.

“Ang Ginoo magdala sa usa ka nasud batok ka ninyo nga gikan sa halayo, nagagikan sa tumoy sa kalibutan, sama sa agila nga misakdap paubos, usa ka nasud kinsa ang pinulongan dili nimo masabtan.” (Deuteronomio 28:49)

Si Jeremias usab nagtudlo sa Israel mahitungod sa pasiunang tilimad-on sa paghukom.

“Tutok ug pamati, ako magadala sa usa ka nasud batok ka ninyo gikan sa halayo, O balay sa Israel,” nagbutyag ang Ginoo.

“Kini usa ka malahutayong nasud,
Kini usa ka karaang nasud,

Usa ka nasud kinsa ang pinulongan dili ninyo mahibaloan,

O ni inyong masabtan unsa ang ilang gisulti.

(Jeremias 5:15)

Ang pasidaang propesiya ni Isaias sa Kapitulo 28 gibutyag sa iyang mga kadungan-dungan. Ang mapahitas-on ug mibiya sa pagtoo nga Ephraim nagpabilin pang nagbarog sa dihang si Isaias nagpahibalo sa nagsingabot nga katumanan sa propesiya—ang katapusan sa “laya nga bulak” (Isaias 28:1, 4). Ang mga Assyrian nagpadulong na sa Ephraim aron sa pagpukan sa nasud. “Ang langyaw’ng pinulongan,” ang tilimad-on sa paghukom, kini nadunggan sa Ephraim, ang nasudnong

kadaot malikayan pa unta. Ang tin-aw nga pagpadayag ni Isaias mahitungod sa langyaw'ng mga pinulongan kini usab usa ka katapusang pahibalo aron sa pagbangon gikan sa pagbiya sa pagtoo.

Ang pagkaguba sa Ephraim niadtong 721 B.C. usa ka pasidaan sa Judah. Kon sila magpadayon sa mga salawayong pamatasan nga maoy hinungdan nga ang Ephraim nahitumpawak sa pagka-ulipon, ang kadaotan usab moabot kanila (Isaias 28:14-23). Samtang ang kakusog sa mensahe ni Isaias ug ang pagdawat sa nagatoong lumolupyo mipataas sa kinabuhi sa Judah og 135 ka katuigan, apan ang Judah mibalik sa pagbiya sa pagtoo. Sila napakyas spirituhanon, ekonomikanhon, katilingbanon, ug sa Armadong kusog; ilang gibaliwala ang doktrinado ug balaang tinukod nga mga sumbanan nga diin ang usa ka tinugyanang nasud maglihok para sa kahimayaan sa Dios.²⁶ Sukad ang Hudiyo wala na mamati sa pasidaan, ang pinulongan sa Chaldea nabati sa Judah sulod sa bayente ka tuig (605-586 B.C.) sa wala pa ang paghukom.

Si Nebuchadnezzar, ang pinakabanggiitan sa tanang mga hari sa Chaldea, unang miilog sa Judah niadtong 605 B.C. ug mipalalin sa gatos kaliboan ka mga Hudiyo paingon sa Babylon.²⁷ Niadtong 586 B.C. ang panghinapos, nahitabo ang makalilisang nga paghukom. Si Nebuchadnezzar mipukan sa nasud, miguba sa Templo, ug midala sa nahabiling mga Hudiyo sa Babylon para sa pagkaulipon. Human sa pagkahugno sa Emperyo sa Chaldea ug ang setenta ka tuig nga pagkabinihag sa Babylon natapos na, ang mga Hudiyo mibalik pagpuyo sa Judah ubos sa kasugoan ni Cyrus nga banggiitan sa Media-

---

26. Ang Balaang Katukuran mao ang mga sumbanan nga gihatag sa Dios para sa kalungtaran, pagkamalig-on, pagpanalipod, ug kapadayonan sa mga tawhanong kaliwatan, pareho magtotoo o dili magtotoo, sa kasamtangang panahon sa tawhanong kasaysayan.

27. Ang unang pagpahawa nahitabo niadtong 605 B.C. ug ang ikaduha, niadtong 598 B.C. Si Nebuchadnezzar malampusong mipukan sa Jerusalem human sa napulog walo ka buwan nga paglibot ug mipabalhin sa ikatulong grupo didto sa Babylon. Tan-awa kang Thieme nga, *Daniel Chapters One through Six*, 7-9.

Persian nga Empiryo. Apan, liboan ka mga Hudiyo nakahukom nga magpabilin nalang sa Persia. Ang ilahang mga kaliwatan nahimong ekonomikanhong dugokan sa mga taga Persia ug sa ulahi, ang Parthian nga Empiryo.

Dugang pang pagkatibulaag sa mga Hudiyo nahitabo sa panahon ni Alexander the Great (356-323 B.C.). Ang langyaw'ng pinulongan nabati na usab sa Judah. Si Alexander misulong sa Israel nga naglaraw sa paglibot sa Jerusalem. Sa iyang katingala, si Jaddua ang Pangulong Pari, gikuyogan sa mga kaparian ug mga lumulopyo sa Jerusalem, nanguna sa pagpanglakaw pagawas sa siyudad aron sa pagdawat kaniya. Gidala ni Jaddua ang sagradong nilukot nga mga papel sa Balaang Kasulatan sa iyang bukton. Sa solemneng paagi, siya miabli sa nilukot nga papel ni Daniel ug gipakita ni Alexander nga ang iyang pagbihag gitagna na sa Dios!²⁸ Halawum ang katingala ug pagdayeg ni Alexander sa mga Hudiyo ug siya mitudlo ug pipila kanila isip mga tagdumala sa mga siyudad sa tibook niyang halapad nga emperyo, daghan pareha ka layo sa India. Dihay grupo sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa Alexandria, Egypt, ug mihubad sa Hebreo nga Karaang Kasulatan ngadto na sa Griyego. Ang *Septuagint*, nga maoy ngalan, ang Kasulatan nga gihubad sa Griyego nahimong magamit sa mga Hudiyo nga gipugos pinaagi sa pagpalayas aron sa pagbiya sa ilahang lumad nga Hebreo.

Ubos sa prinsipyo sa wala pa mahitabo nga propesiya, ang Dios mitugot kang Isaias sa pagdungaw sa agianan sa panahon aron sa pagtan-aw sa makaloolooy nga kapakyasan sa umaabot nga kaliwatan sa mga Hudiyo. Ang katumanan nga taas og kab-ot sa propesiya ni Isaias sama sa gihapon ang nasudnong pagkatibulaag (A.D. 70), sa dihang lain na usab nga kaliwatan sa mga Hudiyo nga mibiya sa pagtoo ang mahiagum sa

---

28. Ibid., 1-6, 52-54.

makalilisang nga paghukom tungod sa ilang pagkabadlongon.²⁹ Tin-aw ug klaro kaayo nga ang kahulogan sa propesiya sa mga pinulongan dili gayod masayop. Diha sa halayong umaabot nga panahon ang Dios kanunay ang pasidaan sa mga Hudiyo sa umaabot nga nasudnong pagpanton pinaagi sa mga langyawng pinulongan—niining panahona dili sa langyawng hentil nga mga manunulong, apan sa ilang isigkalungsoranon nga mga Hudiyo ug mga Hentil nga nanggamit sa espirtuwal nga gasa sa *glossolalia* (Mga Buhat 2:4).

Kay pinaagi sa kalalakihan nga nagbungabunga ang sinultihan [בְּלִעְנֵי שִׁפְהָ, *bila' agi saphah*] ug pinaagi sa usa ka langyawng hentil nga pinulongan,

Siya [Dios] makigsulti niining mga tawhana. (Isaias 28:11; sumala sa titik nga paghubad)

Bila'agi saphah, gihubad “nagkabungabunga sa pagsulti,” nagpasabot sa kaalingisngis sa langyaw'ng mga pinulongan sa Hentil diha sa dunggan sa mga Hebreohanon. Ang pagsulti sa mga katawhan nga nagpalibot sa Israel hagashas ug nagkutabkutab paminawon para sa mga Hudiyo. Ang nakapadugang ug kalig-on sa tagna ni Isaias mao ang iyang malibog nga pamaagi—siya manglaktaw pinaagi sa pagtangtang sa berbo, unya tanghagaon pinaagi sa pagpaklaro sa makapakugang nga kinaiyahan sa tilimad-on sa langyawng mga pinulongan sa hentil. Ang mga Hudiyo, sa kaniadto nga nahatagan sa Kamatuuran, sa umaabot nga panahon mapugos sa pagpaminaw sa Kamatuuran gamit ang mga langyawng sinultihan.

---

29. Ang magsasaysay nga si Josephus mihulagway unsa kahadlok ang paghukom nga nahitabo niadtong Agosto, A.D. 70, sa dihang ang Jerusalem napukan sa mga kasundalohan ni Titus. Usa ka milyon ka mga Hudiyo ang nangamatay, ug 70,000 ang gihimong mga ulipon; ang tibook nasudnong Hudiyo nagkatibulaag, mikatap sa tibook kalibutan. Tan-awa kang Flavius Josephus, “The Wars of the Jews,” Book V, vi-xiii.

Samtang kining panagna sa tilimad-on murag dili kaayo importante para nato karon, kini usa ka makapasuko ug makapahiubos sa mga Hudiyo niadtong panahon ni Isaias. “Hunahunaa kuno!” makaingon gyud silag, “Gisayonan kag hentil nga mga pinulongan nagsultig Pulong sa Dios diri kanato! Kita ang gihatagan sa Balaod; kita ang mga sinaligan sa Kasulatan; kita ang magsangyaw sa kalibutan. Pagkamapangahason ni Isaias nga mosulti kanamo nga ang balikwaot ug hagashas nga hentil nga mga pinulongan maoy magdala sa mensahe sa kaluwasan ngari kanamo!” Sa ilang pagtoo, ang pagpahibalo sa kaluwasan sa Israel gamit ang hentil nga mga pinulongan usa ka hingpit nga kangil-ad, makapasuka, ug makapalimbawot nga panghunahuna; dili sila makatoo nga mahitabo kining butanga. “Sa walay duhaduha ang Dios dili gayod mosalikway sa Iyang mga pinalabing katawhan.” Busa sila mapahitas-ong wala tagda ang propesiya ni Isaias.

Ang tanang propesiya sa Kasulatan mahitabo gayod sa umaabot nga panahon. Ang walay katapusan nga Anak sa Dios natawo sa usa ka ulay (Isaias 7:14) ug nanimuyo uban sa mga katawhan (Juan 1:14). Trayntay-tres ka tuig ang milabay, sa Adlaw sa Pentekostes, napulo ka adlaw human sa pagsaka ni Kristo, gihatag ang espirituhanong gasa sa mga pinulongan. Ang matag Hudiyo nga nakasabot sa nilukot nga papel ni Isaias nakaamgo nga kini nga tilimad-on nagpahibalo ug malaglagong paghukom sa ilang nasud.

TUNGLO NGA NAHIMONG PANALANGIN

Ang ikalimang hugna sa disiplina buut na usab mopahimutang sa Israel ubos sa tunglo; apan ang grasya sa Dios makanunayong magahatag sa mga pamaagi diin ang tunglo pwede mahimong

panalangin.³⁰ Sa dihang si Isaias mitagna sa tilimad-on sa paghukom, siya usab mipadayag ug mensahe sa paglaum.

Siya [ang propeta] kinsa misulti kanila, “Dinhi ang kapahulayan, ihatag ang kapahulayan sa nangaluya,”

Ug, “Dinhi ang kapahulayan,” apan sila dili gayud mamati. (Isaias 28:12)

“Pahulay” nagpasabot sa kaluwasan. Si Jesu-Kristo miingon, “Dool ngari Kanako, kadtong tanang gikapoy ug nabug-atan, ug pagahatagan ko kamo sa kalinaw” (Mateo 11:28). Sa maong panahon lamang inig kaangkon sa kaluwasan pinaagi sa bugtong pagtoo ni Jesu-Kristo lamang ang pagtunglo dihadiha mahimong panalangin. Ang grasya sa Dios nagbuhat sa kaluwasan para sa tawo, dili ang mga buhat sa Balaod (Mga Taga-Galacia 2:16) o tawhanong mga paningkamot (Tito 3:5). Ang kaluwasan libreng gihatag sa tanan nga modawat niini.

Sa susamang adlaw nga ang tunglo sa ikalimang hugna sa disiplina gipahibalo sa mga Hudiyo, sila gihatagan usab sa Maayong Balita—ang kahigayonan sa kaluwasan! Bisan pa ang nasudnong pagkatibulaag nagkadool ug ang paghukom makaapekto sa tanang mga Hudiyo (Deuteronomio 28:64-68), ang Dios dili gayod mobiya kanila. Ang labing hinungdanon mahitungod kanila mao ang ug nagpadayon: “Too ni Ginoong Jesu-Kristo, ug ikaw maluwas” (Mga Buhat 16:31). Ang tunglo mamahimong panalangin pinaagi sa pagsangyaw ug pagkatawo pag-usab sa matag usa ka mga Hudiyo. Sa paglugway sa panahon taliwala niadtong A.D. 30 ug A.D. 70. Ang Dios migamit ug pinasahe nga pamaagi sa pagpahibalo

---

30. Grasya mao ang tanang gawasong mabuhay sa Dios para sa mga katawhan nga nag'agad sa matubsanong buhat ni Jesu-Kristo didto sa krus. Ang katawhan dili gayod makatuman o makakab-ot sa pagtugot o pagtagad sa Dios pinasikad sa iyang kaugalingong binuhatan, kalagsig, o moralidad.

sa pagtunglo ug pagpanalangin sa mga Hudiyo—*ang gasa sa mga pinulongan, bisan pa daw mao rag nagbungabunga ug maluod, kini gituyo aron sa pagpahigmata kanila sa laing umaabot nga pagkatibulaag ug pagpaila ni Kristo isip ilahang bugtong Manluluwas.*

ANG TILIMAD-ON SA MGA PINULONGAN

Duha ka mga propesiya nagsulti sa katapusan sa tinugyanang nasud sa Israel ug ang pag-abot sa Kapanahonan sa Simbahan: Ang usa gitumong sa mga Hudiyo; ang lain sa mga Hentil. Ang pamaagi para sa mga Hudiyo, kadtong sigeg singgit para sa kahibulongan (Mateo 12:38-39; 1 Mga Taga-Corinto 1:22), mao ang pagsangyaw gamit ang hentil nga mga pinulongan. Ang pamaagi para sa mga Hentil mao ang propesiya ni Jesu-Kristo mahitungod sa bawtismo sa Balaang Espiritu (Mga Buhat 1:5). Sa pagsugod sa Kapanahonan sa Simbahan, ang duha ka mga propesiya nagtapo (Mga Buhat 2:3-4). Sa adlaw sa Pentekostes (A.D. 30) ang mga apostoles nakadawat sa bawtismo sa Balaang Espiritu, uban ang *glossolalia*—hentil nga mga pinulongan pinaagi niini ang mga Hudiyo mapasidan-an ug masangyawan. *Glossolalia* nagpadayon sulod sa kwarenta ka mga katuigan (A.D.) nagpahibalo sa umaabot nga kagub-anan sa Israel pinaagi sa Roma. Kining katuyoan sa *glossolalia* gipamatud-an ni Apostol Pablo kinse ka tuig sa wala pa mahitabo ang katalagman.

Diha sa Balaod [ang Karaang Kasulatan] nahisulat, “Pinaagi sa mga kalalakihan nga may langyawng mga dila [mga pinulongan] ug pinaagi sa mga ngabil sa mga langyaw [mga Hentil] Ako makigsulti niini nga mga katawhan [ang mga Hudiyo], ug bisan pa niini sila dili mamati [negatibong kabubot-on]

Kanako [gikutlo gikan sa Isaias 28:11],” naga-ingon ang Dios. Busa kun ang mga dila para sa usa ka tilimad-on [usa ka pasidaan sa mga Hudiyong dili magtotoo sa nagkaduol nga balaang paghukom ug pagkatibulaag], dili niadtong mga mitoo, apan sa mga dili magtotoo. (1 Mga Taga-Corinto 14:21-22a)

Tungod kay ang pagkagun-ob sa Jerusalem usa ka dakong kadaot, ang Dios mihatag sa pasiuna ang gipakusgan nga pagsangyaw. Ang tanan nga midawat sa gasa sa kaluwasan sa kasamtangan makalikay sa tunglo sa ikalimang hugna sa disiplina. Kadtong mga nagaila sa tilimad-on makahibalo og unsay gipasidaan og mobiya aron dili madaot pinasikad ang mga balaang sugo. Sila usab makadawat sa bawtismo sa Balaang Espiritu ug mamahimong miyembro sa Lawas ni Kristo—kini kabahin sa Simbahan sa bag-ong dispensasyon.

Bisan pa ang mga Hudiyong nagpabiling ubos sa balaang disiplina sa tibook kadugayon sa Kapanahonan sa Simbahan, ang Dios dili makatugot sa anti-Semitismo. Ang Dios wala manginahanglan ug tabang sa pagpahamtang sa Iyang disiplina. Siya matarong, makiangayon, ug kanunay’ng manggiloy-on sa tanan Niyang pamaagi tali sa tawo. Ang Dios mopanalangin niadtong motabang sa Hudiyong ug motunglo sa tanan kinsa mopasipala kaniya. Ang Kasaysayan makasaksi niini nga prinsipyo: Ang mga nasud nga motanyag ug kapuy-an sa Hudiyong panalanginan (Genesis 12:3) ug ang mga nasud nga mahimong batok sa Hudiyong maguba.³¹

---

31. Thieme, Anti-Semitism.

ANG SAAD SA DIOS AMAHAN

Ug ang pagpatapok kanila [mga apostoles] nga naghi-usa, Siya [Jesu-Kristo] nagmando kanila sa dili pagbiya sa Jerusalem, apan sa paghulat kun unsa ang gisaad sa Amahan, “Nga,” *Siya miingon*, “kamo nakadungog niana gikan Kanako.” (Mga Buhat 1:4)

Sa sulod sa kuwarenta kaadlaw sa wala pa Siya mosaka sa langit, si Ginoong Jesu-Kristo mipatawag sa Iyang mga apostoles para sa katapusang mando (Mga Buhat 1:2). Siya mimando “sa onse” sa pagpabilin sa Jerusalem ug “huwaton ang gisaad sa Amahan.” Ang Dios Amahan misaad nga inig balik ni Ginoong Jesu-Kristo didto sa langit, ang Dios Espiritu Santo moanhi sa kalibutan. Ang mga apostoles gisultian ni Jesus nga ang Espiritu Santo maoy mamahimo nilang Magtutudlo (Juan 14:26), Tigmatutu (Juan 14:16-17; Juan 16:7), ug Mogiya sa tibook kamatuuran sa doktrina (Juan 16:13).

Ang bantayanan nga bahin sa mando sa Ginoo mao ang “dili pagbiya sa Jerusalem,” kay diin didto sa adlaw sa Pentekostes ang Espiritu Santo maukyabong mokanaog aron sa pagbunyag ug paghatag sa gasa sa mga pinulongan. Kini usa ka talagsaong higayon sa tawhanong kasaysayan.

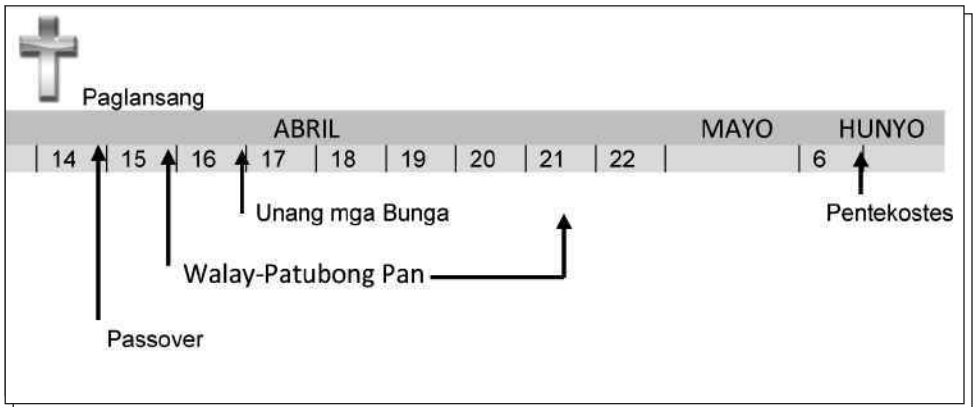
Ikaduhang Yugto

ANG KATUMANAN SA PROPESIYA NI PROPETA ISAIAS

Ug sa niadtong adlaw sa Pentekostes miabot, sila [ang napulog usa ka mga apostoles] silang tanan nagkahi-usa sa usa ka lugar. (Mga Buhat 2:1)

“Pentekostes” mao ang ika-upat sa Kasaulogan sa Tingpamulak sa Israel. Ang pinakauna niining mga balaang

KASAULOGAN SA TINGPAMULAK SA ISRAEL

mga adlaw mao ang Passover, ang unang tinuig nga kasaulogan sa pagpanaw nagmando sa tanang mga lalaking Hudiyo sa pagsaulog adto sa Templo sa Jersusalem (Exodo 23:17; Deuteronomio 16:16). Ug mosunod gyod dayon sa passover mao ang usa ka semana nga kasaulogan sa Walay-Patubong Pan. Sa ikatulo ka adlaw sa parehong semana mao ang kasaulogan sa Unang mga Bunga (Levitico 23:9-14; cf., Numeros 28:26-31)—ang Adlaw sa Pagkabanhaw. Singkwenta ka adlaw pagkahuman sa Passover mao ang Pentekostes, ang “Kasaulogan sa mga Semana” (Exodo 34:22), ang ikatulo sa tinuig nga kasaulogan sa pagduaw sa balaang lugar.

Ang “sila” sa Mga Buhat 2:1 nagpasabot sa nangaging pinakadool nga nahiuna, si Mathias ug ang “onse” sa Mga Buhat 1:26. Niining talagsaon nga kabuntagon sa Pentekostes niadtong A.D. 30, ang onse ka mga apostoles ug si Matthias, agig pagsunod sa kamandoan ni Jesu-Kristo (Mga Buhat 1:4-5), nagpabilin sa Jerusalem aron sa paghuwat sa pag-abot sa Balaang Espiritu.³²

Ug sa makalit adunay miabot gikan sa langit usa ka masaba nga sama sa usa ka mapintas, naghaguros nga hangin, ug mipuno sa tibook panimalay nga diin sila nagalingkod. Ug didto nagapakita kanila ang mga dila sama sa kalayo nga nanghatag kanilang tanan, ug sila mitugdong sa matag usa kanila. (Mga Buhat 2:2-3)

“Ug sa makalit” miabot ang makapalisang nga mga tilimad-on nga nagpahayag sa bawtismo sa Balaang Espiritu ug misugod

---

32. Ang Espirituhanong gasa sa pagka-apostoles harianong gihatag sa Espiritu Santo adtong Pentekostes, dili kini kabubot-on sa tawo (1 Mga Taga-Corinto 12:11), tungod kay walay apostoles nga pinili sa mga tawo (Mga Taga-Galacia 1:1). Ang pagpili ni Matthias isip maoy ikadose nga apostoles kini usa ka resulta sa tawhanong panglantaw, ug dili kabubot-on sa Dios. Ang pinili sa Dios nga mopuli ni Judas Iscariot mao si apostol Pablo, nga kinsa kinaugalingong gitudlo sa nabanhaw'ng Kristo didto sa dalan sa Damascus (Mga Buhat 9:15).

sa Kapanahonan sa Simbahan. Usa ka dahunog sama sa unos-buhawi nga milanog sa tibook Jerusalem, mipahibalo sa pagsugod sa bag-ong dispensasyon. Kining tunog sa “makusog, nga hinagueros sa hangin” mao ang pasiunang pagbutyag sa pag-abot sa Espiritu Santo. Sama sa hilabihang makusog nga hangin, ang Espiritu Santo mao ang gigikanan sa langitnong gahum para sa katumanan sa talagsaong espirituhanong panginabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan.

Sa pagbawtismo ni Jesu-Kristo nga maoy sinugdanan sa Iyang kalibutan-ong ministeryo (Lucas 3:21-23), ang presensiya sa Espiritu Santo nagpakita sa panagway sa naglupad-lupad nga salampati (Juan 1:32); pero sa adlaw sa Pentekostes ang Espiritu Santo nailhan pinaagi sa pagtungha sa “mga pinulongan sama sa kalayo.” Ang kalayo nagtimailhan ug paghukom sa Kasulatan (2 Mga Taga-Tesalonica 1:7-9; Pindayag 19:11-15; 21:8) ug kini nga milagro usa ka tilimad-on sa umaabot nga kalaglagan.

ANG MILAGRO SA MGA PINULONGAN

Ug silang tanan nangapuno pinaagi sa Balaang Espiritu ug nagasugod sa pagsulti sa laing mga dila [glossa—mga lingguwahe], kay ang Espiritu naghatag kanila sa linitokan. (Mga Buhat 2:4)

Ang kalit nga pagkunsad sa Espiritu Santo ug nagtugyan sa espirituhanong gasa sa mga pinulongan, ang mga apostoles dungang gipuy-an ug puno sa Espiritu Santo. Isip kamatuuran niining bag-ong kahimtang sa espirituwalidad, sila kalit misugod ug litok sa langyawng mga pinulongan. Ang milagro misamot ang pagka katingalahan tungod kay kining mga apostoles tanan taga Galilea. Ngano nga kadto mahinungdanon man?

Niadtong panahona duha ka klase sa mga Hudiyo ang nagpuyo sa Palestine: ang Judeans sa habagatang Palestine ug ang Galileans sa amihanang bahin sa Lugar. Ang Judeans mas labawng makinaadmanon ug kasagaran makalitok ug tulo ka mga pinulongan. Sila makasulti ug Latin (ang pinulongan sa mga Romanhon), Griyego (ang pinulongan nga naandan), ug ang ilang lumad nga Aramaic (ang pinulongan sa patigayon sa Taliwalang Sidlakan). Ang Galileans, bisan pa, ang kadaghanan mga walay kinaadman nga mga mag'uuma ug mga mananagat kinsa makasulti lamang ug Aramaic nga may talagsaon, nga banwahanong nilitokan. Kining Galileans, bisan pa niini, ang mga piniling galamiton sa Dios. Ang usa ray pinulongan nga mga apostoles sa kalit lang nausab ngadto sa pagkamaalamon, ang daghang pinulongan nga mga Galilean nagsangyaw sa Maayong Balita sa mga magduduaw sa balaang dapit nga mga Hudiyo gikan sa halayong kayutaan, ang dili halayo nga katumanan sa pasidaan ni Isaias.

MGA SAKSI SA MILAGRO SA MGA PINULONGAN

Karon adunay mga Hudiyo nga nagapuyo [κατοικέω, *katoikeo*] sa Jerusalem, makidios nga mga tawo, nagagikan sa matag [hentil] nasud nga ubos sa langit. (Mga Buhat 2:5)

Sa kanunay, ang Diosnong panimpo hingpit. Sa mahigpit nga pagtuman sa Balaod ni Moses, liboan ka mga Hudiyo ang maghugop didto sa Templo sa Jerusalem aron pagsaulog sa mga kasaulogan sa tingpamulak, apil niini ang Pentekostes. Ang *present active participle* nga *katoikeo*, gihubad “pagpuyo,” naghulagway sa ilang temporaryong pagpuyo sa Jerusalem sa tibook gidugayon sa mga adlaw sa pangilin ug nagpaila sa kalainan niining mga pumapanaw ngadto sa mga lumolupyong sa

siyudad. Sila nagagikan sa Asia Minor, Europe, ug Amihanang Africa aron pagtuman sa kamandoan sa pagsimba. Tungod kay ang ilang nga ginikanan nagkatibulaag man sa nagkalainlaing mga nasud sobra sa tulo ka gatos ka mga tuig, mao nga sila dili na hanas sa Hebreo. Ang Kasulatan naghulagway kanila sama sa “hinimbahong mga tawo”—hilabihan ka relihiyoso, makutihong motuman sa Balaod ni Moses, apan sama ni Necedemus, dili luwas (Juan 3:1-21).

Dali ra natong itagik pag-usab ang mga panghitabo sa adlaw sa Pentekostes. Ang huut nga mga dalan sa Jerusalem napuno sa mga nagsaulog nga katawhan sa dihang usa ka naghaguros nga hangin ang mipakurat sa tibook siyudad. Nabuntog sa pagkamapakisayron ug kahadlok, ang mga bisita ug mga lumulupyo nagpanon sa lugar kon diin ang kahibulongang tingog nagagikan.

Ug sa dihang kini nga tingog nahitabo, ang kadaghanan nagadungan sa pag-abot, ug nangalibog, tungod kay sila [mga Hudiyong magpapanaw] ang kada usa nakadungog kanila [ang mga apostoles] nga nagasulti sa iyang kaugalingong [hentil] lingguwahe [διάλεκτος, *dialektos*]. Ug sila nangatingala ug nahibulong, nga nagaingon, “Ngano, dili ba kini silang tanan ang nagasulti og mga Galiliyahanon? Ug naunsa man kini nga matag usa kanato nakadungog *nila* sa atong kaugalingong lingguwahe [*dialektos*] nga diin kita nangatawo?” (Mga Buhat 2:6-8)

Ang mga Hudiyo nahingangha. Ang mga Hudiyo nga natawo sa langyawng lugar nga namalik sa yuta sa ilang mga ginikanan hingpit ang pagtoo nga bugtong Aramaic nga pulong lang ang madunggan. Apan, sila natingala sa pagkadungog nila sa ilang lumad, hentil nga mga pinulongan, nga ang mga katawhang Hudiyo sa Palestine dili sinati. Sa walay duhaduha wala sila

magdahum nga kining yanong mga Galilean sa kalit lang mahimong hanas sa mga pinulongan.

Ang pulong gigamit dinhi para sa “pinulongan” dili ang *glossa* pero magkahulogan, *dialektos*. Tungod kay ang *dialektos* nagkahulogan ug “pinulongan sa usa ka nasud o sa rehiyon,”³³ kini nagpasabot nga ang *glossa* usab nagpasabot sa tawhanong pinulongan (Mga Buhat 2:4). Kini sa hingpit misalikway sa pagtoo nga ang pagsulti sa mga pinulongan sa adlaw sa Pentekostes usa ka anghelanong lingguwahe o daghang matang sa mabalationg paglitok.³⁴ Ang Dios Espiritu Santo misaylo sa kinaiyahan sa kalag sa mga apostoles ug mikontrolar sa ilang mga tingog aron sila makapaambit sa Maayong Balita gamit ang hentil nga mga pinulongan nga sinati sa lagyaw’ng mga Hudiyos. Hunahunaa ang kadaghanon sa nagkalainlaing mga pinulongan nga gisundog.

“Parthians ug Medes ug Elamites, ug mgalumolopyo sa Mesopotamia, Judea ug Cappadocia, Pontus ug Asia, Phrygia ug Pamphylia, Egypt ug ang mga distrito sa Libya palibot sa Cyrene, ug mga

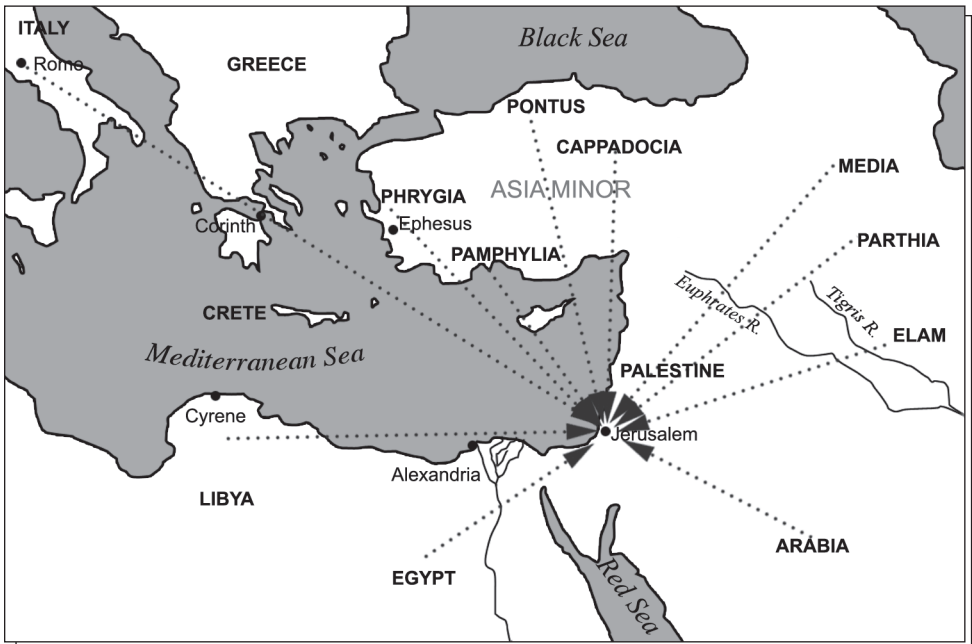
---

33. Walter Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 2nd ed., F. Wilbur Gingrich and Frederick W. Danker, ed. (Chicago: The University of Chicago Press, (1979), 185.

34. Ecstasics naggikan sa Greyigong pulong ἔκστασις (*ekstasis*), nagpasabot ug “trance” (Mga Buhat 10:10; 11:5; 22:17). Ang tinood nga *ecstatic utterance* masinati sa dili kasagaran nga estado sa pangisip nga diin ang pagpadayag (propesiya, damgo, mga panan-awon) diritsong madawat sa mentalidad sa kalag gikan sa Dios ug unya mapahibalo sa mga katawhan. Kini nga pamaagi sa pagpahibalo pwedeng mag’apil sa talagsaon pero temporaryo nga kakulbahinam sa pagbati isip tubag sa gipadayag. Busa, uban sa kumpletong canon sa Kasulatan, ang mga magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan dili na makadawat ug diritsong pagpadayag gikan sa Dios. Tan-awa kang Thieme nga, *The Divine Outline of History*, 76-77; ug ang *The International Standard Bible Encyclopedia*, 1979 ed., s.v., “Ecstasy,” by D. E. Aune.

Karon, hapit tanang mga kalibutanong relihiyon nga may sanga ang nagbuhat og mabinationg paglitok, nga walay lain pa kaysa estado sa pagbating hilabihan nga gipahayag sa mini-nga-pinulongan. Ang mga pagtoon sa mga hanas sa pulong nga mauyonon sa *charismatic movement* napakyas sa pagpamatuud nga ang bag-ong ‘*tongues*’ pagsulti misunod sa panig’ingnan sa usa ka matuud nga pinulongan. William Samarin, *Tongues of Men and Angels* (New York: MacMillan, 1972).

bisita gikan sa Roma, managsamang Hudiyo ug proselytes, Cretans ug Arabs—kami nakadungog kanila sa *among* kaugalingong mga pinulongan [glossa] pagsulti sa gamhanang mga buhat sa Dios.” (Mga Buhat 2:9-11)

ANG NAGKATIBULAAG NGA MGA KATAWHANG HUDIYO NGA NAGHUGOP SA JERUSALEM, ca. A.D. 30

Ang mga Parthian mibalhig puyo gikan sa sentral Asya niadtong ikalimang siglo B.C. ug miabot nga sakop sa Persian ug unya sa Macedonia nga pagdumala. Sa dihang si Alexander the Great mipukan sa Parthia, siya naghimog mga siyudad ug gisalig sa iyang mga Hudiyong tigdumala. Sa nagkatungatunga na ang empiryo ni Alexander, ang mga Parthian miilog sa gahum (250 B.C.). Ang ilang kasundalohang kalig-on epektibong mipugong sa sidlananong pagpalapad sa Roma ngadto sa India. Niining panahona, daghang mga Hudiyo ang nagpuyo nga mipalambo sa negosyo sa maong rehiyon. Kini nga mga

Hudiyong naglitok sa lumad nga Parthian nga pinulongan. Niadtong adlaw sa Pentekostes ang mga apostoles makahibulonganong nagsangyaw sa Maayong Balita sa Parthian nga sinultihan.

Didto sa taas nga ibabawng patag sa kabukiran sa Zagros nga mao karon ang kasadpang Iran, ang walay pirming puy-an nga mga katawhan nga gitawag ug Medes nakighiusa sa mga Persian aron paghawud sa kalibutan sa panahon ni Cyrus ang Banggiitan (c.a. 539 B.C.). Human sa pagkahagba sa Empiryo sa Persian, sila namalik sa ilang gigikanang kabukiran, dala ang ilang malibog nga pinulongan. Ang mga Hudiyong nagsugod sa pagpuyo niining hilit nga rehiyon sa panahon sa Pagkabinihag sa Babylonia. Pag-abot sa unang siglo A.D. ang karaang Median usa na ka patay nga pinulongan, gipulihan sa pinulongan sa mga Persian ug gisunod sa mga Hudiyong kinsa nahibulong sa pagkadungog ug Persian nga tataw kaayong gilitok didto sa mga kadalanan sa Jerusalem.

Ang Elamite nga mga katawhan ganahan na sa pagpakig-away bisan pa kaniadto sa panahon ni Abraham (2100 B.C.). Sila naghatag kanunay ug hulga sa mga Sumerian ug mga Babylonian ug nakigbisog aron sa paghari sa Mabungahong Ibabaw'ng-Patag. Sila maasdangong mikanaog gikan sa habagatang bahin sa kabukiran sa Zagros sidlakang bahin sa suba sa Tigris aron sa madaliang pagbuntog sa mga Babylonian niadtong ika-napulog duha ka siglo B.C. Sila mipadayon sa pag-abante aron sa pag-angkon sa Arabyanong deserto, apan naabog pagbalik didto sa ilahang nag-inusara, pag-atras paingon sa kabukiran, halayo sa ubang mga kultura. Bisin pa sunod niana nasakop sa Chaldea, Media-Persia, ug Parthia, kining gamay nga distrito nagapabilin sa ilang kaugalingong lumadnong kinaiya ug pinulongan. Dinhi, usab, si Alexander the Great mipili ug mga Hudiyong nga tagdumala luyo sa iyang paspas nga pagpangbuntog. Karon ang mga kaliwatan adtong maong mga Hudiyong namalik sa Jerusalem aron sa pagsaulog sa mga kasaulogan didto sa Balaang Siyudad. Sa Diosnong kabubot-on sila nakadungog sa Maayong Balita nga gisangyaw

gamit ang karaang pinulongan sa mga Elamite.

Ang Mesopotamia mao ang yuta sa Mabungahong Kurba taliwala sa suba sa Tigris ug suba sa Euphrates. Sa milabay nga mga siglo daghang mga pinulongan ang gilitok dinhi niining gamay nga rehiyon: Sumerian, Assyrian, Akkaddian, Karaang Persian, Elamite, Griyego, Syrian. Sa dihang ang Mesopotamia nahimong ubos sa pagdumala sa Emperyo sa Parthia, Taliwalang Persian ug Aramaic ang sinultihan. Ang mga Hudiyo nga miadto sa Jerusalem nga nagagikan sa ilang sinagop nga pinuy-anan sa Mesopotamia nakadungog sa Maayong Balita nga gipadayag sa Taliwalang Persian.

Ang mga Judean hanas mosulti ug Aramaic, ang *lingua franca* sa Taliwalang Sidlakan, usa ka pinulongan nga may dakog kalainan sa Cappadocian. Nahimutang sa katungang sidlakan sa bag-ong Turkey, ang Cappadocia naglakip sa batoon, bukirong rehiyon. Ang mga negosyanteng Hudiyo nagsugod sa pagpuyo didto niadtong 139 B.C. nadani sa mga kahigayonan sa patigayon tungod sa mga kadalanan nga maoy agianan sa negosyo nga nagdugtong sa Greece ug Persia. Ang daot nga kadalanan maoy kinaingnan nga dili masulod halos tibook Cappadocia; tungod niini, ang kahibulongang sinultian sa Cappadocia maoy usa sa mga dili sinati nga mga pinulongan nga gilitok sa mga apostoles niadtong adlaw sa Pentekostes.

Ang Romanhong probinsiya sa Pontus, usa ka piot nga pirasong taas subay sa habagatang kabaybayonan sa *Black Sea* ug karon mao ang Turkey, nasakop sa mga Griyego sukad pa niadtong ikapitong Siglo B.C. Didto sa mga kabukiran ug mga walog, halayo sa kabaybayonan, ang karaang Griyegong sinultian nagpabiling gilitok. Niadtong unang siglo ang paglambo sa patigayon niining Griyegong mga pantalan maoy nakapadani sa mga Hudyong negosyante. Didto sa habagatang kasadpan sa Pontus nahimutang ang Romanhong probinsiya sa Asya. Sukad niadtong Gubat sa Trojan, kining dapita nagpasulabi ang Griyegong-pinulongan nga mga katawhan. Didto sa habagatang sidlakan subay sa kabaybayonan sa Mediterranean,

nahimutang ang laing Romanhong probinsiya, ang Pamphylia, naglakip sa lima ka dagkong Griyegong mga siyudad. Ang ilang pinulongan sagolsagol sa Griyego ug karaang Pamphylian unya gitapo ngadto na sa usa ka Griyegong sinultian. Ang mabukirong Phrygia kasikbit sa Pamphylia sa amihanan. Ang karaang mga Thracian mipukan sa mga Phrygian ug mitukod sa usa ka empiryo sa pamuno ni Haring Midas. Si Antiochus III sa Syria mibalhin sa mga Hudiyo dinhi niadtong ikaduhang siglo B.C.³⁵ Kini nga mga Hudiyo nakadungog sa Maayong Balita nga gisangyaw niadtong Pentekostes sa nagkalainlaing Griyegong mga sinultihan.

Ang mga Hudiyo milayas paingon sa Egypt niadtong ikaunom nga siglo B.C. aron makalingkawas sa Chaldean nga pagsakop sa Jerusalem. Unya, si Alexander mihatag sa ilang mga kaliwatan ug pinasahi nga mga katungod ug kahimtang sa Alexandria. Ubos sa pamunoan sa Ptolemies, daghan sa mga pangdumala ug sundalohong pamuno gisalig sa mga Hudiyo. Kini nga mga kahigayonan nagpadayon ubos sa Romanhong pagdumala. Niadtong unang siglo A.D. ang ilang pinulongan, nabalhin gikan sa Taliwalang Egyptian ngadto sa Coptic, nadungog nga nagsangyaw sa Maayong Balita sa Jerusalem.

Cyrene, anaa sa Amihanang Africanhong kabaybayonan sa Libya, nasakop sa mga Dorian Greek niadtong ikapitong siglo B.C. ug sa ikalimang siglo nahimong inila tungod sa ilahang tulonghaan sa medisina ug Platonic nga eskwelahan. Niadtong ikaduhang siglo B.C. si Ptolemy I mipahimutang og puyo sa liboan ka mga Hudiyo sa Cyrene ug ubang mga siyudad sa Libya. Ang mga lumolupyos sa banwahanong Libya magsultihay gamit ang kinarayan nga sinultihan sa Amihanang Africa, samtang ang mga lumolupyos sa siyudad hanas mosulti sa Griyego ug Latin, sama sa mga “bisita nga gikan sa Roma.” Daghan sa mga apostoles nagsangyaw sa Maayong Balita gamit ang Latin niining mga biyahero.

---

35. Josephus, *Antiquities of the Jews*, xii. 3.4.

Dugang pa ang mga Hudiyo nga natawo sa laing lugar, kadtong mga lumad sa Palestine mibalik sa Jerusalem gikan sa ubang dapit sa Judea ug Galilee. Sa ilang taliwala mao ang mga proselytes, mga Hentil nga nakabig sa Judaism. Sila nagagikan sa kinatibok'ang Empiryo Romano para sa tinuig nga pagbisita sa mga balaang lugar sa Jerusalem. Ang kabalayan sa mga Hudiyo sa Crete nagsugod niadtong labaw pa sa duha ka gatos ka mga katuigan sa wala pa si Kristo. Ang mga taga Crete nailhan sa pagsulti sa talagsaon ug malisod nga matang sa Griyego. Ang mga Hudiyo nga nanglalin gikan sa habagatan ngadto sa Arabia nagsulti ug Arabic ug pareho ang duha ka mga pinulongan gipahayag sa adlaw sa Pentekostes.

Sa tanan niining pagkalainlain sa mga pinulongan adunay usa lamang ka katuyoan—aron ang Maayong Balita sa kaluwasan pinaagi sa bugtong pagtoo ni Kristo lamang mahimong masabtan sa tanan. Matag usa nga anaa niadtong hinungdanon nga adlaw nakadungog sa iya mismong lumad nga pinulongan ug giunsa ang Manluluwas sa paglansang isip halili sa mga kasal-anan sa tibook kalibutan ug nabanhaw—“ang gamhanang mga buhat sa Dios” (Mga Buhat 2:11). Kon kining talagsaong mensahe nasabtan lang sa ensakto ug gitooan sa mga naminaw ug nakadungog niadto, ila untang namatikdan ang karong katalagman sa kang Isaias nga karaang pasidaan. Apan ila bang giila nga mao gyud?

“UNSAY PASABOT NIINI?”

Ang kulbahinam nga pagtungha sa gasa sa mga pinulongan nakamugna ug hilabihang kalibog ug pangagpas sa mga katawhan.

Ug silang tanan nagapadayon sa pagkatingala ug pagkalibog, nagasulti sa usag-usa, “Unsa kaha ang

ipasabot niini?” Apan ang uban nagabugalbugal ug nagaingon, “Silang tanan napuno sa matam-is nga bino.” (Mga Buhat 2:12-13)

Bisan pa ang mga Hudiyo gipasidan-an, sila nangalibog niining talagsaong panghitabo. Sama sa katawhan sa panahon ni Isaias nga misalikway sa iyang pulong, mao gihapon kining mga kaliwata nga nagdumili ug kulang sa pagtoo, bisan pa nga ang dili masayop nga tilimad-on nakita sa duha nila ka mga mata. Kadtong mga langyawng Hudiyo, kinsa nakasabot sa mga pulong sa mga apostoles, sila nangalibog sa kalit nga kausaban sa walay edukasyon nga mga Galilean; ang lumad nga mga Judean nga anaa, kinsa wala makasabot sa langyawng mga pinulongan nga gipanglitok, nagtoo nga ang mga apostoles pulos hubog. Ang tanan nagpakita sa ilang kaignorante ug nagsinggit, “Unsay pasabot niini?” Sa iyang wali sa Pentekostes (Mga Buhat 2:14-40), si Apostol Pedro misupak sa pasangil nga sila mga hubog (Mga Buhat 2:15) ug mihubad sa kahulogan sa mga pinulongan.

1. Iyang gipasabot nga kini usa ka pag’ula “sugod karon sa Akong (Balaang) Espiritu” (Mga Buhat 2:17a), kini mahitungod sa bawtismo sa Espiritu Santo ug,

2. Siya nagpadayag sa Maayong Balita aron ang matag usa ka mga Hudiyo basin pa makalingkawas sa katalagman nga nagpaabot sa Israel adtong panahona, ug sa umaabot nga paghukom didto sa eternidad (Mga Buhat 2:11, 38—40).

Tungod niini, ang saad ni Isaias nga “pahulay” (Isaias 28:12) natinuod sa mga pulong sa mga disipolo kinsa nagsangyaw sa gahum sa Diosnong grasya sa kaluwasan.

ANG DALAN SA KALUWASAN

Karon sa dihang sila nakadungog niini [mahitungod sa pagpalansang ug pagkabanhaw ni Kristo], gipangduslak ang ilang kasingkasing [kalag], ug niingon ni Pedro ug sa ubang mga apostoles, “Mga igsoon, unsa may atong pagabuhaton?” Ug si Pedro miingon kanila, “Paghinulsol [μετανοέω, *metanoeo*], ug tugoti ang matag usa kaninyo nga mabunyagan [tubig] sa ngalan ni Jesu-Kristo para sa kapasayloan sa inyong mga sala; ug kamo magadawat [λαμβάνω, *lambano*] sa gasa sa Balaang Espiritu.” (Mga Buhat 2:37-38)

Sa dihang kining mga Hudiyo nakaamgo nga mao diay ang Manluluwas kadtong ilang gisalikway ug gilansang, sila mitubag pinaagi sa ilang gibati nga daw gidunggab ang ilang kasingkasing. Sa kahadlok sila nangutana, “Unsa may among buhaton karon?” si Pedro mitubag *metanoeo*, “Paghinulsol!” *Metanoeo* dili kini emosyonal nga paghinulsol, apan sa pag’usab sa panghunahuna. Paghinulsol nagpasabot “sa pag’usab sa imong kinaiya”—hilabi na gyud diha ni Jesu-Kristo. Ang paghinulsol dihadiha mag’una o dungan sa atong pagtoo ni Kristo. Si Pedro nagtanyag sa dalan sa kaluwasan niining nangalaglag nga mga Hudiyo.

Kung ang usa ka tawo mag-usab sa iyang panghunahuna mahitungod ni Kristo ug motoo kang Kristo, ang iyang mga kalapasan sa wala pa siya maluwas tanan mapasaylo (Mga Buhat 10:43) ug siya makadawat sa “gasa sa Espiritu Santo.”³⁶ Ang *future tense* sa berbo nga *lambano* nagpasabot nga ang

---

36. Ang katubsanan nahingpit na didto sa krus pero dili ang kapasayloan sa mga sala. Ang panultihon nga dili kaugalingong katakus nga pagtoo ni Kristo mao ang higayon sa kapasayloan para sa tanang kasal-anan niadtong dili-pa-luwas ang usa ka magtotoo. Ang mga kasal-anan human-maluwas, pareho ang milabay ug pagkakaran, mapasaylo kung ang magtotoo morebound.

gasa madawat dayon human ka maghinulsol ug kapasayloan. Sa pagkakaran, kinsa kadtong motoo ni Kristo dihadiha makadawat sa bawtismo sa Espiritu Santo. Kini nga ministryo sa Espiritu Santo wala gayud masinati sa kasaysayan hantod sa pagsugod sa Kapanahonan sa Simbahan niadtong adlaw sa Pentekostes.

Ang Mga Buhat 2:38 wala mag-ingon nga ang bawtismo sa tubig apil sa pamaagi sa kaluwasan.³⁷ Ang *plural verb* nga “hinulsol” uban sa *plural pronoun* nga “inyo” sa bahin sa mga pulong “para sa kapasayloan sa inyong mga kasal’anan” ug kinahanglan hubaron sa, “paghinulsol para sa kapasayloan sa inyong [wala pa maluwas] mga kasal-anan.” Ang *singular verb* nga “bawtismo” dili pwede masumpay sa *plural* nga bahin sa mga pulong “kapasayloan sa inyong mga kasal’anan.” Tungod niini, ang “bawtismo sa ngalan ni Jesu-Kristo” usa ka *parenthetical*, ug lahi siya sa han-ay sa mga pulong. Pinasikad sa *syntax* sa maong bersikulo, ang bawtismo sa tubig dili kini kinahanglanon o gikinahanglan para sa kapasayloan sa mga kasal-anan, paghinulsol, kaluwasan, o bawtismo sa Espiritu. Ang bawtismo sa tubig usa kini ka makita nga paghulagway nga naglarawan sa bawtismo sa Espiritu Santo nga mahitabo sa kaluwasan.

ANG BAWTISMO SA ESPIRITU SANTO

“Kay si Juan nagbawtismo [βαπτίζω, *baptizo*] pinaagi sa tubig, apan kamo pagabawtismohan [pinaagi sa paggahum] sa Balaang Espiritu [ἐν πνεύματι, *en pneumatī*] sa dili madugay gikan karon [napulo ka adlaw pagkahuman sa pagsaka ni Kristo sa adlaw sa Pentekostes].” (Mga Buhat 1:5)

---

37. Tan-aw sa Pakapin sa Basahon A.

Ang bawtismo sa Espiritu Santo usa ka panghitabo nga talagsaon sa Kapanahonan sa Simbahan. Aron malikayan ang kalibog ug pagtuis niining mahinungdanon kaayo nga doktrina, kinahanglan magsugod kita sa gigikanan sa pulong nga *baptizo*. Ang ininglis nga “baptize” usa ka *transliteration* sa Griyego nga punghihok (*verb*) *baptizo* nga nagpasabot og “pagtunlob, paglunod.” Kini nga pulong gigamit sa karaang mga Griyegong hanas sa pulong, mga dramatista, ug mga tigsulat sa kasaysayan aron pagtimaan sa timailhan sa usa ka butang kuyog sa uban aron ang kinaiya o kinaiyahan sa unang butang mausab. Pananglitan, niadtong ika-upat nga siglo B.C. si Xenophon naghulagway sa bag’ong mga sakop sa Spartan nga kasundalohan sa paglunod sa ilang mga bangkaw diha sa dugo sa baboy sa dili pa moadto sa panggubatan. Sa pag-ila sa bangkaw pinaagi sa dugo, ang kinaiyahan sa bangkaw nausab gikan sa bangkaw sa usa ka tigpangayam ngadto na sa bangkaw sa usa ka manggugubat. Niadtong ikalimang siglo B.C. si Euripides migamit sa maong pulong aron sa paghulagway sa kalunorong barko. Sa iyang pagkaunlod, ang batasan o kinaiyahan sa maong barko nausab. Kini nahimong “napaila” o “nalunod” diha sa tubig.

Karong panahona si bisan kinsa ang motoo ni Ginoong Jesu-Kristo alang sa kaluwasan, siya gibawtismohan sa Espiritu Santo ug nailhan uban ni Kristo, *retroactively* sa Iyang pagkamatay didto sa krus ug sa pagkakaran Siya naglingkod sa toong kamot sa Dios Amahan. Kini nga pagkanailhan uban ni Kristo sa Iyang espirituhanong kamatayon, lawasnong kamatayon, ug ang paglubong maoy gitawag og ‘*retroactive posisyonal nga kamatuuran*.’ Ang pagkanailhan uban sa Iyang pagkabanhaw, pagsaka, ug ang panagtipon maoy gitawag og *pagkakarong posisyonal nga kamatuuran*.³⁸

---

38. Thieme, *The Divine Outline of History*, 87-88; *The Integrity of God* (1998), 97, 99-100, 108-109.

Wala ka ba masayod nga kitang tanan [matag magtotoo] kinsa nabawtismohan diha [nailhan uban] ni Jesu-Kristo nabawtismohan diha [nailhan uban] sa Iyang pagkamatay? Busa kita gilubong uban Niya pinaagi sa bawtismo diha sa pagkamatay, aron nga sama ni Kristo nabanhaw gikan sa pagkapatay pinaagi sa himaya sa Amahan, aron kita usab basin makalakaw sa kabag-ohan sa kinabuhi. Para kon kita mahimong mahiusa uban Kaniya susama sa Iyang pagkamatay, siguradong kita usab susama sa Iyahang pagkabanhaw. Ang pagkahibalo niini, nga ang atong karaang pagkakita gilansang uban Niya, nga ang atong lawas sa sala basin ra mamatay, aron nga kita dili na mga ulipon sa sala. (Mga Taga-Roma 6:3-6)

Isip dili magtotoo, kita naulipon sa pagpanlupig sa kinaiyang makasasala gikan sa higayon sa atong lawasnong pagkatawo unya ang orihinal nga sala ni Adan gipahamtang sa atong napanunod nga kinaiyang makasasala.³⁹ Kon kita motoo ni Kristo, “ang atong karaan nga kaugalingon,” ang kinaiyang makasasala, “nalansang uban Kaniya” ug mipaila kanato *retroactively* uban sa Iyang buhat didto sa krus nga nihatag sa atong kaluwasan. Kita sa pagkakaran nailhan isip “dili na . . .

---

39. Ang kinaiyang makasasala usa ka kabahin sa kinatibuk-an sa matag tawo nga maoy tinubdan sa tentasyon sa personal nga sala, tawhanong kamaayo, ug sa kadaotan ug mao ang sentro sa tawhanong pagrebelde ngadto sa Dios. Ang kinaiyang makasasala orihinal nga nakuha ni Adan sa iyang pagkatagak, unya gipanunod sa tanang katawhan pinaagi sa pagpasanay, ug nagpuyo sa selyula nga estruktura sa lawas sa tawo. Maoy hinungdan sa parehong espirituhanong kamatayon ug total nga pagkadunot para sa tanang katawhan, gawas ni Jesu-Kristo. Ang kinaiyang makasasala gilangkuban sa lugar sa kalig-on, lugar sa kahuyang, mga hilig paingon sa legalismo o antinomiyanismo, ug mga sumbanan sa kaibog. Ang kinaiyang makasasala mao ang “karaang tawo” sa Mga Taga-Efeso 4:22 (KJV); ang Adanhong kinaiya sa “unod” sa Mga Taga-Roma 8:3—4; ang prinsipyo sa “sala” sa Mga Taga-Roma 7:8—20. Tan-awa kang Thieme, *The Plan of God; Rebound and Keep Moving!* (1993), 4—9; *The Integrity of God*, 47—60.

mga ulipon sa sala”—ang gahum sa kinaiyang makasasala nga sa makausa midumala sa atong kinabuhi nabuak ug kita karon anaa nahimutang sa pagpuyo sa talagsaong espirituhanong kinabuhi.⁴⁰

Ang bawtismo sa Espiritu Santo mahitabo sa higayon sa kaluwasan.

Kay kamong tanan [matag magtotoo walay gipili] mga anak sa Dios pinaagi sa pagtoo ni Kristo Jesus. Kay tanan kamo [matag magtotoo walay gipili] kinsa nabawtismohan [*baptizo*] diha ni Kristo gibistihan ang inyong kaugalingon uban ni Kristo. (Mga Taga-Galacia 3:26-27)

Kay tungod [pinaagi sa] sa usa ka Espiritu [*en pneumatē*] kitang tanan [matag magtotoo] nabawtismohan [*baptizo*] diha sa usa ka lawas [ang Lawas ni Kristo, ang Simbahan], maskin Hudiyo o Griyego, maskin mga ulipon o gawasnon, ug kitang tanan gihimo sa pag-inom sa usa ka Espiritu. (1 Mga Taga-Corinto 12:13)

Ang *constative aorist tense* sa berbo nga *baptizo* sa Mga Taga-Galacia 3:27 ug Unang Mga Taga-Corinto 12:13 nagpaila nga ang matag magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan “nabawtismohan diha ni Kristo” maka-usa sa tibook niyang kinabuhi-sa higayon sa pagpakatawo pag-usab. Ang *passive voice* sa *baptizo* nagpakita nga ang “tanan” mga magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan makadawat salihok sa pagbawtismo ug mahiusa diha sa “usa ka lawas” ni Kristo tungod niining usa ka pagbawtismo sa Espiritu Santo (Mga Taga-Efeso 4:5) sa

---

40. Thieme, *The Integrity of God*, 97—100.

higayon sa kaluwasan.⁴¹

Ang pagbawtismo sa Espiritu Santo nga gihulagway sa Unang Mga Taga-Corinto 12:13 managsama ra sa pagbawtismo nga gitagna nila ni Juan Bawtista (Mateo 3: 11; Marcos 1: 8; Lucas 3: 16; Juan 1: 26-33) ug ni Jesu-Kristo (Mga Buhat 1:5). Ang Griyego sa matag usa niining mga kabahin sa teksto migamit sa magkaparehong *prepositional phrase* “*en pneumati*” sa paghulagway sa personal nga pamaagi sa Espiritu Santo sa pagbuhat niining pagbawtismo. Ang *King James Version*, ang *New American Standard Version*, ug ang *New International Version* wala magkapareho sa paghubad niining mga kabahin sa teksto sa Maayong Balita (“*with*” the Spirit) ug sa Unang Mga Taga-Corinto nga kabahin sa teksto (“*by*” the Spirit) maoy hinungdan nga daghan ang nasayop sa paghukom nga ang mga bersikulo naghulagway sa duha ka managlahi nga mga pagbawtismo: ang usa sa kaluwasan ug ang usa mosunod sa kaluwasan. Sanglit ang Griyego nga terminolohiya ensakto nga magkapareho matag usa niining mga besikuloha, ang pagbawtismo nga gitagna ni Juan susama ra sa gihulagway ni Pablo ug kini mahitabo lamang diha-diha sa pagtoo ni Kristo.

Kini ang bugtong butang ang gusto nakong mahibaw-an gikan nimo: nadawat ba nimo ang Espiritu pinaagi sa mga binuhatan sa Balaod, o sa pagpaminaw uban ang pagtoo? Buang-buang ka ba? Kay nasugdan [*ἐνάρχομαι*, *enarxomai*] sa Espiritu, ikaw ba karon ginahingpit sa unod? (Mga Taga-Galacia 3:2-3)

Ang aorist participle sa enarxomai, “kay nasugdan” sa Espiritu,

---

41. Ang Bawtismo sa Espiritu Santo dili eksperinsiyal ug wala magkinahanglan sa eksperinsiyal nga pagbulig nga kabahin sa magtotoo. Walay bisan usa nga makamatngon o makabati—maskin sa panan-aw, pagdungog, pagsimhot, pagtilaw, o ika-unom nga pamati sa intuwesyon—ang kamatooran sa Balaang Espirituhanong Pagbawtismo.

nagkonekta sa sinugdanan sa Kristohanong pagkinabuhi, bugtong pagtoo ni Kristo lamang, sa pagdawat sa Espiritu Santo. Sa susamang higayon nga kita motubag sa Maayong Balita pinaagi sa “pagtoo,” ang Espiritu Santo mohatag sa kinabuhing walay katapusan. Kita nabawtismohan sa Espiritu, nahiusa uban ni Kristo, ug nahatagan sa permanente, walay katapusang relasyon uban sa Dios. Dili igsapayan maskin ang bag-ong magtotoo kaniadto usa ka Hudiyo o Hentil, siya natawo pag-usab (Juan 3:7) ug nakadawat sa tawhanong espiritu.⁴² Sa maong higayon siya buhi espirituhanon sa Dios (Mga Taga-Efeso 2:1), usa ka anak sa Dios (Juan 1:12), usa ka miyembro sa harianong pamilya sa Dios, ug usa ka bag-ong espirituhanon nga binuhat.

Busa, kon si bisan kinsa nga tawo anaa ni Kristo siya usa ka bag-ong binuhat [bag-o nga espirituhanong binuhat]; ang karaang mga butang naundang na; paminaw, ang bag-ong mga butang miabot na. (2 Mga Taga-Corinto 5:17)

Diha sa harianong panimalay sa Dios ang karaang kaliwatan, sosyal, klase, ug kinatawhang mga pagkalahi nga kinaiya sa Balaod ni Moses kini “milabay na.” Walay tawo o grupo ang makaangkon nga habog sila espirituhanon. Ang mga Hentil patas espirituhanon sa mga Hudiyo sa Kapanahonan sa Simbahan ug makadawat matag espirituhanong panalangin ug kabtangan nga madawat sa mga Hudiyong magtotoo. “Diha ni Kristo” ang matag magtotoo adunay patas nga katungod ug kahigayonan sa pagkat-on ug doktrina, pagpadayon sa ilang espirituhanong panginabuhi hantod ngadto na sa espirituhanong pagkahamtong,⁴³ ug sa paghimaya sa Dios pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo (Mga Taga-Efeso 3:16-19).

42. Para sa pagpasabot sa tawhanong espiritu, tan-awa sa mga panid 51-53.

43. Thieme, *The Integrity of God*, 100.

Wala na bisan Hudiyo ni Griyego [Hentil], wala na bisan ulipon ni gawasnong tawo, wala na bisan lalaki ni babaye tungod kay kamong tanan usa ra diha ni [panaghiusa ni] Kristo. (Mga Taga-Galacia 3:28)

Kon ang indibiduwal nga Hudiyo motoo ni Jesu-Kristo, siya matawo pag-usab. Ang pagkatawo pag-usab motangtang sa tunglo sa sala ug sa espirituhanong kamatayon (Mga Taga-Roma 5:12). Sa pagkahiusa diha ni Kristo pinaagi sa pagbawtismo sa Espiritu Santo, ang iyang kaliwatan dili na kini suliran (1 Mga Taga-Corinto 12:13). Susamang prinsipyo ang magamit sa usa ka Hentil nga natawo pag-usab. Pareho ang nanagtoong mga Hudiyo ug mga Hentil “usa diha ni Kristo.” Mao nga, ang kahiusahan ug pagkapatas sa lawas ni Kristo masiguro pinaagi sa pagbawtismo sa Espiritu Santo.

Pagkakaran, ang bawtismo sa Espiritu dili usa ka panghitabo human ka maluwas. Ang tanang mga magtotoo pagkahuman sa Pentekostes makadawat sa Espiritu Santo sa higayon sa kaluwasan. Bugtong sa panahong nagkabalhin lamang gikan sa Kapanahonan sa Israel pinaagi sa Dispensasyon sa Dios-Tawo nga paghiusa hantod sa wala pa ang lagdang simbahanon, panahon sa mga apostoles sa Kapanahonan sa Simbahan, gipakita sa Libro sa mga Buhat, nga ang upat ka managlahing mga grupo sa mga magtotoo nakadawat sa pagbawtismo sa Espiritu Santo *human* maluwas.

1. Ang mga apostoles ug ubang mga magtotoo sa Jerusalem (Mga Buhat 2);
2. Ang Samaritanhong mga magtotoo kinsa nakadawat sa Espiritu sa dihang si apostoles Pedro ug Juan mibutang sa ilang mga kamot didto kanila (Mga Buhat 8:14-17);
3. Si Cornelius, usa ka hentil nga magtotoo nga nagpuyo sa Caesarea, ug kadtong kauban niya nakadawat sa Espiritu sa

dihang si Pedro nagsangyaw sa Maayong Balita ni Kristo (Mga Buhat 10-11);⁴⁴

4. Daghang mga disipulo ni Juan Bawtista sa Ephesus niadtong si Pablo mibutang sa iyang mga kamot diha kanila (Mga Buhat 19:2-8).

Ang upat ka mga grupo nga nakadawat sa pagbawtismo sa Espiritu Santo pagkahuman na maluwas sila ang mga representante sa upat ka mga klase sa mga magtotoo sa panahon sa nagkabalhin. Ang unang grupo (Mga Buhat 2) tanan Hudiyo, ang mga apostoles ug kadtong mga magtotoo nga direktang nakig-uban kanila. Ang ikaduhang grupo, ang mga Samaritan, usa ka sagol nga kaliwatan sa mga Hudiyo ug mga Hentil, tinamay sa *orthodox* nga mga Hudiyo. Bisan pa niana sila usab nakadawat sa Espiritu Santo sa parehang paagi niadtong mga anaa sa Jerusalem sa Pentekostes (Mga Buhat 8). Kini nga panghitabo sa pagbawtismo sa Espiritu Santo walay mga Samaritan nga nagsulti ug lainlaing mga pinulongan. Kini mahinungdanon nga bisan pa sa wala pa ang Bibliya nga panahon, ang espirituhanong gasa dili kanunay magpadayag sa pagbawtismo sa Espiritu Santo.

Ang ikatulong grupo nagrepresentar sa Hentil nga mga magtotoo lamang (Mga Buhat 10), nagpakita pag-usab nga ang mga Hentil, tinamay sa mga Hudiyo, nakadawat usab sa Espiritu Santo. Kining Hentil nga mga magtotoo, gipuy-an ug napuno sa Espiritu Santo ug sa samang higayon nabawtismohan sa Espiritu Santo, nagsulti usab sa mga pinulongan isip pasiunang tilimad-on sa mga Hudiyo nga mitambong. Ang balita niining mga panghitabo paspas nga mikaylap sa tibook Judea nagsibya sa bag-ong kapanahonan.

Ang ika-upat nga grupo, ang mga disipulo ni Juan Bawtista sa Ephesus, nagrepresentar sa mga magtotoo sa Karaang Kasabotan sa mga Hudiyong nagkatibulaag (Mga Buhat 19:2-8).

---

44. Thieme, *Divine Guidance* (1999), 18-22.

Sila usab nailhan na sa mga panghitabo niadtong Pentekostes, midawat sa pagbawtismo sa Espiritu Santo pinaagi sa pagahum sa mga apostoles.⁴⁵ Bisan pa sila nangaluwas sama sa Karaang Kasabotan nga mga magtotoo, sila karon nakadawat sa Espiritu Santo. Sila usab nagsulti og mga pinulongan isip usa ka tilimad-on sa ubang mga Hudiyo sa ilang palibot og sa pagbalita sa Kapanahonan sa Simbahan.

Sa tanan niining mga panghitabo sa pagpatibulaag, ang mibiya sa pagtoo nga mga Hudiyo anaa sila sa pagpaminaw sa Maayong Balita ug sa pagsaksi sa *glossolalia* isip tilimad-on sa paghukom. Kini ang nagsingabot nga katumanan sa propesiya ni Isaias—ang pasidaan nga tilimad-on batok sa espirituhanong pagbiya sa pagtoo ug ang tanyag sa Diosnong katubsanan nga kasulbaran.

Ang kahibulongang mga pagpakita sa pasiunang panghitabo sa pagbawtismo sa Espiritu Santo ug glossolalia niadtong adlaw sa Pentekostes tin-aw nga timalhan ang pagsugod sa bag-ong dispensasyon ug nagbutyag sa maloloy-ong panahon sa pasidaan para sa sinaligang nasud sa Israel. Kini nga panahon sa pasidaan milapas sa unang upat ka mga siglo sa naunang Simbahan, busa ang tibook kaliwatan sa mga Hudiyo unta makahibalo pinaagi sa pagpaminaw sa Maayong Balita sa hentil nga mga pinulongan. Sama sa gihapon, ang nasud wala gayud maminaw. Tungod sa ilang pagsalikway sa Maayong Balita, ang Diosnong paghukom dili gayud malikayan. Ang Jerusalem napukan niadtong A.D. 70 ug ang Israel kasamtangang gipadaplin hantod sa Panahon sa Kalisdanan.

Hinumdumi, ang Libro sa mga Buhat nagmantala sa kabalhinan ngadto sa Kapanahonan sa Simbahan. Mga Buhat 1:1-8 nahitabo wala madugay sa wala pa si Kristo

---

45. Ang Pagahum sa mga Apostoles usa ka pagtugot sa balaanong paggahum ni Ginoong Jesu-Kristo ngadto sa onse ka mga disipulo ug ni Paul niadtong unang siglo A.D. Kini nga hitabo ang paggahum napakita pinaagi sa pagtapion sa mga kamot sa mga Samaritan (Mga Buhat 8) ug sa mga disipulo sa Ephesus (Mga Buhat 19) human sila nakadawat sa pagbawtismo sa Espiritu Santo.

musaka sa langit, sa wala pay bisan usa ka magtotoo ang nabawtismohan, napuy-an, o napuno sa Espiritu Santo. Sa wala pay Simbahan, walay Bag-ong Kasulatan, wala pay mga Kristohanon, ug ang Kapanahonan sa Simbahan usa pa ka “tinagoan.”⁴⁶ Sa higayon nga nakumpleto na ang Mga Buhat lapas sa treyntay singko ka mga katuigan ang milabay, si Kristo misaka unya milingkod sa toong kamot sa Dios Amahan ug ang Espiritu Santo nagbawtismo, nagpuyo, ug nagpuno sa matag magtotoo. Ang mga milagro talagsa na kompara sa naunang mga yugto sa Mga Buhat, kapuloan ka mga kaliboan ka mga Kristohanon ang nagkatibulaag sa tibook Empiryo Romano, ug dol-an katunga sa Bag-ong Kasulatan nga Canon ang nahisulat. Uban sa tumang paglihok sa katuigan sa mga apostoles, dili na kinahanglan ang pagpaila sa daan nang lig-ong natukod nga Kapanahonan sa Simbahan. Samtang nagkadool na ang Romanhong mga kasundalohan sa Jerusalem, dili na kinahanglan ang *glossolalia* aron sa pagpadayon sa pagpahibalo sa ikalimang hugna sa disiplina. Ang espirituhanong gasa sa mga pinulongan mahunong sa dili madugay.

---

46. Ang Griyego nga pulong *musterion*, “misteryo,” gigamit sa Bag-ong Kasulatan sa paghulagway sa mga aspeto sa Diosnong plano para sa mga katawhan sa panahon sa Kapanahonan sa Simbahan nga wala gipakita sa Karaang Kasulatan. Kini nga doktrina nga naghigot sa mga kinaiyahan sa talagsaong espirituhanong panginabuhì sa Kapanahonan sa Simbahan napuno ang kahingpitan sa mga sinulat ni apostol Pablo (Mga Taga-Roma 16:25; 1 Mga Taga-Corinto 2:7). Tan-awa kang Thieme nga, *The Divine Outline of History*.

ANG PROBLEMA SA TAGA-CORINTO

MGA PINULONGAN NGA SULOD-GUWA SA KINATIBUK-ANG KAHULUGAN

ANG GASA SA MGA PINULONGAN, nga gitagna ni Isaias (Isaias 28:11) isip tilimad-on sa mga Hudiyo, pasiunang natuman niadtong adlaw sa Pentekostes, kinahanglang kanunay nga pagatan-awon sa bibliyahanong panglantaw. Kon ang gasa sa mga pinulongan ipagawas sa bibliyahanong kahulogan, sayop nga pagsabot ug mga pagpataka ang modagsang. Mao ang nahitabo sa Corinto diin ang mga pinulongan nahimong maoy hinungdan sa panagsumpaki ug kaguliyang. Ang hinablon sa panaghiusa sa siyudadhong batan'ong simbahan nagisi ug nagkagidlay. Ang panagsumpaki nakahimo ug pagkabahin-bahin hantod si Apostol Pablo mipahinungod ug tulo ka mga yugto sa iyang unang sulat ngadto sa mga Corintohanon (1 Mga Taga-Corinto 12-14) aron sa pagpaklaro unsay katuyoan sa gasa sa mga pinulongan.

Bisan sa precanon nga Simbahan ang pagsulti sa mga

pinulongan usa ka tinugot nga espirituhanong gasa,⁴⁷ si Pablo mitul-id sa mga sayop ug naghimo ug mga sumbanan aron sa paglikay sa mini nga pagbationg paglitok ug dili masabtan nga paglamolamo. Kadtong mga taga Corinto kinsa matuud nga nagsulti ug mga pinulongan ginalitok ang tinuud, tunay nga pinulongan, mahimong pagahubaron, nga nagpasabot sa rasyonal nga kahulogan ngadto sa mga naminaw.

CORINTO, SENTRO SA PATIGAYON UG KARNALIDAD

Niadtong saunang kalibutan ang siyudad sa Corinto nagkahulogan ug kalibutan-ong kalipay ug sobrang pagkarelihiyoso. Mahinungdanong nahimutang sa nipis nga bahin taliwala sa duha ka mga pantalan, kini nga Romanhong kolonya ang sentro sa patigayon tali sa Asya ug Europa. Ang pagkataas sa pangnegosyo sa Corinto maoy nakadani sa mga komersyante ug magpapatigayon gikan sa tibook Empiryo Romano, ug naglakip sa malamboong kumonidad sa mga Hudiyo.

Sa hataas nga panahon ang mga marino ug retirado nga mga sundalo midala sa ilang pagsimba sa pagano nga mga dios-dios ug mga diyosa uban ang daot nga mga tulomanon sa *phallic cult* didto sa Corinto, nga nakamugna ug relihiyong pagtuhop. Samtang ang kagana sa karaang mga dios-dios sa Griyegong mitolohiya nagkahanaw, ang mga katawhan mibalhin sa laing emosyonal ug malilungong mga relihiyon aron pagtagbaw sa relihiyonong mga kahidlaw ug paghatag sa lawasong mga kaibog. Ang estriktong moralidad sa mga Hudiyo adunay dakong kalainan sa mauwagong paganismo nga ilado sa mga templo sa Corinto. Ang nagkadaot nga mga moral nakahimo

---

47. Tan-awa ang Pakapin sa Basahon B.

sa mga “taga Corinto” nga nahisama sa kasamtanang panahon nga adunay garapal, dili mapugngan nga imoralidad.

Si Apostol Pablo miabot sa Corinto niadtong taglagas sa A.D. 49 aron sa pagsangyaw sa Maayong Balita sa Kristiyanismo ug pagtudlo sa mga mitoo sa doktrinahong mga prinsipyo nga gikinahanglan sa espirituhanong pagtubo. Una, siya miadto sa Sinaguga sa mga Hudiyo dala ang Maayong Balita nga si Jesus, ang gisaad nga Manluluwas, namatay didto sa krus isip hulip para sa mga kasal-anan sa tibook kalibutan. Sa dihang kadaghanan sa mga Hudiyo misalikway sa iyang mensahe ug mipalayas niya gikan sa sinaguga, unya si Pablo misangyaw sa Maayong Balita sa mga Hentil; “daghan sa mga taga Corinto” ang mitoo (Mga Buhat 18:8). Ang kinalit nga kongregasyon gilangkuban kasagaran sa mga Griyego nga nagdako taliwala sa walay-dios nga mitolohiya, makatawhanon nga pilosopiya, ug pasagad nga seksuwalidad.

MALILUNGONG MGA KULTO

Sa mga pagano nga mga relihiyon nga nakadani sa mahuyang espirituhanon, nga mga hentil nga magtotoo sa Corinto (1 Mga Taga-Corinto 12:2) mao ang pagsimba ni Apollo. Daghang mga templo ni Apollo anaa sa Corinto, ug ang gikaintapan nga ampoanan sa Delphi, amihanang kasadpan sa siyudad, atbang sa luok. Didto ang mga babaylan—ang mananagna sa Delphi—mosulti sa sinalimuang nga mga paglitok kon masudlan sa πνεῦμα πύθωνος (*pneuma puthonos*), “ang espiritu sa

tagnatagna.” Ang *pneuma puthonos* pareho sa ἐγγαστρίμυθος (*engastrimuthos*) o *ventriloquist* nga demonyo.⁴⁸ Sauna, ang pulong *puthon*, “python,” nagpasabot sa mitolohikal nga bitin nga maoy nagbantay sa alampoanan sa Delphi. Sa dihang si dios Apollo mipatay ni Python, ang alampoanan nahimong nag-unang simbahan ni Apollo. Dinhi si babaylan Pythia, kaparehag ngalan sa nagpuyo nga *engastrimuthos* nga demonyo kinsa nagkontrolar sa iyang tingog, magsulti sa iyang mga propesiya sa ‘tulokibong matag-anon’ nga pinulongan samtang anaa sa mahimayaong estado, ug pagahubaron sa iyang alalay nga mga babaylan.⁴⁹

Ang Dionysian nga kulto usa sa daghang mga malilungong mga relihiyon nga nakabihag sa kagustohan sa mga Griyego nga maluwas ug sa kaugalingong relihiyonong kasinatian. Ang malilungong mga relihiyon nagtanyag og inisasyon ngadto sa tinago nga kasinatian nga gitagana aron sa pagluwas sa kalag human sa kamatayon. Matud pa ni Aristotle ang mga hingtungdan “wala kaayoy nahibaloan samtang ilang gibati ang pipila ka mga emosyon unya ibutang ngadto sa usa ka sistema sa panghunahuna.”⁵⁰ Sa sekreto nga mga tulomanon ang emosyon sa humahalad mapukaw gamit ang tingkaraw sa seremonyas pinaagi sa pagbunal sa mga tambol, mauwagong mga pagsayaw, ug sa makahubog nga pag-agas sa bino. Sa tungatunga sa ritwal, ang tawong mosimba og dios-dios makahibulonganong mahiusa uban ang dios sa pagano (demonyo), kinsa mosulti

---

48. Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament*, 728. Ang *ventriloquist* nga demonyo kasagaran mosulod sa medyum pinaagi kaniya siya magpakaaron-ingnon nga patay pinaagi sa pagpakigsulti sa mga espiritu. Tan-awa kang Thieme, *Satan and Demonism*, 29-30, 60-61.

Ang walay panimoot nga mga pagyawyaw sa mga babaylan nga nasudlan sa usa ka *engastrimuthos* nga demonyo mao ang demonyohong pagsundog sa tinood, ang mapadayagong walay panimoot nga mga paglitok nga makita sa Kapanahonan sa Israel ug sa Kalibohan.

49. W. K. C. Guthrie, *The Greeks and Their Gods* (Boston: Beacon Press, 1969), 198—202.

50. *Evangelical Dictionary of Theology*, 1988, s.v. “Mystery Religions,” by R. C. Kroeger and C. C. Kroeger.

pinaagi kaniya gamit ang ‘tinagong pinulongan.’ Ang Dionysian nga kulto, usa sa pinakadaotan sa malilungong mga relihiyon, milambo sa pagsagol sa mini nga mahimayaong mga paglitok, paghuboghubog, demonyohong mga pagpangayo og mga milagro—kining tanan ang magpamatuud sa matud pa napuno sa espiritu sa dios-dios.

Laing sikat nga malilungong relihiyon, ang Cybele-Attis nga kulto, nga may lig-ong kalambigitan sa mga kahilayan sa Dionysian nga kulto sa daghang mga siglo sa wala pa si Kristo.⁵¹ Dinhi nga kulto ang mga pari mopagana sa emosyon sa mga sumosunod gamit ang pagsingki sa piyangpiyang, pagpaka sa tambol, ug kalanog sa agong (cf., 1 Mga Taga-Corinto 13:1) hantod nga ang mga magsisimba mawad-an sa panimoot sa walay panabot nga estado, pagyawit sa dili masabtan nga pagngulob.

Sa G[ree]k nga relihiyon adunay usa ka pagsumpay-sumpay sa ambas nga talagsaong panghitabo gikan sa masibotong kulto sa Thracian Dionysus uban ang ilang γλώττης βακχειᾶ [*glottes bakxeia*, nga mga “pinulongan nga hinimo sa *Bacchic frenzy*”] (Aristoph. Ra. 357) hantod sa pagpanagna sa Delphic Phrygia, sa Bacides, ang Sybils, ug uban pa. . . . Ang dili masabtan nga mga listahan sa malamatonong mga pangalan ug mga litra sa mahikong pap[yri] (*voces mysticae*), nga maoy gigamit sa pag-ampo ug pagpanampit sa mga diyos-diyos ug mga espiritu, *nga kaamgid niining hanap ug dili masabtan nga pagsulti sa mga pulong (speaking of tongues)*. Uban niining malamatonong sagrado nga mga pangalan ug uban pa, kon diin adunay kaamgid sa tanang mga nagkalainlaing pinulongan sa sidlakan, kita tinong magpatiuay sa

---

51. Guthrie, *The Greeks and Their Gods*, 154—156.

pangagpas nga sila nagagikan gawas sa kalibutan nga mga pinulongan nga gigamit sa mga dios-dios ug mga espiritu sa langit, matag klase adunay iyahang kalainan Φωνή [*phone*, “tunog, sulti”] o διάλεκτος [*dialektos*, sinultihan, pinulongan”].⁵²

Bisan pa kadaghanan sa mga pinulongan nga gigamit sa malilungong mga relihiyon nagagikan sa usa ka *engastrimuthos* nga demonyo, apan ang uban resulta lamang sa sobrang emosyon. Ang mga diboto sa malilungong kulto nagtoo nga ang pagsulti sa walay panimoot nga paglitok ug emosyonal nga kagana maoy pagmatuud sa ilang pinasaheng relasyon sa mga dios-dios.⁵³ Kon sila makasulti sa ‘tinagong mga pinulongan,’ ang matud pa nga benipisyo para ra sa iyang kaugalingon, tungod kay walay bisan usa ang makasabot niining mga “hanap ug dili masabtan” nga diskurso. Sila nagtoo nga kining mga pagpanglitok makahatag nilag katakos nga modawat sa mensahe gikan mismo sa ilang diyos-diyos aron makasinati sa ilang gitooan nga dugang espirituhanong kahulogan. Ang tanan nilang nasinati gibasi sa ilang emosyon.

Kining malilungong mga relihiyon mipasiugda sa satanasong mini nga mga milagro sa panahon sa pasiunang Simbahan.⁵⁴ Kon ang usa ka bag-ong magtotoo, kinsa mibalhin gikan niining mga malilungong relihiyon, modala sa dunut nga panghunahuna sa iyang pagano nga kaagi ngadto sa iyang bag’ong Kristohanong panginabuhi, siya magpadayon sa paghiusa sa emosyonalong kagana ug madanihong mga milagro sa espirituhanong panginabuhi. Tungod niini, sayon ra

52. Johannes Behm, sa *Theological Dictionary of the New Testament*, ed. Gerhard Kittel; trans. and ed. Geoffrey W. Bromiley (Grand Rapids: Eerdmans, 1976) 1: 722-723.

53. Ang pagano nga mga misteryo kini mga kultohanong tulumanon nga diin ang kapaingnan sa usa ka dios-dios ihulagway pinaagi sa sagradong gimbuhaton sulod sa nag-alirong nga mga diboto sa maong paagi sila may kalabutan sa dangatan sa ilang dios-dios. Tan-awa kang Gunther Bornkamm, “misterion,” sa *Theological Dictionary of the New Testament*, 4:480-08.

54. Tan-awa sa mga panid 74-75.

kaayo sabton ug naunsa ang mga karnal nga mga magtotoo sa Corinto, sa pagpaibabaw sa samang pagano, mahikanong mga panghunahuna sa matuud, unang-siglo nga espirituhanong gasa sa mga pinulongan, nga nabalda ug nagpagubot sa local nga kongregasyon.⁵⁵

KAGUBOT DIHA SA SIMBAHAN

Ang kamatuuran nga ang mga Corintohanon luwas na apan wala gayoy pag-asa ang ilang pamaagi nga sila makaabanti sa espirituhanong panginabuhi. Niadtong gisulat ni Paul kini nga epistola, ang simbahan sa Corinto mao ang pinakanaglibog ug pinakalaw-ay nga kongregasyon sa precanon, panahon sa mga apostoles, naglihok sa kaugalingong panghunahuna, tawhanong panglantaw imbis kay walay pihigpihig, balaanong panghunahuna nga nagagikan sa Bibliyahanong doktrina (1 Mga Taga-Corinto 3:1-3). Diyutay lamang kon anaa man gani sa espirituhanong bili ang ikadayeg kanila. Ang ilang listahan sa mga sala hataas ug makalilisang: garbo, kalagot, kasuya, pagkabinata, pagkasalawayon, tigtabitabi, panaway, pagpanapaw, paghilawas sa hadool nga banay, ug paghuboghubog. Ang resulta, ang kongregasyon nagkabahinbahin sumala sa kaugalingong mga hilig sa ilang mga kinaiyang makasasala.⁵⁶ Kadtong misunod sa hilig padulong sa legalismo ug asetisismo mao ang kinaugalingong pagkamaayo mahitungod sa kaminyoon, pagbuwag, ug pagpakighilawas (1 Mga Taga-Corinto 7). Sila nakamugna og panagbingkil mahitungod sa pagkaon sa karne nga gihalad sa dios-dios (1 Mga Taga-Corinto 8:1-13) ug mipasangil ni Pablo

---

55. Karnalidad usa ka hingpit nga kahimtang sa kalag sa magtotoo nga ubos sa paggahum sa kinaiyang makasasala nga nagresulta sa pagkawala sa pakigfellowship diha sa Dios tungod sa wala masugid nga sala sa kinabuhi (1 Mga Taga-Corinto 3:1-3 KJV). Karnalidad mao ang tugbang sa espiritualidad.

56. Thieme, *Reversionism*.

nga murag nawong ug kuarta tungod sa iyang sweldo sa iyang gimbuhaton sa pagtudlo (1 Mga Taga-Corinto 9:3-12). Kadtong misunod sa ilang kagana ngadto sa antinomiyalismo mibalik sa pagkamauwagon nga pagkinabuhi sa Griyegong relihiyon.⁵⁷ Sila nibuhat sa pakighilawas sa kaliwat (1 Mga Taga-Corinto 5:1), pornikasyon (1 Mga Taga-Corinto 6:13-18), ug niapil sa *phallic cult* (1 Mga Taga-Corinto 6:15); ilaha pa ganing gipahimuslan ang lamesa sa Dios isip pamalibad para sa sobrang pagkaon ug paghuboghubog (1 Mga Taga-Corinto 11:20-21).

Si Pablo nibadlong sa mga Corintohanon sa ilang pag-indigay diha sa pagbawtismo sa tubig (1 Mga Taga-Corinto 1:11-17); ang ilang dungan nga pagsalikway sa doktrina sa Bibliya ug niadtong nagtudlo niini (1 Mga Taga-Corinto 3:18-22); ang ilang pagkamapahitas-on sa daghang mga butang (1 Mga Taga-Corinto 4:6, 18-19; 5:2; 8:1), naglakip sa pagdala sa kaubang magtotoo ngadto sa dili magtotoo nga maghuhukom aron pagresolba sa panagbikil (1 Mga Taga-Corinto 6:1-8); ug pagkakulang sa ensaktong respeto sa awtoridad sa mga awayong kalalakihan ug kababaihan (1 Mga Taga-Corinto 11:2-16). Mahitungod sa pagkabutang [*positionally*] ang mga Corintohanon mga bag-ong binuhat na diha ni Kristo (2 Mga Taga-Corinto 5:17), apan mahitungod sa kasinatian [*experientially*] sila sama ra gihapon kaniadto nga mga makasasala mingtapot sa mga lamalama sa pagano nga mga misteryo, nagdumili sa *pagrebound* ug “magpapuno sa Espiritu.” Hantod nga sila mo-*rebound* ug ang ilang panghunahuna mabag-o sa doktrina (Mga Taga-Roma 12:2), sila gayod magpabilin sa karnalidad ug pagkalibog.

---

57. “Antinomiyalismo” (Antinomianism) nagagikan sa Griyego nga *anti*, “supak,” ug *nomos*, “balaod,” usa ka kagana sa kinaiyang makasasala ngadto sa walay pagpugong nga pagsupak sa balaod (Marcos 7: 21-23) ug kini sukwahi sa kagana ngadto sa legalismo. Ang kahangol sa pagpataas sa kaugalingon maoy nag-una diha sa kalag, mosupak sa tinugyanan ug mopugong, mosalikway sa moralidad ug sa mga kahingpitan sa Kasulatan, motuis sa grasya sa Dios ngadto sa walay pagpugong nga pagtugot sa pagpakasala, mopadayon sa kaugalingong pagtoo sa makatarantang pagpangita sa kalipay, ug moresulta sa imoral nga kadaotan.

Si Apostol Pablo mitul-id sa ilang sayop nga panghunahuna sa espirituwalidad sa Uno Mga Taga-Corinto 3. Siya mipasabot nga ang espirituwalidad usa ka hingpit nga kahimtang sa kalag sa magtotoo kon ubos sa pagkontrolar sa Espiritu Santo (Mga Taga-Efeso 5:18). Kon ang magtotoo makasala, siya mipagool o mipigsat sa Espiritu Santo (Mga Taga-Efeso 4:30) og temporaryong pagkawagtang sa pagpuno sa Espiritu Santo. Pinaagi sa *rebound*, ang paghingalan o pag-angkon sa nahibaloang mga sala ngadto sa Dios nga Amahan (1 Juan 1:9), ang magtotoo nahinloan gikan sa tanang sayop nga binuhatan, mahibalik ang pagpuno sa Espiritu Santo, mahiuli sa pakig*fellowship* uban sa Dios, og makapadayon sa iyang espirituhanong pagkinabuhi.⁵⁸ Ang mga Corintohanon napakyas sa paggamit sa *rebound*, maong si Pablo mihulagway kanila sama sa “mga tawo sa unod” ug “mga bata pa ni Kristo”—karnal ug linghod nga mga magtotoo (1 Mga Taga-Corinto 3:1).

Apan tungod sa grasya sa Dios, kini nga simbahan nabuhong sa espirituhanong mga gasa (1 Mga Taga-Corinto 1:7). Pero tungod sa pag-abusar, kini nga mga gasa nahimong tunglo imbis nga usa ka panalangin. Ang linghod ug karnal nga mga Corintohanon sobra ang paghatag-bili sa sensasyonal nga mga gasa unya minus ang paghatag-bili sa dili kaayo sensasyonal nga mga gasa. Sila migamit sa espirituhanong mga gasa aron abosahan ang awtoridad ngadto sa isig kaingon. Sila nagsulti sa lainlaing mga pinulongan para sa kaugalingong katagbawan. Ilang gipataas ang *glossolalia* kaysa mapasabtonong mga pagwali. Sila mapasigarbohong mipataas sa *glossolalia* isip usa ka timailhan sa pinakalabaw nga espirituhanong pagkinabuhi, mao nga ang pagsimba hing-os-os ngadto na sa nagkayagaw nga pagkalibog. Ang ilang mga kinaiya ug mga nilihokan adunay daghang kapareha sa pagano nga malilungong mga relihiyon kaysa kahibulongang doktrina sa Kapanahonan sa Simbahan.

---

58. Thieme, *Rebound and Keep Moving!*

KAMATUTUAN DILI ANG MGA PINULONGAN

Tataw kaayo, ang *glossolalia* nga maoy gibuhat sa mga linghod ug karnal nga mga Corintohanon wala makapauswag sa ilang paghalad sa Ginoo. Apan, ang gasa sa propesiya—ang pagdeklarar sa balaang kagustohan ug doktrina sa wala pa ang kasulatan sa Bag-ong Kasulatan nakumpleto, makaayohanong kamatutuan—ang pagtukod sa doktrina diha sa kalag para sa espirituhanong pagtubo sa tanang mga magtotoo (1 Mga Taga-Corinto 14:4, 12). Si Pablo mitul-id sa Corintohanong pag-abuso sa gasa sa mga pinulongan para sa personal nga kamatutu-an pinaagi sa pagtudlo nga ang tanang espirituhanong mga gasa gitugyan aron sa pagmatutu sa Lawas ni Kristo nga katuyoan, dili para sa kaugalingong kaayohan o pagka-ilado.

Apan sa matag usa gihatag ang pagpa-ila [gasa] sa Espiritu para sa kaayohan sa tanan. (1 Mga Taga-Corinto 12:7)

ESPIRITUHANONG MGA GASAS

Ang *Greek noun* χάρισμα (*charisma*), nga nagpasabot og espirituhanong mga gasa, kini nagbasi sa pulong nga χάρις (*charis*), “grasya.” Tanang espirituhanong mga gasa usa ka butang sa grasya. Sila usa ka Diosnong-hinatag nga talento, abilidad, o katakos soberanhong gitugyan sa matag magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan pinaagi sa Espiritu Santo sa higayon sa kaluwasan aron makahimo ang magtotoo sa pagbuhat sa partikular nga serbisyo diha sa Lawas ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 12; Mga Hebreohanon 2:4). Ang mga gasa mahimong operasyonal isip resulta sa espirituhanong pagtubo, maangkon pinaagi sa pagkapuno sa Espiritu, ug ang

pagdawat, pagbaton, paghinumdum, ug pag-aplikar sa doktrina sa Bibliya. Ang Espirituhanong mga gasa dili gayod ang hinungdan sa espirituhanong pagtubo, sila ang mga resulta. Sila gipahisama sa espirituhanong pagbuylo ug may dakong kalabutan sa espirituhanong pagkahamtong. Matag gasa nagpasalig og pagkabutang diha sa bandong espirituhanon aron sa pagpangalagad diha sa Lawas ni Kristo.

Apan usa ug susamang Espiritu ang nagbuhat nining tanang mga butang [espirituhanong mga gasa], Nagbahinbahin sa matag usa [magtotoo] sumala sa Iyang kabubot-on [βούλωμαι, *boulomai*]. (1 Mga Taga-Corinto 12:11).

Ang pagpili sa punghok (*verb*) nga *boulomai*, “sa pagboot,” nagpasabot sa mabinantayon ug maalamong pagplano og nagpaila nga ang Espiritu Santo nasayod impunto sa Iyang gibuhat sa pagpili sa mga tagadawat sa Iyang grasyahanong mga gasa. Matag gasa gihatag kon diin makamugna og pinakadakong kaayohan sa tibook Lawas ni Kristo. Ang tanan managsama rang gikinahanglan para sa epektibong operasyon sa Lawas ni Kristo—usa ka prinsipyo nga maayo ang pakahulagway sa managkauyong relasyon sa daghang makuti nga mga parte sa tawhanong lawas. Ang lawas usa ka kahiusahan apan kini adunay daghan nga mga kabahin.

Kay bisan pa ang lawas usa ra *apan* adunay daghang mga miyembro, ug ang tanang mga miyembro sa lawas, bisan pa sila daghan, usa ra ka lawas, nan mao usab si [ang Lawas ni] Kristo. (1 Mga Taga-Corinto 12:12)

Unsaon ug asa ang Dios mopili sa paggamit matag Kristohanon kini usa ka butang nga balaanong katungod. Busa, ang harianong pagpang-apod-apod sa espirituhanong mga

gasa kini dili ang timailhan kon kini espirituhanong pagka-ubos o pagkalabaw. Unya ang Corintohanong simbahan nagbuhat gayod sa ingon!

ESPIRITUHANONG PAGKA-UBOS BATOK ESPIRITUHANONG PAGKALABAW

Gamit ang mahait nga mga pulong si Pablo nitudlo ug nipahinumdom sa mga Corintohanon sa ilahang dili patas nga paghatag og gibug-aton sa maong mga espirituhanong gasa. Aron sa pagpakita sa pagkabinuang sa pagpadako sa kaimportante sa *glossolalia*, si Pablo mipadayon sa iyang analohiya gikan sa tawhanong anatomiya.

Kon ang tiil moingon, “Tungod kay ako dili man kamot, ako dili usa ka *parte* sa lawas,” kini dili tungod niini nga rason nga may ubos nga *parte* sa lawas. Og kon ang dunggan moingon, “Tungod kay dili man usa ka mata, ako dili usa ka *parte* sa lawas,” kini dili tungod niini nga rason nga may ubos nga *parte* sa lawas. (1 Mga Taga-Corinto 12:15-16)

Ang kamot mas makita pa kay sa tiil. Ang mata mas mabantayan pa kay sa dunggan. Samtang daghang espirituhanong mga gasa nga mas makit-an pa ug ang uban dili makita, *matag* espirituhanong gasa kritikal sa paglihok sa Lawas ni Kristo. Ang sumada sa mga parte katumbas sa kinatibuk-an.

Ang tiil nagrepresenta sa usa ka magtotoo kinsa nipaugmad og pagka-ubos nga pagbati tungod kay siya wala hatagi sa makitang mga gasa sa mga pinulongan susama sa kang Igsoong Kamot. Si Igsoong Dunggan usab gibatig pagka-ubos

kay ni Igsoong Mata kinsa adunay gasa sa mga milagro. Ang ManagsoongDunggan ug tiil matag usan nakaangkon og dili makita nga gasa, malagmit ang gasa sa pagtabang o administrasyon. Aron pagpa-ibog sa ilang kahibulongang mga gasa, ang Managsoong Kamot ug Mata mapahitas-ong nagpagarbo sa ilang Diosnong-hinatag nga mga abilidad. Tataw kaayo, ang Managsoong Kamot ug Mata mikomprontasi sa Managsoong Tiil ug Dunggan og magarbohong miingon, “Kondili kamong duha makasulti sa mga pinulongan o makahimo sa mga milagro sama sa among mahimo, kamo dili espirituwal; kamo dili gayod makalampos sa Kristohanong pagkinabuhi!” Ang pagtoo nga ang paghupot sa kahibulongang mga gasa timailhan sa usa ka masood nga relasyon sa Dios, ang Managsoong Dunggan ug Tiil gibatig espirituhanong pagkakuwang ug ang Managsoong Kamot ug Mata gibatig espirituhanong pagkalabaw. Ang tanan sayop!

Ang Managsoong Tiil ug Kamot, Dunggan ug Mata tanan nahiagum sa managsamang sakit—pagkamapahitas-on ug pagkaignorante sa doktrina sa Bibliya. Wala kanila ni Igsoong Kamot o Igsoong Mata ang mas labaw tungod ba kay gibati silag pagkalabaw. Ilahang gituis ang ilang mga gasa gawas sa konteksto sa Pulong sa Dios. Bugtong ang kahibalo sa doktrina ang makatul-id sa ilang sayop nga mga gitoohan. Ang paghupot sa espirituhanong gasa dili makadeterminar sa espirituwalidad sa usa ka magtotoo ni makapahimo niyang labaw kaysa uban.

Bisan og si Igsoong Tiil magtinguha nga mahimong kamot o si Igsoong Dunggan musulay aron mahimong mata pinaagi sa pagsundog sa kahibulongang gasa, ang Tiil magpabilin nga tiil, ang usa, dunggan. Nganong tinood man kini? Tungod kay ang mga magtotoo makadawat sa dili na mausab nga bisan unsang gasa nga ang Espiritu Santo mabobot-ong mitugyan diha kanila. Walay tawhanong paningkamot nga makahimo sa pag-usab; ang mga gasa sa Espiritu dili na mautro (Mga Taga-Roma 11: 29).

Aron pagdakop sa pagtagad niining badlongon nga mga

Corintohanon, si Pablo migamit sa laing lawasnong analohiya aron sa pagpaklaro sa panginahanglan sa tanang espirituhanong mga gasa.

Kon ang tibook lawas pulos mata, asa man ang pandungog? Kon ang tanan pandungog, asa naman ang pamati sa pagsimhot? (1 Mga Taga-Corinto 12:17)

Samtangangmatausakamahinungdanonngapartesatawhanong lawas, kini bugtong usa ka parte lamang sa kinatibuk-an. Ang analohiya tataw kaayo: ang mga Pinulongan usa ka bililhong gasa niadtong precanon sa Kapanahonan sa Simbahan, apan ang Lawas ni Kristo dili mamugna uban sa usa ka gasa lamang. Matag magtotoo ug ang iyang espirituhanong gasa kabahin sa bando nga nagrepresenta ni Kristo sa kalibutan (1 Mga Taga-Corinto 12:25-27). Sa bisan unsang bando, adunay awtoridad ug prayoridad. Sa pagsunod kang Pablo nga lawasnong ilustrasyon, ang utok adunay magamit nga mahinungdanon para sa kamot, apan silang duha gikinahanglan sa paglihok sa lawas. Ang pinakamakitang mga gasa wala magpasabot nga maoy pinakaimportante. Sa pagkatinood, niadtong gipanglista ang pasukaranang espirituhanong mga gasa sumala sa ilang kaimportante para sa pagpasabot ngadto sa tibook Simbahan, ang pinaka-iwit nga gisulti ang mga pinulongan.

Ug ang Dios [ang Espiritu Santo] mitudlo diha sa simbahan, una ang mga apostoles, ikaduha ang mga propeta, ikatulo ang mga magtutudlo, unya ang mga milagro, unya ang mga gasa sa pagpanambal, mga pagtabang, mga administrasyon, nagkalainlaing mga matang sa mga dila [mga pinulongan]. (1 Mga Taga-Corinto 12:28)

Ang kinaunahang espirituhanong gasa sa precanon nga

Simbahan mao ang gasa sa pagkaapostoles. Ang Griyego *ἀπόστολος* (*apostolos*) nihulagway sa usa ka gipadala sa pihong misyon uban ang hingpit nga delegadong awtoridad nga gikinahanglan sa pagtuman niana nga responsibilidad.

Ang Bag-ong Kasulatan nagbutyag sa duha ka kategoriya sa mga apostoles. Ang teknikal nga paggamit sa *apostolos* nagpasabot sa espirituhanong gasa sa pagkaapostoles, gitugyan lamang sa orihinal nga onse ka mga disipolo ug unya, si Pablo, kinsa mipuli ni Judas Iscariot, ug Santiago, ang igsoon sa inahan ni Jesus. Ang pagkaapostoles usa ka *temporaryong* gasa nga nagdala sa pinakataas nga awtoridad niadtong wala pa ang kasulatan nga Simbahan. Ang trese ka mga apostoles misangkap sa pagpangulo para sa Simbahan, nagdeklara sa balaang kabobot-on pinaagi sa pagpahibalo sa kahibulongang doktrina sa Kapanahonan sa Simbahan, nitala sa Bag-ong Kasulatan pinaagi sa pagsuwat, nagtukod sa Simbahan niadtong unang siglo, nitukod sa lokal nga mga simbahan ug lokal nga palisiya sa simbahan, ug mibansay sa mga pastor-magtutudlo.

Ang apostolikanhong pagkamasaligan nailhan pinaagi sa kahibulongang espirituhanong mga gasa nga ilang gihuptan, naglakip na sa mga pinulongan, mga milagro, ug pagpanambal. Kini nga mga gasa nipamatood ug nikonpirmar sa ilang balaanong tinudlo nga awtoridad ug sa pagkamahinungdanon sa pagpaminaw sa ilang mensahe (Mga Buhat 2:43; 4:33; 5:12; cf., 2 Mga Taga-Corinto 12:12). Ang mga gikinahanglan para sa espirituhanong gasa pagkaapostoles naglakip sa linawas nga pagtugyan ni Ginoong Jesu Kristo ug mismong pagkasaksi sa Iyang pagkabanhaw (Juan 15:27; Mga Buhat 1:8, 22; 10:41). Kini nga mga sumbanan tataw nga mitangtang niini nga gasa sa bisan unsang nagsunod nga henerasyon.

Ang *kadaghanang* gamit sa *apostolos* naghulagway sa mga kalalakihan nga may *katungdanan* sa apostol, kinsa tinugyanan sa lokal nga simbahan o gipadala ubos sa awtoridad sa usa ka tawo nga may espirituhanong gasa sa pagkaapostoles aron

sa pagtukod og lokal nga mga simbahan. Si Barnabas (Mga Buhat 14:14), Andronicus ug Junius (Mga Taga-Roma 16:7), ug Titus (2 Mga Taga-Corinto 8:23) sila apil niini nga pundok nga gitawag og “apostoles” tungod kay sila gipadala isip pinakaunang mga misyonaryo sa lokal nga mga simbahan. Kini nga mga kalalakihan dili tinugyanan sa atong Ginoo og wala maghupot sa susamang awtoridad o sa espirituhanong gasa sa pagkaapostoles.

Ang ikaduhang pinakabilihong gasa sa naunang Simbahan og may kaamgid sa pagkaapostoles mao ang *temporaryong* gasa sa panagna. Dili sama sa Karaang Kasulatan nga naguna kaniya, ang Bag-ong Kasulatan nga propeta dili usa ka nasudnong espirituhanong pangulo. Siya milihok lamang sulod sa natad sa precanon nga Simbahan isip usa ka tigpahibalo sa direktang mga pagpanudlo sa Dios, naglakip sa mga kabahin sa kahibulongang doktrina (Mga Taga-Efeso 3:5), balaanong pagpanultol mahitungod sa mga kasamtangang panghitabo, mga pagpasidaan sa balaanong pagsilot, mga panagna mahitungod sa umaabot nga panahon (Mga Buhat 11:27-28; 13:32; 21:10-11). Sa Mga Buhat 11, si propeta Agabus mitagna sa taggutom ug tagnihit nga umaabot. Sa mga Buhat 21:10-11, siya mipasidaan ni Pablo sa dili pagbalik sa Jerusalem.

Sa pagbuhat niini nga gasa, ang propeta modawat sa iyang mensahe direktang gikan sa Dios, unya bisan asa sa binaba o pagsulat nga pagpahibalo sa dili masayop nga doktrina. Apan, ang ilang mga pagpanagna dili sa kanunay mahimong kabahin sa canon sa Kasulatan. Ang mga propeta ikaduha sa mga apostoles (1 Mga Taga-Corinto 14:37) ug ang ilang katungdanan kutob ra gayod sa pagkatigpamaba para sa Dios, susama ra niini nga bahin sa Karaang Testamentong mga propeta.

Isip mga tagadawat sa mga gasa sa pakigpulong, ang mga apostoles ug mga propeta gideklara nga maoy kapasikaran para sa Simbahan.

Kay gipabarog diha sa pundasyon [esprituhanong mga gasa sa] sa mga apostoles ug mga propeta, si Kristo Jesus mao ang batong tukuran. (Mga Taga-Efeso 2:20).

Ania nga panagtandi ang harianong pamilya sa Dios, ang Simbahan, gikompara sa usa ka edipisyo. Ang “batong tukuran” si Jesu Kristo; ang pundasyon nagagikan sa unang-siglo nga mga esprituhanong gasa sa apostoles ug propeta (cf., Mga Taga-Efeso 3:5-10),⁵⁹ ug ang hataas nga estruktura sa edipisyo mismo ang gilangkuban sa matag magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan. Ang paglatag sa batong tukuran, nagrepresentar sa makaluwas nga buhat ni Kristo didto sa krus, usa ka panghitabo nga dili angayang pagabalikon sa kasaysayan (Mga Taga-Roma 6:10; Mga Hebreohanon 7:27; 1 Pedro 3:18). Sa susamang paagi, ang paglatag sa pundasyon usa ka dili na mausab ug para sa tanan nga hitabo. Sa adlaw sa pagsugod sa kasamtangang dispensasyon, walay rebelasyon ang natala pinaagi sa pagsulat aron sa pagtudlo sa mga magtotoo sa talagsaong esprituhanong kinabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan. Kini nga mga kahibulongang doktrina gipadayag pinaagi sa mga apostoles ug mga propeta. Ubos sa inspirasyon sa Espiritu Santo ang tanan nga mga kahibalo nga gikinahanglan sa pagsabot sa esprituhanong panginabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan namantala sa Bag-

---

59. “Apostoles” sa Mga Taga-Efeso 2:20 nagpasabot niadtong mga tawo nga gitugyanan mismo ni Kristo, ang unang-siglo nga mga apostoles, ilabi na kay kini nga bersikulo may kalabutan sa mga apostoles sa Mga Taga-Efeso 3:5-10. Ang direktang kalambigitan sa 3:5-10 og 2:20 nagpamatood nga ang mga apostoles nga gihisgutan sa 2:20 susama ra niadtong nakadawat sa rebelasyon sa gitagong doktrina (Mga Buhat 10; 2 Mga Taga-Corinto 12:1; Mga Taga-Galacia 1:11-12) og ang pinaka-unang mga instrumento sa pagkaylap sa Maayong Balita niadtong unang siglo.

ong Kasulatan para sa tanang panahon.⁶⁰ Sa panahon nga ang kahibulongang doktrina gipadayag, nasulat, og gipaapud-apud, kini dili na usa ka misteryo og dili na kinahanglang ipadayag og usab. Tungod niini, ang panginahanglan para sa mga gasa sa pagkaapostoles ug pagpanagna nahunong. Sa panahon nga ang Bag-ong Testamentong canon sa Kasulatan gitak-opan sa Libro sa Pinadayag, ang pundasyon sa Simbahan nakumpleto na. Tungod kay kini nga pundasyon gilata sa makausa ra, ang espirituhanong mga gasa sa pagkaapostoles ug pagpanagna dili na gayod molihok pagbalik sa tawhanong kasaysayan.

Ang ikatulong *temporaryong* gasa nga ginganlan mao ang magtutudlo. Kini usa ka gasa sa kahibalo. Ang magtutudlo magpahibalo sa unsay gipadayag kaniya sa kahibulongang doktrina. Siya nagtudlo sa mapadayagong wali mahitungod sa doktrina sa Simbahan sa precanon namantala pinaagi sa pagsulat.

Sa pagkahunong sa temporaryo, pundasyonhong mga gasa sa apostoles, propeta, ug magtutudlo, ang *permanenteng* gasa sa pastormagtutudlo nagpadayon sa matinumanong pagpanudlo ug pagbansaybansay sa Lawas ni Kristo (Mga Taga-Efeso 4:11-13). Bisan pa ang Pulong sa Dios naggunit sa hingpit nga kagamhanan diha sa magtotoo, ang pastor-magtutudlo ang responsabli sa pagpahibalo gikan sa postcanon sa katuyoan sa Bibliyahanong doktrina para sa espirituhanong pagtubo. Sa pagkaepektibo, ang pagtudlo kinahanglan sa kanunay naglakip og awtoridad—ang awtoridad nga gisalig sa Dios diha sa espirituhanong gasa. Apan, ang awtoridad sa pastor ug

---

60. "Inspirasyon" ang hinubad sa Griyego nga pulong θεόπνευστος (*theopneustos*), kinsa tukma sa pulong nga nagpasabot "Diosnong-ginhawa" [God-breathed] (2 Timoteo 3:16). Ang Dios Espiritu Santo pinakalabaw sa kinaiyahang migiya sa tawhanong mga magsusulat sa Kasulatan sa walay pagsalikway sa ilang kahibalo, kapulongan, pagkatalagsaon, estilo sa pagsulat, personalidad, kaugalingong pagbati, o uban pang mga tawhanong hinungdan, nagsulat sa kumpleto ug malahutayong Diosnong mensahe para sa katawhan og may hingpit nga katukma diha sa orihinal nga mga pinulongan sa Kasulatan, ang mga pulong mismo nagadala sa otoridad sa balaanong pagkamagsusulat. Tan-awa kang Thieme, *Canonicity; Creation, Chaos, and Restoration*.

pagpangulo kutob ra gayud sa iyang lokal nga simbahan.

Ang pinakaubos og prayoridad ang temporaryong mga gasa: mga milagro, mga pagpanambal, mga pinulongan, ang gasa sa interpretasyon (1 Mga Taga-Corinto 12:10). Ang tanang mga gasa nangawagtang sa dihang nangahanaw ang mga apostoles sa eksina. Pananglitan, si Apostol Pablo nakabaton og gasa sa pagpanambal nga miabot sa punto nga siya makaayo sa bakol ug masakiton sa dihang sila sa yanong paghikap sa panyo o tapis nga iyang hinukasan (Mga Buhat 19:12). Apan sa pipila lang ka mga tuig ang milabay, siya dili na makaayo bisan pa gani sa iyang suud nga higala nga si Epaphroditus kinsa hapit mamatay sa sakit (Mga Taga-Filipos 2:27). Sa pagkatukod ug sa pagkatap sa Kristiyanismo sa tibook Empiryo Romano og lapas pa, ang naunang panginahanglanon para niining kahibulongang mga gasa nahanaw na. Sa higayon nga ang Libro sa Pinadayag natapos niadtong A.D. 96, ang tanan niining mga gasa dili na magamit. Bugtong ang pagpahibalo nga mga gasa sa pastor-magtutudlo ug ebanghelista, og ubang pagpangalagad nga mga gasa sama sa administrasyon, kalooy, mga pagtabang, pagpang-abi-abi ang nagapabiling gikinahanglan sa paglihok sa lokal nga simbahan ug mahinungdanon sa Lawas ni Kristo.

Apan sa maikagong tinguha [ζηλόω, *ze/oo*] sa maslabaw nga mga gasa. (1 Mga Taga-Corinto 12:31a)

Ang punglihok nga *ze/oo*, kon diin gikuha nato ang Englis nga pulong “zealous,” nagpasabot sa “pagkamainitong pagbati sa” o “sa maikagong tinguha.” Kini gibungat sa ikaduhang panawo nga daghanan (*second person plural*) ug, busa, gipahinungod sa tibook kahugpungan sa mga magtotoo sa Corinto. Ang kongregasyon kinahanglan “magmaikagong magtinguha” sa mga kalalakihan nga may pagpahibalo nga mga gasa, aron sila makahibalo sa doktrina ug motubo espirituhanon. Ang panugong panggawi [imperative mood] nagpasabot sa

pagmando nga, kon sundon, motul-id sa kapakyasan aron makaabante espirituhanon ug moresolba sa pagkabahinbahin sa sulod sa Corintohanong simbahan.

Sa tinood si Pablo nag-ingon, “Sa panahon nga kamong taga Corintong mga Kristohanon magkatapok, inyo untang tinguhaon sa kanunay nga ang “masdako” nga espirituhanong mga gasa magamit diha kaninyo. Ang pinakataas nga mga gasa nga makaayo sa tanan sa kahugpungang pagsimba mao ang pagpahibalo nga mga gasa sa apostoles, propeta, ug magtutudlo; ang pinakaubos nga makaayo mao ang mga pinulongan.” Tungod kay ang mga pinulongan ang ulahi sa listahan sa mga gasa, ang mga Corintohanon dili gayod unta magtinguha o maghimaya sa pag-angkon sa ingon. Imbes nga mangandoy para sa kahibulongang mga pagpasundayag ug mabalatiang pagdasig, sila kinahanglang magtinguha sa pagtoon sa kasaligang doktrina ug paghunahuna sa balaang panglantaw nga maoy matukion sa espirituhanong kinabuhi.

USA KA SISTEMA SA PANGHUNAHUNA

Ang espirituhanong kinabuhi gimugna sa Dios isip usa ka sistema sa paghunahuna sa doktrina nga nahinumduman gikan sa mentalidad sa kalag ug pagagamiton sa mga panghitabo sa kinabuhi. Kamatutuan ug pag-abante sa espirituhanong kinabuhi nagkinahanglan sa panghunahuna, dili emosyon. Ang emosyon dili makakat-on, analisis, makasulbad sa mga problema, o makahatag sa espirituhanong pagtubo. Apan daghang mga magtotoo nga mas mosalig pa sa emosyon kaysa mogugol sa oras ug kusog sa pagpalandong ug kinaugalingong-disiplina nga gikinahanglan sa paghunahuna sa balaanong panglantaw.

Konang emosyon molabawsa panghunahuna, kaugalingnon, dili makatarunganon, kinaugalingong kaikag, ug sala ang

magmando sa imong kinabuhi. Kon ang imong mentalidad gidumala sa kahibalo gikan sa doktrina sa Bibliya, ikaw makahunahuna sa ensakto, og wala nay daghang kabalaka sa imong kaugalingon. Ang masdako og pundohanon sa doktrina diha sa imong kalag, masdako ang kahigayonan para sa pag-aplikar sa doktrina sa imong kinabuhi. Ang Kasulatan makanunayong nagpaklaro niini nga prinsipyo:

Tungod kay siya naghunahuna sulod sa iyang kaugalingon [sa iyang kalag]; mao kana siya. (Mga Proberbio 23:7a)

Ipahiluna ang imong *hunahuna* [φρονέο, *phroneo*— sa kanunay paghunahuna nga makatarunganon] sa mga butang sa itaas [balaanong panglantaw], og dili sa mga butang nga anaa sa kalibutan. (Mga Taga-Colosas 3:2)

Ug nga ikaw mabag-o [nalab-as] diha sa [pinaagi sa paggahum sa Balaan] espiritu sa imong *hunahuna* [pinaagi sa imong panghunahuna]. (Mga Taga-Efeso 4:23)

Pagbaton niini nga kinaiya [*phroneo*, makatarunganong panghunahuna] sa imong kaugalingon nga anaa usab ni Kristo Jesus. (Mga Taga-Filipos 2:5)

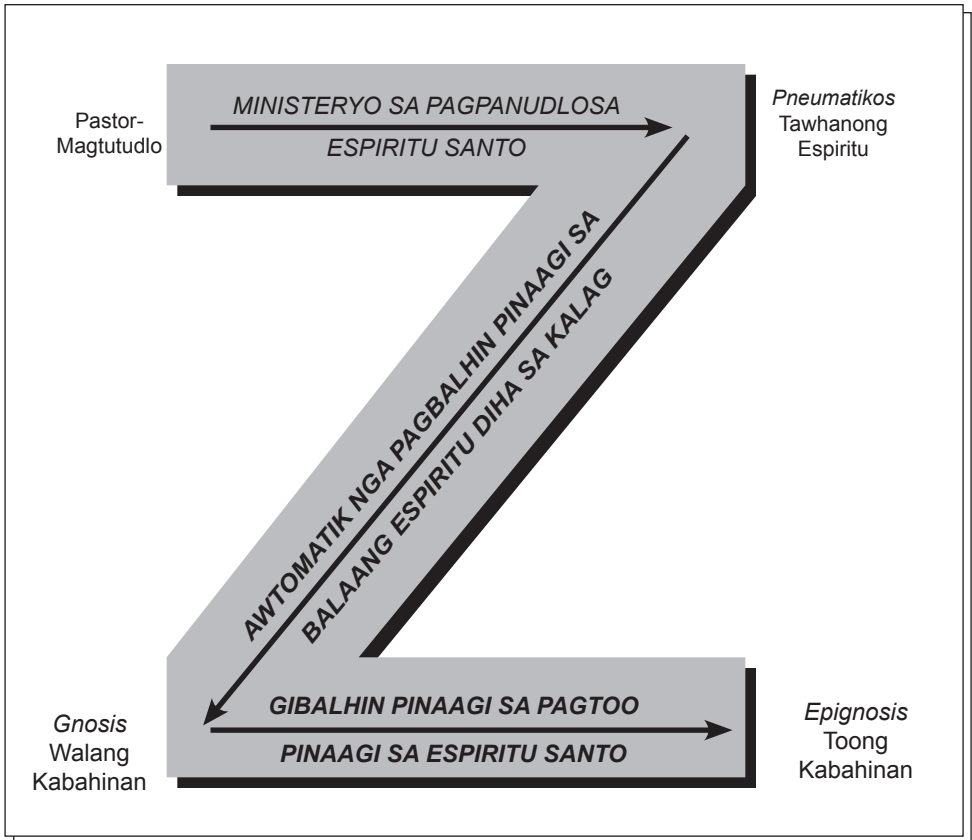
Unsa ang nakapahimo kanimo sa paghunahuna sama ni Jesu-Kristo? Ang kahibalo sa doktrina nga gitawag og “hunahuna” ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 2:16)! Bisan pa ikaw motubag uban ang hilabihang pagbati sa doktrina, kanang mga pagbati-a gikinahanglang dili pagasabton isip espirituwalidad o espirituhanong pagtubo. Kon ikaw nagtinguha sa pagpuyo

sa espirituhanong kinabuhi nga gikontrolar sa mga pagbati, ikaw nagsakay og *roller coaster* sa balatiang moubos ug motaas nga mosumpo sa pagkamalahutayon sa doktrina. Unsay giingon sa Dios, dili giunsa nimo pagbati, maoy bugtong sumbanan para sa espirituhanong kinabuhi. Ang Pulong sa Dios kinihanglan mastinood diha kanimo kaysa bisan unsang emosyon, panghitabo, problema, o kasinatian. Bugtong pinaagi sa pagkat-on sa doktrina sa Bibliya ug pagbag-o sa imong panghuna'huna ikaw makaila sa Dios, mogamit sa Iyang gahum, moabante sa espirituhanong kinabuhi, pagkab-ot sa espirituhanong pagkahamtong, ug paghimaya Kaniya. Unsaon kini aron matuman?

PAGBAG-O SA IMONG PANGHUNAHUNA

Ug ayaw gayod pahiyon niining kalibutan, hinoon paga-usba pinaagi sa pagbag-o [pag-usab] sa imong *huna-huna* [νοῦς, *nous*], aron imong mamatud-an og unsa ang kabubut-on sa Dios, kana nga maayo ug madawat ug hingpit [kumpleto]. (Mga Taga-Roma 12:2)

Ang pagsabot sa kabubut-on sa Dios nanginahanglan sa pag-usab sa sulod ug proseso sa imong panghunahuna. Imong pulihan ang tawhanong panglantaw sa balaanong panglantaw. Akong gitawag kini nga proseso, Operasyon Z.

OPERASYON Z

Sa higayon sa pagkatawo pag-usab, ang Dios Espiritu Santo naghimo ug nagtugyan sa tawhanong espiritu (1 Mga Taga-Corinto 2:11-12) ngadto sa patay espirituhanong tawo ug naghatag sa walay katapusang kinabuhi sa maong tawhanong espiritu, nga naghimo kaniyang buhi espirituhanon. Sa dungan nga panghitabo kini nga bag-ong magtotoo napuno sa Espiritu Santo (Mga Taga-Efeso 5:18; Mga Taga-Galacia 5:16). Ang tawhanong espiritu maghatag sa kapabilidad sa pagsabot, pagtuhop, ug paglain-lain πνευματικός (*pneumatikos* sa Griyego sa 1 Mga Taga-Corinto 2:13), “espirituhanong mga katingalahang panghitabo” o doktrinahong kasayuran;⁶¹ ang

61. Thieme, *The Barrier* (1993), 8-9.

pagpuno sa Espiritu Santo, mapadayon pinaagi sa *rebound* nga paagi sa pagbawi, ang maggahom sa Operasyon Z.

Sa higayon ang pastor-magtutudlo magpaambit sa doktrina sa Bibliya, ang Espiritu Santo, isip imong Tigmatutu ug Magtutudlo, mohimo niini nga doktrina nga masabtan sa imong tawhanong espiritu (Juan 16:13).

“Apan ang Katabang [Tigmatutu], ang Espiritu Santo, kinsa ang Amahan magpadala sa Akong ngalan, Siya magatudlo kaninyo sa tanang mga butang, ug magdala diha sa inyong panumduman sa tanan [ang doktrina] nga Akong gisulti diha kaninyo.” (Juan 14:26)

Ang [Balaang] Espiritu mismo ang mahimong saksi diha [pagpahibalo sa] sa atong [tawhanong] espiritu nga kita mga anak sa Dios. (Mga Taga-Roma 8:16)

Pneumatikos sa inandanong pagbalhin gikan sa imong tawhanong espiritu pinaagi sa Espiritu Santo isip makatarunganong pagsabot sa doktrina ngadto sa walang (masabtanon) kabahinan sa imong kalag, gitawag og *nous*. Ang walang kabahinan, ang tipiganang lugar sa kalag, magpahimutang sa akademikong kahibalo nga gitawag og γνῶσις (*gnosis*) sa Griyego sa Mga Taga-Efeso 3:19. Samtang magpabilin ang *gnosis* sa tipiganang lugar, dili kini makadugang sa imong espirituhanong pagtubo ug dili kini mahimong gamiton sa imong kasinatian.

Kon imong gamiton ang pagtoong-salabutan—kon ikaw motoo sa doktrina nga imong nahibaloan—ang Espiritu Santo magbalhin sa akademikong kahibalo gikan sa walang kabahinan sa imong kalag ngadto sa toong kabahinan, nga gihinganlan sa Griyegong pulong καρδιά (*kardia*), gihubad og “kasing-kasing” (Mga Taga-Roma 10:9-10). Kini magbalhin sa akademikong kahibalo diha sa walang kabahinan ngadto sa espirituhanong

kahibalo (ἐπίγνωσις, *epignosis*) sa toong kabahinan. Akong gitawag kini nga proseso ug espirituhanong metabolismo.⁶² Bugtong ang *epignosis* nga doktrina ang may bili para sa espirituhanong pagtubo, para sa paghinumdum ug paggamit sa mga panghitabo sa imong kinabuhi (Mga Taga-Colosas 1:9-10; 2 Pedro 1:8).

Samtariᅡ ang *epignosis* magtapok diha sa toong kabahinan sa mentalidad sa kalag ikaw motubo “sa [pinaagi sa] grasya ug kahibalo sa atong Ginoo ug Manluluwas Jesu-Kristo” (2 Pedro 3:18). Kini mao ang proseso sa pagpasabot nga magpalig-on sa imong kalag ug maghimaya sa Dios (Mga Taga-Efeso 3:19). Ikaw dili makaangkon ug “kahibalo” kon wala ang pampalihok sa Operasyon Z ug ikaw dili makaangkon sa Operasyon Z ug espirituhanong pagtubo kon wala ang Espiritu Santo nga maggahum sa rasyonalong paggamit sa hunahuna sa pagsabot, pagbaton, paghinumdum, ug pag-aplikar sa doktrina. Gikan niini atong nakita ang mahinungdanong papel sa panghunahuna nga magamit sa pag-abante sa espirituhanong pagkahamtong.

---

62. Metabolismo nagagikan sa klasikal nga Griyegong pulongngalan [noun] μεταβολή (*metabole*), ang pasabot “metamorphosis” o “pagka-usab.” Kon ang pagkaon pagakan-on, ang tawhanong lawas magahimo niini ngadto sa pampabaskog para sa lawasnong pagtubo ug magwagtang sa daotang mahugaw nga igsasangkap. Sa pagtandi, kon ang doktrina sa Bibliya, espirituhanong pagkaon, ‘pagakan-on’ ubos sa pagpuno sa Espiritu Santo, kini mahimong pampabaskog para sa espirituhanong pagtubo ug magwagtang sa tawhanong panglantaw sa Kristohanong pagkinabuhi (Jeremias 15:16a).

Ika-upat nga Yugto

ANG LABING MAAYONG PAMAAGI

Ug Ako magpakita kaninyo sa usa ka makalma og maslabaw [mastaas] pang pamaagi [sa pagkinabuhi]. (1 Mga Taga-Corinto 12:31*b*)⁶³

Ang labing maayong pamaagi sa pagkinabuhi mao ang espirituhanong pagkahamtong nga gipakita sa gugma (cf., 1 Mga Taga-Corinto 13:1-8a). Si Pablo nagbungat: “Apan karon sunda ang pagtoo, paglaum, gugma, kining tulo; apan ang pinakataas niini ang gugma [gugmang-ligdong]” (1 Mga Taga-Corinto 13:13). Apan, sa dili pa nato masabtan nganong si Pablo sa Unang Mga Taga-Corinto 13 mihukom nga ang gugma ang maslabaw sa espirituhanong gasa sa mga pinulongan, kinahanglan una natong masabtan ang matang sa gugma nga iyang gipasabot.

UNSA ANG GUGMA?

Ang Dios gugma (1 Juan 4:16*b*). Ang gugma tiunay sa Iyang kinaiyahan ug kini ang pagpakita ngadto sa tawo sa matitud-

---

63. Kini nga bersikulo kinahanglan gayod maapil sa ika-napulo’g tulo nga yugto tungod kay kini nagpaila sa hilisgutan sa maong yugto.

anong kaligdong ug kamaayo sa Iyang panghuna'huna. Ang Diosnong gugma gihatag sa katawhan sa duha ka paagi. Siya nahigugma sa dili hingpit, makasasalang hingtundan, wala pa matawo pag-usab nga katawhan, ginamit ang *impersonal* nga gugma (*impersonal*). Kini nga gugma gibasi ngadto sa hingpit ug bug-os nga mga hiyas sa Dios, imbes kaysa mga kapakyasan sa tawo.

Apan ang Dios nagpakita sa Iyang [impersonal] gugma ngari kanato, tungod niana, samtang sa mga makasasala pa kita, si Kristo nagpakamatay [isip usa ka halili] para kanato. (Mga Taga-Roma 5:8)

Sa higayon nga ang usa ka tawo motoo ni Kristo para sa kaluwasan, ang Dios mobutang sa maong tawo mismo sa Iyang hingpit nga pagkamatarong (Mga Taga-Roma 4:3).⁶⁴ Pinasikad sa impyutasyon sa balaang pagkamatarong, ang Diosnong *personal* nga gugma karon madagayaong naglatay ngadto sa magtotoo.

Ug kita miabot sa pag-ila ug nagtoo sa [personal] gugma nga anaa ang Dios para kanato. Ang Dios gugma, ug ang usa kinsa mosunod sa gugma mosunod usab sa Dios, ug ang Dios magapuyo diha kaniya. (1 Juan 4:16)

---

64. Ang impyutasyon sa Diosnong hingpit nga pagkamatarong dili usa ka kasinatianong buhat o kondisyon sa kahingpitan, apan usa ka legal o may kalambigitan sa balaodnong pagkabutang. Ang Dios nagpahayag sa magtoo nga natubos na tungod kay siya nakaangkon sa Iyang hingpit nga pagkamatarong. Kini nga hukmananong impyutasyon (*judicial imputation*) usa ka buhat sa hustisya sa Dios nga diin Siya mipaangkon sa usa ka tawo og usa ka butang nga dili sa niaging hitabo iyaha. Walay panagduyog, kasabotan, o pagkabanay tali sa impyutasyon ug ang hingtungdan sa hukmananong impyutasyon, i.e. Diosnong hingpit nga pagkamatarong sa magtotoo sa takna sa kaluwasan. Tan-awa kang Thieme, *The Barrier, The Integrity of God*, 74-81.

Ang balaanong personal nga gugma (*divine personal love*) gipasulabi ang hingtungdan, ang tawo nga gihigugma; ang balaanong impersonal nga gugma (*divine impersonal love*) gipasulabi ang sabdyek, ang tawo nga nahigugma. Ang balaanong personal nga gugma nagpasulabi sa Diosnong pagkamatarong diha sa magtotoo; ang balaanong impersonal nga gugma nagpasulabi sa hingpit ug perpektong hiyas sa Dios. Ang magtotoo, pinaagi sa talagsaon nga espirituhanong kinabuhi, magsunod sa sumbanan sa balaanong gugma pinaagi sa pagpalambo sa personal nga gugma para sa Dios ug ang impersonal nga gugma para sa tanang katawhan (Mga Taga-Efeso 5:1).⁶⁵

Sa paghigugma sa Dios, kinahanglan ikaw makaila pag-una sa Dios. Ang gugma usa ka panghunahuna, dili emosyon. Ang pagkahibalo sa Dios magagikan lamang sa doktrinang gipaubos sa metabolismo (*metabolized doctrine*). Ang imong personal nga gugma para sa Dios magkalambo samtang magkasaka ang imong *epignosis* nga kahibalo gikan sa doktrinang gipaubos sa metabolismo diha sa toong kabahinan sa imong kalag. Ayha ra nga ikaw makabalos sa pampadasig nga hiyas sa personal nga gugma para sa Dios: respeto, pagdayeg, ug pagyukbo sa Iyang Pagkasiya ug unsa ang Iyang nahimo para kanimo (Deuteronomio 6:5; Mateo 22:37-38; 1 Pedro 1:8). Nadasig sa personal nga gugma para sa Dios, ikaw makakuha sa kapasidad aron sa pagsundog ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 11:1) uban ang naglihok nga hiyas sa impersonal nga gugma ngadto sa tanang katawhan (Mga Taga-Colosas 3:12-14).

Si Jesu-Kristo nagpamatuud niini nga pagkasunodsunod niadtong Siya mitubag sa usa ka tigsulat nga pangutana, “Unsa nga kasugoan ang pinakataas sa tanan?” (Marcos 12:28b). Ang Iyang tubag, “Imong higugmaon [personal nga gugma] ang Ginoo imong Dios sa tibook nimong kasingkasing [toong

65. Thieme, *Christian Integrity* (1997), 27—30, 43—49, 118—27; *Freedom Through Military Victory*, 62—63; *The Integrity of God*, 12—17, 194—97.

kabahinan]” (Marcos 12:30a). Unya si Jesus mihingalan sa ikaduhang pinaka’importanteng kasugoan, “Imong higugmaon [impersonal nga gugma] ang imong silingan sama sa imong kaugalingon” (Marcos 12:31a). Ang kombinasyon sa personal nga gugma [*personal love*] para sa Dios ug ang impersonal nga gugma para sa tanang katawhan [*impersonal love*] maoy gitawag og gugmang-ligdong [*virtue-love*], ang pinakataas nga pampadasig sa espirituhanong kinabuhi.

Ug kini ako mag-ampo, nga ang imong gugma [gugmang-ligdong] buhong unta gihapon sa daghan ug dugang pa sa [pinaagi sa] matuud nga kahibalo [*epignosis*] ug sa tanang panabot [balaanong panglantaw]. (Mga Taga-Filipos 1:9)

Matag magtotoo gimandoan sa pagsundog sa Diosnong impersonal nga gugma ngadto sa tanang katawhan (1 Juan 4:7a). Kining naglihok nga hiyas sa impersonal nga gugma usa ka dili emosyonal, walay kondisyong pagtagad para sa tibook tawhanong kaliwatan. Kini rasyonal, nagsalig sa *epignosis* nga kahibalo ug sa paghunahuna sa balaanong panglantaw para sa iyang pagpalihok. Ang impersonal nga gugma wala kini magbasi sa kinaugalingong kahibalo, pakilooy, o merito sa hingtungdan, apan sa hiyas ug espirituhanong pagkahamtong sa tagtungod.

Sa Kapanahonan sa Simbahan ang paggamit sa impersonal nga gugma maoy gitawag og “pagtuman sa harianong balaod” tungod kay ang kasugoan gipunting ngadto sa harianong pamilya sa Dios. Ang talagsaong espirituhanong kinabuhi [*unique spiritual life*] sa Kapanahonan sa Simbahan nagtugyan sa matag magtotoo uban ang katakos sa pagtuman sa harianong balaod.

Kon, bisanpa, ikaw makatumansaharianong balaod, sumala sa Kasulatan, “IMONG HIGUGMAON [impersonal] ANG IMONG SILINGAN SAMA SA

IMONG KAUGALINGON,” ikaw nagbuhat sa maayo. (Santiago 2:8; cf., Levitico 19:18; Mga Taga-Roma 13:8; Mga Taga-Galacia 5:14)

Daghang magtotoo intawon wala makasabot unsaon sa pagtuman ang harianong balaod. Sila masayponong nagatoo nga ang katumanan nagkinahanglan sa *personal* nga gugma para sa tanang katawhan. Pero ang personal nga gugma usa ka kodisyonal, nagbasi ngadto sa ikadani o merito sa tawo nga gihigugma ug dili makahimo sa paghigugma sa maot, ngil-ad, salawayong katawhan diha sa palibot sa magtotoo. Nagtinguha sa pagtuman sa gisugo sa paghigugma sa matag usa gamit ang personal nga gugma moresulta sa kapakyasan, pagpakaaron-ingnon, ug taphaw nga emosyonalismo.

Tungod kay imposible sa kinaugalingong paghigugma nga masdaghan pa kaysa pipila, ang tanang mga kasugoan sa Kasulatan sa “paghigugma sa imong silingan” naghigot sa impersonal nga gugma [impersonal love]. Ang mga hiyas sa impersonal nga gugma (Lucas 6:27-38; Mga Taga-Roma 12:14-21) gilangkub sa Apostoles diha sa Unang Mga Taga-Corinto 13, nagpadayag sa iyang hiyas ug kalig-on, ang pang-alkontra sa taras nga gipakita sa Corintohanong simbahan.

Ang gugma [gugmang-ligdong] mapailobon, ang gugma maloloy-on, ug dili bubhoan; ang gugma dili mangandak ug dili mapahitas-on, dili mohimo og malaw-ay; wala maglantaw sa kaugalingon [dili hakogan], dili manghagit, dili pagabalihon ang kadaot nga nahi-agoman, dili malipay sa kadaotan, apan malipayon sa kamatuuran; moantos sa tanang mga butang, nagatoo sa tanang mga butang, naglaum sa tanang mga butang, malahutayon sa tanang mga butang. (1 Mga Taga-Corinto 13:4-7)

Ang gugmang-ligdong, gitin-aw niini nga yugto, gipadasig sa

personal nga gugma para sa Dios ug gipatuman sa impersonal nga gugma para sa tanang katawhan. Kon ang personal nga gugma para sa Dios ug ang impersonal nga gugma para sa uban magkahiusa isip gugmang-ligdong, ang magtotoo dili na gayod mabug-atan tungod sa mabangis nga kalisod, nag-aso-aso nga kasuko, paghukom, kasilag, o uban pang salabutanong panghunahuna nga mga sala [*mental attitude sins*] ug dili na gayod matugaw sa kabug-at ug kalisod sa kagul-anan o kabulahanan. Siya mosunod ug mosundog sa Ginoo pinaagi sa pag-agwanta sa mga insulto ug pagpapakaulaw nga may pagpaubos, pagkamaloloy-on, pagkamaayo, ug pagpasensya (Mga Taga-Colosas 3:12-14; 1 Pedro 3:8-9). Bugtong ang may gugmang-ligdong lamang ang espirituhanong mga gasa magamit sa ilang pinakataas nga katakos sa Kristohanong pagpangalagad [*Christian service*] sa paghatag og kamatutuan para sa Lawas ni Kristo [*Body of Christ*]—“Kahibalo [*gnosis*] makapahimong arrogante, apan ang gugma [gugmang-ligdong] maghatag kaayohan” (1 Mga Taga-Corinto 8:1).

Kon walay gahum sa pagpuno sa Balaang Espiritu, kon walay hingpit nga relasyon [*fellowship*] diha sa Dios, ug kon walay espirituhanong pagtubo ang karnal nga mga Corintohanon wala gayoy katakos o kasarang para sa personal nga gugma ngadto Kaniya (1 Mga Taga-Corinto 13:1-2). Tungod niana, sila wala makabaton sa impersonal nga gugma ngadto sa usag-usa. Ang Kristohanong pangalagad kon walay gugmang-ligdong maoy gitawag og “kahoy, dagami, uhot” ug walay kwenta ug pagasunogon didto sa Lingkoranan sa Paghukom ni Kristo [*Judgement Seat of Christ*] (1 Mga Taga-Corinto 3:12-15). Bugtong ang espirituhanong pagtubo, dili ang espirituhanong mga gasa sama sa mga pinulongan, mopalambo sa gugmang-ligdong.

ESPIRITUHANONG MGA GASA NGA WALAY GUGMANG-LIGDONG

Ang ikanapulog tulo nga yugto sa Unang Mga Taga-Corinto usa ka parentetikal—nagpakgang sa pakigsultihay bahin sa espirituhanong mga gasa ug ang ilang pagmatutu sa Simbahan sa mga yugto 12 ug 14—aron sa pagpakita nga ang gugmang-ligdong pinakalabaw pa sa usa ka gugma-gugmang emosyonal diha sa espirituhanong mga gasa sa *glossolalia*, propesiya, ug kahibalo. Sa unang tulo ka mga bersikulo sa maong yugto si Apostol Pablo migamit sa pasulabi nga pangagpas [*hyperbolic hypothesis*] aron sa pagpalig-on sa iyang unang prinsipyo mahitungod sa espirituhanong gasa sa pinulongan.⁶⁶

Kon ako makasulti sa mga dila [mga pinulongan] sa mga tawo ug sa mga anghel, apan wala makabaton sa [ligdong-] gugma [*ἀγάπη, agape*], ako nahisama sa usa ka alingogngog nga agong [*χαλκός, chalkos*] o usa ka gibagting nga piyangpiyang [*κύμβαλον, kumbalon*]. (1 Mga Taga-Corinto 13:1).

Ang ikatulong klase nga kondisyon [*third class condition*] “kon” sa sinugdanan niining bersikulo nagpaila og pagpangagpas nga sitwasyon.⁶⁷ Ang boot ipasabot si Pablo nag-ingon, “Bisan pa kon ako makasuliti sa pinulongan sa katawhan ug mga anghel, pero wala makabaton sa gugmang-ligdong, ako makahimo lamang og kasaba nga walay kahulogan. Sa paggamit niining pasulabi

66. Pagpalabaw [*Hyperbole*] usa ka pulong-pasumbingay [*figure of speech*] diin ang pagpasulabi gigamit aron sa pagsulti og labaw pa kaysa tinud-anay nga boot ipasabot aron sa paghatag og kahinungdanon sa usa ka punto. Pangagpas [*hypothesis*] usa ka pagpangagpas nga gidawat ubos sa kondisyon aron sa pagsaysay sa usa ka tinong kamatuuran. Mapalabawong pagpangagpas [*hyperbolic hypothesis*] usa ka palabaw nga pagpangagpas. E. W. Bullinger, *Figure of Speech Used in the Bible* (Grand Rapids: Eerdmans, 1968), 423,427.

67. Daniel B. Wallace, *Greek Grammar Beyond the Basics*, (Grand Rapids: Zondervan, 1996), 696-99.

nga pangaggas, si Pablo mihatag sa pagkamahinungdanon sa saktong kadasig diha sa espirituhanong kinabuhi gikan sa gugmang-ligdong. Bisan pa kon ang magtotoo makabaton ug magagamit sa espirituhanong gasa sa mga pinulongan, ug walay gugmang-ligdong ang paggamit sa maong gasa walay bili kaysa pagpakaaron-ingnong kabanha.

Si Pablo naghisgot og duha ka mga ehemplo sa ailwaros nga mga torotot sa karaang panahon. Ang *chalkos* gilangkuban sa duha kabook nga puthaw—usa ka sinubhang tumbaga ug lata—gigamit sa manliliboray aron mahatagan og atensiyon ang ilang mga paninda. Kini nga “alingogngog nga agong” naghulagway sa mga pamaagi sa karnal nga mga Taga-Corinto sa pagpaningkamot aron makakuha sa pag-uyon sa uban pinaagi sa pagsulti og mga pinulongan. Ang ilang paghatag og pagkamahinungdanon diha ra sa ilang kaugalingon imbis kaysa doktrina.

Ang *kumbalon* usa ka hunggal nga tumbagang instrumento nga nagpadako sa usa ka langgis nga tunog, kasagarang gamiton sa kapistahan o pagsunod sa mga tulomanon. Ang “bagting sa piyangpiyang” naghulagway sa malilungong mga kulto ug gipalabi ang emosyon kaysa kahulogan sa doktrina. Kining mga manlilibod ang haum sa paghulagway sa magtotoo kinsa nagpataas sa iyang kaugalingon ug nag-abuso sa iyang mga gasa. Sama sa tunog sa gibagting nga piyangpiyang nga magkaanam og kahanaw, ang pag-abuso sa mga pinulongan siguro makadani sa pagtagad sa makadiyot apan sa kalit lang mahanaw nga walay espirituhanong kaayohan ni bisan kinsa.

Ug kon ako adunay *gasa* sa pagpanagna, ug nasayod sa tanang kahibulongan ug sa tanang kahibalo; ug kon ako anaa sa tanang pagtoo, ingon sa makapa-irog og mga bukid, apan wala makabaton og gugma [gugmang-ligdong], ako walay hinungdan [*οὐθέν*, *outhen*]. (1 Mga Taga-Corinto 13:2)

Napod, ang ikatulong klaseng kondisyon “kon” sa sinugdanan niining bersikulo nagahimo og laing pagpangagpas nga sitwasyon. Ang bag-ong pagpangagpas ni Pablo nagpahanap sa kahinungdanon sa temporaryong espirituhanong mga gasa niadtong precanon nga panahon. Sa tinood siya nag-ingon “Bisan pa kon ako naghupot sa katingalahang mga gasa sa propesiya, kahibalo, ug pagtoo, ako walay hinungdan kon wala ang gugmang-ligdong.”

Ang presensiya sa mabutyagong mga gasa sa propesiya ug kahibalo, nga nagpahibalo sa bag-ong mga doktrina gikan sa Dios, maoy nakapadani niadtong precanon nga simbahan. Sayon ra unta para niadtong mga “nasayod sa tanang mga kahibulongan” ug kadtong adunay “pagtoo . . . sa pagbalhin sa mga bukid” sa pagtugot sa panghunahunang nagdayeg sa kaugalingong kahinungdanon. Apan, ang gugmang-ligdong manalipod sa magtotoo aron dili madani diha sa kahibulongan. Ang espirituhanong kinabuhi wala magdepende sa katingalahang mga gasa, hinoon diha sa gahum sa gugmang-ligdong. Gikinahanglan kaayo kini nga gahum kay kon ang magtotoo kinsa mapakyas sa paggamit niini mamahimong *outhen*, “walay hinungdan gayod” diha sa espirituhanong kinabuhi. Bugtong ang tawo lamang nga nakabaton sa gugmang-ligdong ug puno sa Espiritu Santo ang makasilbi niini nga mga gasa, apil na ang mga pinulongan, sa walay pagkaguba sa iyang kaugalingon tungod sa garbo.

ANG PAGWAGTANG SA TEMPORARYO NGA ESPIRITUHANONG MGA GASA

Si Pablo mitandi sa kalainan sa walay kausabang kabililhon sa gugmang-ligdong ug sa temporaryong kabililhon sa katingalahang espirituhanong mga gasa.

Ang gugma [gugmang-ligdong] dili gayod [οὐδέποτε, *oudepote*] mapakyas [πίπτω, *pipto*]; pero kon *adunay mga gasa* sa propesiya, sila mangahanaw [καταργέω, *katargeo*, panawat (*passive voice*)]; kon *adunay mga* pinulongan, sila maundang [παύω, *pauo*, panunga (*middle voice*)]; kon *adunay* kahibalo, kini mangahanaw [*katargeo*, panawat]. (1 Mga Taga-Corinto 13:8)

Siya nagsugod sa bersikulo 8 pinaagi sa pagsumpay sa temporaryong pungwayon [*adverb*] *oudepote*, “dili gayod, dili sa tanang higayon,” pangkarong pamuhat nga matumbukon [*present active indicative*] sa punghihok nga *pipto*, “ang pagkahanaw, mahimong walay pulos, ang pag-undang.” Dinhi nga bahin ang *pipto* parehas ang kahulogan sa duha ka nagsunod nga mga panglihok sa bersikulo—*katargeo* ug *pauo*.⁶⁸ Busa, ang *oudepote pipto* nagpasabot nga ang gugmang-ligdong *dili gayod moundang*, samtang ang *katargeo* ug *pauo* nagpamatuud nga ang propesiya, mga pinulongan, ug kahibalo mahanaw. Ang gugmang ligdong walay kausaban; kahibulongang espirituhanong mga gasa temporaryo lamang.

Ang “mga pinulongan” uban sa iyang punghihok nga *pauo* wala na magamit pag-usab pagkahuman sa bersikulo 8, samtang ang propesiya ug kahibalo uban sa ilang punghihok *katargeo* mibalik pag-usab sa Unang Mga Taga-Corinto 13:9ff. Ngano? Si Pablo naglalinlain tali sa gasa sa mga pinulongan, ug ang mga gasa sa propesiya ug kahibalo. Ang propesiya ug kahibalo adunay lahi nga katuyoan kaysa mga pinulongan ug mangahanaw sa lainlaing higayon.

Ang pagkawagtang sa mga pinulongan gipaila pinaagi sa *pauo*, nga anaa sa lahing paningog [*voice*] kaysa *katargeo*, ang pagpapas sa propesiya ug kahibalo. Diha sa dilahos o

68. Kittel, ed., *Theological Dictionary of the New Testament*, 6:165.

maabtikong pantunga [*indirect or dynamic middle*] ang punglihok nga *pauo* nagpasabot sa “aron pag-undang nga kinaugalingon,” o sa “pagwagtang” sa kinaugalingon nga walay nakaingon nga hinungdan.⁶⁹ Ang mga pinulongan angayan na gayod nga wagtangon kon dili na gikinahanglan aron sa pagpahibalo sa mga Hudiyos sa nagsingabot nga mga paghukom o aron ebandilyo ang pagsugod sa Kapanahonan sa Simbahan. Ang espirituhanong gasa sa mga pinulongan nagsugod niadtong A.D. 30, apan ang iyang panahon nilabay na niadtong higayon nga ang Romanong mga kasundalohan ubos ni Titus niguba sa Jerusalem niadtong Agosto, A.D. 70.

Katargeo diha sa panawat nga paningog [*passive voice*] nagpakita nga ang usa ka butang, may kalabutan nga butang, ang molihok para sa mga gasa sa propesiya ug kahibalo aron sa paghimo kanila nga dili na magamit sa umaabot. Kana nga butang, makita sa Unang Mga Taga-Corinto 13:10a, mao “ang hingpit.” Tungod niini, ang gasa sa propesiya ug kahibalo, kon itandi sa mga pinulongan, mangawagtang “kon ang hingpit moabot na.”

Ang umaabot nga panahon [*future tense*] sa *katargeo* ug *pauo* nagpaila nga ang pagkahunong sa mga pinulongan, propesiya ug kahibalo wala pa kini mahitabo samtang si Pablo nagsulat niadtong ca. A.D. 56. Hinumdumi, kini nga mga kahibulongang mga gasa sa mga dila, propesiya, ug kahibalo ang patukuranan para sa Simbahan. Pagkahuman sa pagkabanhaw ug pagsaka ni Kristo, ang kamatayon ni Apostol Juan, ug ang tibook canon sa Kasulatan namantala pinaagi sa pagsulat, ang tukuranan natapos na. Ang bisan unsang padayong paning-kamot sa pagdugang sa Kasulatan ginadili (Pinadayag 22:18). Niadtong postcanon nga panahon sa Simbahan ang kahibulongang mga gasa wala na kinahanglana aron sa pagpadayag sa kamatuuran.

---

69. Wallace, *Greek Grammar Beyond the Basics*, 422-23.

Kay kami nasayod [γινώσκω, *ginosko*] sa katipik [ἐκ μέρους, *ek merous*], ug kami managna sa katipik [*ek merous*]. (1 Mga Taga-Corinto 13:9)

Ang espirituhanong mga gasa sa kahibalo ug propesiya mohatag lamang ug pagpadayag *ek merous*, “sa katipik.” Ang mabalikong-pangdayong pangkaron nga panahon [*retroactive progressive present tense*]⁷⁰ sa *ginosko* nagpaila sa usa ka nagkasaka nga kahibalo nga nagsugod kaniadto pa uban sa pagsugod sa Kapanahonan sa Simbahan, ug nagpadayon hantod sa panahon sa sinulat ni Pablo (A.D. 56). Niadtong gisulat ang Unang Mga Taga-Corinto, upat lamang ka Bag-ong Kasulatan ang anaa. Busa, bugtong tipik lamang nga pinadayag sa katingalahang doktina nga naglakip sa way-tumbas nga espirituhanong kinabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan ang magamit nga namantala sa Simbahan. Ang madayagong mga gasa gikinahanglan pa aron paghatag sa wala pa mabutyag kaniadto nga doktrina sa nagka-usbong nga batan-ong Simbahan.

Apan kon ang hingpit [τέλειον, *teleion*] moabot, ang katipik [*ek merous*] mangahanaw [*katargeo*]. (1 Mga Taga-Corinto 13:10)

Ang bersikulo 10 nagbungat nga kining “temporaryong” mga gasa (*ek merous*) sa propesiya ug kahibalo “mangahanaw” (panawat [*passive voice*] nga *katargeo*, gibalik gikan sa bersikulo 8) “kon ang hingpit (*teleion*) moabot.” Busa, ang malisod nga pangutana mao, “Unsa kaha ang kinaiyahan sa hingpit nga pagkawagtang niini nga mga gasa”? Kon, ang mga Charismatics nagtoo, ang hingpit mao ang sa bisan asa ang Ikaduhang Pagbalik ni Kristo, ang Kalibohan, o ang kahingpitan

70. H.E. Dana ug Julius R. Mantey, *A Manual Grammar of the Greek New Testament* (Toronto: The Macmillan Company, 1955), 183.

sa langit, nan ang propesiya ug kahibalo magpabilin sa paglihok para sa tibook Kapanahonan sa Simbahan ug lapas pa. Pero ang *teleion* nagpasabot ba sa bisan unsang mga umaabot nga mga panghitabo?

TELEION

Ang maondanon [*substantive*], usa ka pungway [*adjective*] nga gigamit isip usa ka pungan [*noun*] ang katumbas, adunay daghang mga kahulogan: “hingpit, nakumpleto, hamtong.” “Hingpit” adunay usa ka *makalidadnong* pasabot nga naghulagway sa usa ka butang nga wala gayoy bisan diyutay nga depekto, usa ka labing maayo o mithianong kahimtang; “hamtong” o “nakumpleto” nagdala og *madaghanong* pasabot, naghulagway sa sangputanan sa usa ka paagi, ang tibook imbis kay sa kabahin lang.

Kon ang kalidadnong kahulogan, “hingpit,” nabutang sa *teleion*, nan kini nagpasabot sa labing maayong kahimtangan nga mahitabo nga mosunod sa Ikaduhang Pagbalik ni Kristo. Kini nagpasabot nga ang lumalabay nga kahibalo nga gibutyag pinaagi sa propesiya ug sa Kasulatan magpadayon sa kinatibok-ang Kapanahonan sa Simbahan ug pagapulihan sa ‘hingpit’ nga kahibalo kon ang magtotoo moatubang diha ni Kristo ngadto sa Kalibohan o sa langit. Bisan pa naandan na para sa mga Griyegong tigpangatarongan sa paggamit og *teleios* sa kalidadnong paagi aron sa pagpaila sa usa ka tawong hingpit o labing maayo nga kahimtangan, kini nga kahulogan dili kabahin sa Kasulatan.

Sa pagtandi, ang paggamit sa *teleion* ug iyang mga kaubanan diha sa Bag-ong Kasulatan nagpaila sa *madaghanong* kahulogan, nakumpleto o hamtong (1 Mga Taga-Corinto 2:6; 14:20; Mga Taga-Efeso 4:13; Mga Hebreohanon 5:14; Santiago 1:4). Samtang ang kinatibuk-ang kahulogan sa

bersikulo 9 mipunting ngadto sa tipik o dili tanang kahimtang sa pagpadayag pinaagi sa propesiya ug kahibalo, *teleion* sa bersikulo 10 kinahanglan usab pagasabton sa madaghanong kahimtang sa Diosnong “nakumpleto” pagpadayag sa doktrina. Tungod kay ang *teleion* anaa sa wayluhin [*neuter gender*], kini walay kalabutan sa pag-abot sa pagkatawhanon ni Kristo, usa ka luhinlaki nga pungan [*masculine noun*]. Busa, managsama ang kinatibok-ang kahulogan ug gramatika nagwagtang sa kalidadnong kahulogan sa “hingpit”—ang pagbalik ni Kristo, ang Kalibohan, o langit—isip usa ka posibleng kahubaran para sa *teleion*. Kini nga pulong nagpasabot sa kumpletong pagpadayag sa Canon nga Kasulatan. Human ang *tibook* Balaodnon nahisulat, ang mga gasa sa propesiya ug kahibalo nga sa hinayhinay nagpadayag sa mga tipik sa kahibulongan doktrina mangahanaw.

Sa Unang Mga Taga-Corinto 13:11-12 ang mga paghulagway sa tipik ug kumpleto nga may kalambigitan sa “kon ang hingpit moabot” sa bersikulo 10.

Kaniadtong bata pa ako, ako magasulti sama sa usa ka bata, naghunahuna sama sa bata, mangatarongan sama sa usa ka bata [ang tipik]; sa dihang ako nahimong ulitawo [ang kumpleto], gihimo nako ang pagpalayo sa binatang mga butang. (1 Mga Taga-Corinto 13:11)

Kini nga pagtandi ang “bata” nagrepresentar sa panahon sa preanon tungod sa tipik nga kahibalo lamang ang magamit sa masuso nga simbahan. Samtang sama sa usa ka batang dili kasulti, kahunahuna, o karason sama sa hamtong nga tawo, mao nga ang preanon nga simbahan wala pa makaangkon sa kinatibok-ang sangkad sa doktrina nga namantala na. Ang katingalahang mga gasa usa ka tulumanon nga pangsamtang ang kahimtang, aron ang mga kaliwatan sa preanon nga simbahan makasabot niadtong daghang mga doktrina sa wala

pa mahisulat ug sa paggamit sa talagsaong espirituhanong kinabuhi. Karon, sa postcanon nga simbahan, aduna nay agianan sa tanang kahibulongang mga doktrina diha sa nakumpletong canon, ang “binatang mga butang,” propesiya ug kahibalo nahunong.

Ang ikaduhang pagpatin-aw naghulagway usab kaniadtong precanon sa tipik nga kahimtang sa propesiya.

Sa pagkakaran, [ἀρτί, *arti*, niadtong precanon nga higayon] atong nakita diha sa salamin nga mangitngit [ang tipik] apan hinoon nawong sa nawong [ang kumpleto]; karon [*arti*] ako nasayod sa kabahin lamang [tipik], apan diay gikinahanglang mahibaloan sa hingpit [*epignosis*, ang kumpleto] sama usab sa akong hingpit nga nahibaloan. (1 Mga Taga-Corinto 13:12)

“Karon” ang *arti* sa Griyego, usa ka pungwayon sa panahon [*adverb of time*] nga nagpasabot diha sa mismong pagtambong ni Apostol Pablo niadtong panahon sa pagsulat—ang precanon nga Kapanahonan sa Simbahan. Busa, dinhi nga bersikulo ang “karon” mosibo ngadto sa precanon nga “nasayod sa kabahin” (1 Mga Taga-Corinto 13:9), og lahi sa postcanon nga “kon ang hingpit moabot” (1 Mga Taga-Corinto 13:10). Kaniadtong si Pablo nagsulat, ang mga Kristohanon sa hingpit nga nagsalig sa mga apostoles ug propetanhong mapadayagong mga gasa para sa pagkat-on sa doktrina aron sa pagpuyo sa talagsaong espirituhanong kinabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan. Apan siya nakakita sa higayon sa umaabot nga sa panahon ang mga magtotoo makabaton sa tibook sangkad sa kahibulongang doktrina sa makatarunganong makaila sa ilang kaugalingon nga wala pa mahitabo sauna ug mahimong espirituhanong makabarog sa kaugalingon.

Si Pablo migamit sa salaminong pagtandi aron sa paghulagway niini nga prinsipyo. Diha sa usa ka salamin

ang tawo motan-aw sa hulagway sa iyang kaugalingon. Ang magtotoo nga motan-aw ngadto “sa salamin nga mangitngit,” ang *dili-kumpleto* nga Canon, dili makakita og tarong sa iyang kaugalingon. Apan ang magtotoo nga motutuk “nawong sa nawong” ngadto sa matin-aw nga salamin, ang *nakumpletong* pinadayag sa Kapanahonan sa Simbahan nga doktrina, siya makakita ug mousisa sa iyang kaugalingon “sa hingpit” nga may kalabutan sa hingpit nga sukdanan sa Pulong sa Dios. Ang tin-aw nga salamin makita diha sa kalag sa magtotoo kon ang doktrina moagi sa proseso sa metabolismo ngadto sa *epignosis*. Gikan sa Pulong sa Dios nga anaa sa iyang kalag siya adunay tin-aw nga panagway sa iyang kaugalingon sama nga siya matuud nga anaa diha sa kahayag sa kamatuuran. Uban niini nga pagkamatarunganon siya magahimo og bag-ong mga prayoridad, magbag-o sa iyang timbangan sa mga pamatasan, ug mohatag sa pinakataas nga prayoridad aron sa kadaadlaw nga pagkat-on sa doktrina sa Bibliya. Siya makaabot sa espirituhanong kahamtong. Busa, sa dihang si Pablo miingon, “Karon ako nasayod sa *kabahin*, apan diay ako kinahanglan masayod sa *hingpit*,” siya nagpasabot sa tipik nga pinadayag, *dili-kumpletong* doktrina, sukwahi sa *kumpletong* pinadayag, ang kinatibok-ang Balaodnon. Sama sa Dios nga nasayod kanato sa hingpit sukad pa sa kagahapong-eternidad [*eternity past*], karon kita makaila Kaniya sa hingpit kay Siya mipaila sa Iyang kaugalingon pinaagi sa Iyang kumpleto nga Pulong.

Apan karon [νυνί, *nuní*] padayon sa pagtoo, paglaum [ligdong] gugma, kining tulo; apan ang pinakadako niini mao ang gugma. (1 Mga Taga-Corinto 13:13)

Sa katapusan si Pablo misulti pagbalik sa pagkamahangturon sa gugmang-ligdong. *Nuni*, “karon,” usa ka lahing pungwayon [*adverb*] kaysa “now” (*arti*) sa bersikulo 12. Sa *nuni* ang

pangagpas sa panahon napahuyang, nagpaila sa walay tinong panahon ni Pablo, apan ang halapad nga kahigayonan sa Kapanahonan sa Simbahan sa kinatibuk-an. Ang kinauyokang gitutukan niini nga dispensasyon mao ang gugmang-ligdong nga gibatbat pinaagi sa hingpit nga kahibulongang doktrina ug gipadayag diha sa nakumpletong Balaodnon. “Karon” pagtoo, paglaum, ug gugmang-ligdong, dili ang temporaryong espirituhanong mga gasa, ang magpadayon para sa tibook gidugayon sa postcanon nga Kapanahonan sa Simbahan.

ANG LAGDA SA MGA PINULONGAN

Sa dili pa nato tukion ang malisod nga ikanapulog-upat nga kapitulo sa Unang Mga Taga-Corinto, hinumdumi ang Corintohanong simbahan nga nalamon sa Karnalidad ug pagkalibog ang naghari. Ubos niini nga mga pagkabutang kini imposible para sa mga Corintohanon sa pagsabot sa saktong katungdanan sa *glossolalia*. Aron sa pagtul-id kanila, si Apostol Pablo gitandi ang gasa sa mga pinulongan diha sa gasa sa propesiya aron sa paghatag og pagkauna sa “pagbag-o sa panghunahuna” (Mga Taga-Roma 12:2) uban sa doktrina sa Bibliya. Iyang gipaklaro nga ang isyu diha sa espirituhanong kinabuhi dili ang pagsulti sa mga pinulongan, apan ang pagpahibalo para sa espirituhanong pagtubo. Mao kini ang pag-aghat sa iyang mahait nga pagpamadlong diha sa ikanapulog-upat nga kapitulo.

Tulo sa kang Pablo nga pinakahinungdanong mga punto nga kinahanglang kinaunahang ibutang sa hunahuna.

1. Ang gasa sa mga pinulongan *wala una sa tanan* gihatag aron sa kaayohan sa mga magtotoo apan gitagana sa Dios isip usa ka tilimad-on para sa mga dili-magtotoo (1 Mga Taga-Corinto 14:22a). Kini nagpaila nga ang mga pinulongan usa ka

gasa, sama sa pagsangyaw, nga sama sa naandan maglihok gawas sa lokal nga simbahan kong diin ang mga dili-magtotoo magkatapok, dili diha sa pagsimba o pagpanudlo sa Bibliya nga gibuhat sa pagmatutu sa mga magtotoo.

2. Ang mga Corintohanon nasultihan na daan nga ang mga pinulongan mahanaw, busa ang ilang mga adlaw inihap nalang (1 Mga Taga-Corinto 13:8). Busa, ang sugo sa kapitulo ikanapulog-upat (mga bersikulo 27-28) milihok isip usa ka pasidaan sa kakuyaw sa pagbaliwala sa kamatutuan.

3. Si Pablo *wala* modayeg sa pagsulti sa mga pinulongan. Hinoon, siya makanunayong nagtandi sa pagka-dili-epektibo sa mga pinulongan para sa kamatutuan diha sa pagka-epektibo sa propesiya, usa ka gasa nga nagdala og espirituhanong pagtubo sa mga magtotoo pinaagi sa pagpahibalo sa kahibulongang doktrina. Ang mga pinulongan ang tigkuha imbis mao untay tigpauswag sa espirituhanong kinabuhi sa mga Taga-Corinto.

Kay ang usa kinsa makasulti sa mga pinulongan dili gayod makigsulti sa mga tawo, apan ngadto sa Dios; kay walay usa nga makasabot, pero sa iyang espiritu [*πνεύματι*, *pneumati*] siya makasulti sa mga kahibulongan. Apan ang usa kinsa nagpanudlo makigsulti sa mga tawo para sa kamatutuan ug pagpanambag ug kahupayan. Ang usa kinsa makasulti diha sa pinulongan naghatag kaayohan sa iyang kaugalingon; apan ang usa kinsa nagpanudlo naghatag kaayohan sa simbahan. (1 Mga Taga-Corinto 14:2-4)

Ang kalibog nagsugod sa dihang ang Ingles nga mga bersyon sa Bibliya mihubad sa *pneumati* og “iyang espiritu.” Ang pulingan [*pronoun*] nga “iya” [*his*] dili makit-an [*present*] sa orihinal nga Griyego. Wala gayoy katinong panumbok [*definite article*] sa dili pa ang pungan [*noun*] nga *pneumati*. Kon walay katinong panumbok [*definite article*] sa Griyego kini nagpasabot sa usa

ka pungan nga pinakataas ang kalidad. Busa, ang “Espiritu” niini nga kabahin naghisingot sa Dios nga Espiritu Santo kinsa naggahum sa *glossolalia*.

Kon ang usa ka magtotoo sa apostolikong panahon [*apostolic era*] gitugotan sa pagsulti sa mga pinulongan pinaagi sa pagpuno sa Balaang Espiritu, ang sinultihan bisan asa nila kini masabtan sa usa ka langyaw nga makasulti sa pinulongan o gihubad pinaagi sa laing magtotoo nga may espirituhanong gasa sa pagpanghubad. Kon ang sinultihan dili pwedeng hubaron, nan bisan unsa pa ang gisulti kini dili gayod masabtang “mga gitago” [*mysteries*]. Mao nga, si Pablo mahaitong nagsulti nga ang Dios maoy bugtong posibleng makasabot kon unsa ang gipanglitok. Sa hinapos, sa Unang Mga Taga-Corinto 14:9 si Pablo mitawag niini og wala mahubad nga sinultihan “nakigsulti ngadto sa hangin” usa ka panultihon [*idiom*] para sa mga pulong nga walay kahulogan ni bisan kinsang tawo.

Sa Unang Mga Taga-Corinto 14:2-4 si Pablo niutro pagsaway sa karnal nga mga Corintohanon tungod sa ilang grabeng pag-angay diha sa mga pinulongan kaysa pagdayeg para sa propesiya. Ang gasa sa propesiya mipakuyanap sa mahinungdanong kahibulongang doktrina ngadto sa tibook kapundokan sa mga magtotoo. Ang gasa sa mga pinulongan mibutyag lamang sa Maayong Balita sa hentil nga mga pinulongan. Ang gasa sa propesiya naghatag kaayohan ug busa hamtong, nagtambag, ug naghupay sa magtotoo. Ang gasa sa mga pinulongan nagmatutu sa tibook kapundokan lamang kon ang kahulogan gihubad og “ang simbahan” sa laing magtotoo kinsa makamao sa interpretasyon (1 Mga Taga-Corinto 12:10b).

Ang gipahayag nga “kinsa kadtong magsulti diha sa pinulongan naghatag kaayohan sa iyang kaugalingon” wala gayod nagdayeg sa pribadong paggamit sa mga pinulongan tungod kay usa kini ka diretsong pagsupak sa katuyoan sa tanang espirituhanong mga gasa. Ang Dios Espiritu Santo sa harianong pagtugyan sa espirituhanong mga gasa, dili para

sa kaugalingong-kamatutuan, apan “para sa kamatutuan sa simbahan [ang Lawas ni Kristo]” (1 Mga Taga-Corinto 14:12). Bisan pa niini, ang makasulti sa mga pinulongan namatutu sa iyang kaugalingon inubanan sa laing nahibilin sa kongregasyon pinaagi sa interpretasyon sa iyang sinultihan ug pinaagi sa makitang kamatuuran sa Diosnong gahum ug grasya sa pagtugyan diha kaniya sa usa ka kahibulongang, bisan pa og temporaryo, espirituhanong gasa.

Karon ako nangandoy nga unta kamong tanan makasulti sa mga pinulongan, apan labaw pa unta nga kamo makapropesiya; ug mas labaw ang usa nga kinsa nanagpropesiya kaysa usa kinsa makasulti sa mga pinulongan, gawas lang kon siya makahubad, aron nga ang simbahan makadawat sa pagmatutu. (1 Mga Taga-Corinto 14:5)

Kini nga bersikulo nagpamatuud sa lihitimong paggamit para sa mga pinulongan diha sa lokal nga simbahan sa precanon nga panahon. Ang pinakaunang katuyoan sa mga pinulongan mao ang pagpresentar sa Maayong Balita sa bisitang mga dili-magtotoo kinsa nagsulti sa langyawng pinulongan. Ang tanang epektibong pagsaksi magpahibalo sa mga doktrina sa *hamartiology*, *soteriology*, ug *Christology*. May kasigurohan gayod nga kining mga doktrinaha makapamatutu ngadto sa simbahan kon kini sila masabtan sa kongregasyon pinaagi sa usa ka tighubad.

Unsa kaha kadto kagana sa pagbuhat sa mga ebanghelikong pagkampanya ubos sa maong mga panghitabo sama sa mga unang simbahan nga kasinatian. Ang operasyon sa mga pinulongan ug ubang kahibulongang mga gasa usa ka katingalahang pagpakita sa gahum sa Espiritu Santo. Ang mamumulong sa kasagaran madasigon kaayo sa iyang pasundayag. Ang mainiton ug dili hamtong nga mga manan-away dali ra madani sa emosyonalismo ug motuis sa precanon

nga mga gasa sa pinulongan. Kini nga mga kulbahinam nga pagpakita, naga-uban sa gasa sa mga pinulongan, maoy nakaingon sa mga Corintohanon nga mangandoy niini nga gasa labaw pa sa tanan (Mga Buhat 2:43).

Tungod kay si Pablo mismo nakadawat usab sa gasa sa mga pinulongan, siya makasabot sa ilang mga pangandoy (1 Mga Taga-Corinto 14:5; cf., 14:18). Siya nangandoy sama sa ilang gibuhad nga silang tanan unta mahatagan sa katakos aron sa pagsaksi sa laing mga pinulongan, kay si Pablo nagtinguha nga makita ang matag Hudiyo nga masangyawan ug maluwas gikan sa mapintas nga mga sangpotanan sa ikalimang hugna sa disiplina sa kasamtangan ug sa paghukom ngadto sa Linaw sa Kalayo hantud sa hantud (Mga Taga-Roma 10:1).

Bisan pa niana, tungod sa Corintohanong pagtuis sa mga pinulongan, si Pablo nagpadayon sa paghatag og kamahinungdanon sa pagkamatutu ug pag-abante sa espiritanong kinabuhi pinaagi sa propesiya ug tataw nga doktrina. Siya mitandi sa mga pinulongan diha sa pagkamatutu pinaagi sa paghatag sa mga ilustrasyon gikan sa matag adlaw nga kinabuhi. Ang pinakauna nagagikan sa musika.

Bisan pa gani ang walay kinabuhi nga butang, bisan kini plawta [*flute*] o alpa sa paghatag og tunog, kon sila dili makamugna sa kalainan sa mga tuno, unsaon ba kini sa pag-ila ug unsay gitukar diha sa plawta o diha sa alpa? (1 Mga Taga-Corinto 14:7)

Ang mga tulunggon [*musical instruments*] magmugna usa kanila og maanindot nga musika o basag nga mga tunog. Ang katandian tataw kaayo: sama sa usa ka tulunggon nga makamugna lamang sa usa ka alingogngog nga tunog og walay huni, busa ang *glossolalia* nga magmugna sa dili-mahubad nga mga pulong wala gayoy pagkamatutuon.

Ang kasundalohan nagsangkap ni Pablo sa ikaduhang ilustrasyon.

Kay kon ang byugol magmugna sa usa ka dili tataw nga tunog, kinsa ang mag-andam sa kaugalingon para makig-away? (1 Mga Taga-Corinto 14:8)

Gikan sa pagkakaraan hantod sa labing bag-ong kapanahonan, ang tarorot o byugol ang pinakaunang magamit sa pakigsultihay diha sa masamok nga kahimtang sa yuta sa panggubatan. Matag mubong buto sa byugol mipasa sa usa ka tinong pagmando. Kon ang tigbyugol masayop sa pagmando, ang kalibog motumaw sa tibook panggubatan. Ang “dili tataw nga tunog” kini, tungod niini, may katandian sa kalibog sa dili mahubad nga mga pinulongan.

Busa ikaw usab, gawas kon ikaw magsulti pinaagi sa pinulongan ang pagsulti tataw [mahubad nga pinulongan], unsaon man pagkahibalo kon unsa ang gisulti? Kay ikaw makigsulti didto sa hangin. (1 Mga Taga-Corinto 14:9)

Para sa iyang pangtapos nga ilustrasyon, si Pablo miliso sa pilolohiya.

Adunay mga, tingali, usa ka pinaka daghang mga matang sa mga pinulongan [*glossa*] sa kalibutan, ug walay *matang* nga walay kahulogan. Kon unya ako wala makasabot sa kahulogan sa pinulongan [*glossa*], ako mahimo sa usa kinsa nga nagsulti nga usa ka barbaro, ug ang usa kinsa nga nagsulti siya usa ka barbaro para kanako. (1 Mga Taga-Corinto 14:10-11)

Si Pablo migamit sa *glossa* aron pasabot sa usa ka tinuud nga pinulongan, dili ang dili masabtan nga bungabunga. Ang pinulongan nagtanyag og panghunahuna. Kon ang katawhan

dili makasulti sa laing pinulongan, ang mga pulong mahimong walay kahulogang mga tunog ug ang mga panghunahuna dili gayod mapahayag. Sumala sa karaang Griyego ug Latin nga paggamit, ang pulong “barbaro” gipangalan sa usa ka langyaw, usa ka estranghero, ug sa kanunay gigamit diha sa usa ka matinamayong pagpaila. Ang barbaro usa ka *onomatopoetic* nga pulong nga mosundog og unsay tingog sa tanang mga pinulongan diha sa Griyegong dalunggan: “bar-bar-bar-bar.” Wala gayoy masabtang mga pulong; tungod niini walay kasayoran nga mapadayag. Ang barbaro nga katandian nag-hulagway nga ang doktrinadong pagmatutu dili gayod makuha gikan sa walay kahulogang mga tunog.

Ingon usab ikaw, tungod kay ikaw mainiton man sa espirituhanong mga *gasa*, tinguhaa aron sa pagbuhong para sa kamatutuan sa simbahan. (1 Mga Taga-Corinto 14:12)

Kini nga kasugoan nagtingub sa hingpit nga prayoridad para sa magtotoo diha sa asembleya: “tinguhaa aron sa pagbuhong para sa kamatutuan sa simbahan.” Si Pablo nagpatin-aw sa mga *gasa* nga makaayo para sa espirituhanong pagtubo para sa tibook simbahan. Siya wala magdayeg sa pinulongan apan mitutuk diha sa panginahanglanon sa kamatutuan.

Kay kon ako magaampo diha sa dila [pinulongan], ang akong espiritu [ang Espiritu Santo anaa kanako] mag-ampo, apan ang akong hunahuna dili mabungahon. Unsa kaha *ang resulta [sangputanan]*? Ako magaampo uban ang espiritu [kay pinaagi sa Balaang Espiritu] ug ako magaampo usab sa hunahuna; ako magakanta uban ang espiritu [og pinaagi sa Balaang Espiritu] ug ako magakanta uban usab ang hunahuna. (1 Mga Taga-Corinto 14:14-15)

Ang “espiritu” dinhi sa duha ka mga bersikulo wala magpaila sa tawhanong espiritu, sama sa daghang mga interpretasyon sa Inglis nga pagsugyot, apan sa Balaang Espiritu.⁷¹ Ang Bag-ong Kasulatan nagtudlo sa tawo mahitungod sa dili pagtapad sa tawhanong “espiritu” ug “hunahuna.” Bisan unsang biblikanhong panagtandi ug panag-indig kasagaran mahitabo tali sa gawasnong pagkatawo, ang lawas, ug ang pangsulod nga pagkatawo ang “espiritu” o “hunahuna” (Mga Taga-Roma 7:22—23; 2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 3:16).

Bisan pa og si Pablo niingon, “kon ako magaampo diha sa dila,” kini wala magpasabot nga siya naglaum sa mga Corintohanon sa pag-ampo gamit ang mga dila. Siya wala nagpasiugda sa pag-ampo gamit ang mga pinulongan. Kini nga kapulongan [*phrase*] usa ka ikatulong matang nga kahimtangan—usa ka pagpangagpas. Kon ang magtotoo nag-ampo gamit ang mga pinulongan, siya sama ra nga wala mag-ampo, apan ang “Balaang Espiritu” magaampo samtang ang “hunahuna” sa magtotoo gisaylohan. Ang magtotoo wala gayod masayod og unsa ang iyang giampo, o kon ang Dios motubag sa pag-ampo. Busa, si Pablo nagtandi tali sa pag-ampo gamit ang mga pinulongan uban sa mentalidad nga gisaylohan ug pag-ampo “pinaagi sa Espiritu” *uban* ang panginlabot sa hunahuna. Kon walay pag-apil sa magtotoong panghunahuna wala gayoy pagsabot o espirituhanong kaayohan. Panabot ug kahibalo ang mga kalihokan sa hunahuna. Ang kabubut-on ug mentalidad sa magtotoo kinahanglan *makanunayong* may giatubang aron sa pag-abante diha sa espirituhanong kinabuhi.

Sa kinatibuk-ang Kasulatan ang makatarunganong hilisgutanang gilinyahan sa ubos isip patukuranan ug labing hinungdanon sa pagmatutu ug espirituhanong pagtubo (Mga Taga-Roma 12:2 Mga Taga-Efeso 4:23). Matud pa ni Pablo, bisan unsang pagpanudlo kon walay makatarunganong

---

71. Kittel, ed., *Theological Dictionary of the New Testament*, 6:435.

hilisgutanang ug kahulogan magwagtang sa katakos aron sa pagpaila sa balaanong panglantaw ug magguba sa kapasidad sa pagsimba sa Dios.

Bisan pa niana, diha sa simbahan Ako nangandoy sa pagsulti og lima ka mga pulong gamit akong hunahuna, aron ako makatudlo usab sa uban, kaysa napulo ka libo nga mga pulong gamit ang pinulongan [*glossa*]. (1 Mga Taga-Corinto 14:19)

Sa bersikulo 19 naggamit sa maisog nga kahingapin [*hyperbole*] nga lisod sa pagsabot nga giunsa ni bisan kinsa nga mosipyat sa gitudlo: “Lima ka mga pulong” sa doktrinadong kahibalo ang pinakalabaw pa kaysa “napulo ka libo nga mga pulong” sa mga pinulongan. *Glossolalia* dili kini ang paagi para sa pagpahibalo sa doktrina nga gikinahanglan para sa espirituhanong pagtubo.

Wala bisan kausa nga si Pablo nilunga sa espirituhanong kahawud tungod sa iyang paghupot sa gasa sa mga pinulongan. Iyang nakita ang gasa diha sa saktong panglantaw ug nagpasalamat sa Dios dili lamang para sa gasa, apan usab sa kahigayonan nga iyang nagamit ang gasa diha sa ensaktong katuyoan sa dakong bahin kaysa tanang mga Kristohanon sa Corinto (1 Mga Taga-Corinto 14:18). Ang makanunayong pakighimamat sa mga Hudiyo sa tibook Romanhong kalibutan ug sa pinulongang mga babag nga iyang nasugatan, maoy nakahimo sa gasa sa mga pinulongan nga kinahanglanon gayod niya. Apan si Pablo mismo nagdumili sa paggamit sa gasa “diha sa simbahan.” Siya wala magdili sa pagsulti sa mga pinulongan, apan ang iyang gipamulong pinakamahigpitan nga, sa pagkatinuud, si Pablo nagbugnaw sa paggamit sa mga pinulongan diha sa kapundokangawas lang sa pinakatalagsaong mga panghitabo.

Diha sa Balaod nahisulat, “Pinaagi sa katawhan nga langyaw og mga pinulongan ug pinaagi sa

mga ngabil sa mga dayuhan Ako makigsulti niini nga katawhan, ug bisan pa niana sila dili mamati Kanako” [Isaias 28:11], nag-ingon ang Dios. Busa ang mga pinulongan para lang sa usa ka tilimad-on, dili niadtong mga nagatoo, apan sa mga dili magtotoo; pero ang propesiya para sa usa ka tilimad-on, dili para sa mga dili magtotoo, apan niadtong mga nagatoo. (1 Mga Taga-Corinto 14:21-22)

Pagkahuman sa pagkutlo sa propesiya sa mga pinulongan gikan sa Isaias 28:11 sa bersikulo 21, si Pablo naghukom nga ang mga pinulongan usa ka tilimad-on ngadto sa mga dili magtotoo (cf., Marcos 16:17) samtang ang propesiya usa ka tilimad-on ngadto sa mga magtotoo.⁷² Ngano? Ang propesiya magmatutu sa magtotoo. Ang mga pinulongan wala nakamatutu sa magtotoo niadtong gibuhath diha sa lokal nga simbahan sama sa mga Corintohanon nga nagbuhath niini.

Kon sa ingon ang tibook simbahan magakatapok ug ang tanan magasulti sa mga pinulongan, ug ang walay salabutang mga tawo [ἰδιώτης, *idiotēs*] o mga dili magtotoo mosulod, dili kaha sila makaingon nga kamo nangabuang? (1 Mga Taga-Corinto 14:23)

Ang Griyegong pulong nga *idiotēs*, “walay salabutang mga tawo” pinakaunang gigamit para niadtong wala moapil sa estadong mga kalihukan didto sa Atenanhong demokrasya. Niini nga konteksto ang *idiotēs* nagtudlo ni bisan kinsang mobisita sa Corintohanong kapundokan nga ignorante sa Kristiyanismo

---

72. Bisin pa ang hinapos sa Marcos 16 kaduhaduhaan nga balasahon, sa pinakaubos kini nagpamatuud nga ang mas unang simbahan klarong nakasabot nga ang mga pinulongan usa ka tilimad-on nga gasa.

apan bisan pa niana nangita sa kamatuuran. Ang mga “dili magtotoo” mga tawo nga dili luwas nga may kasayuran sa Kristiyanismo sauna pa ug mibalik alang sa dugang kasayuran. Kon diha sa presensiya niining mga dili-magtotoo ang mga Corintohanon nagakatapok isip usa ka kongregasyon ug ang tanan ‘magasulti sa mga pinulongan,’ hingpit nga kaguliyang maoy magahari (cf., 1 Mga Taga-Corinto 14:40). Ang mga dili magtotoo magaila sa maong pagsimba nga sama sa tagoanan sa mga lakdag buwan [*lunatics*].

Ang Dios wala magtagana sa espirituhanong mga gasa aron sa pag-abog sa mga dili magtotoo palayo sa Maayong Balita o pagmugna sa kaguliyang diha sa lokal nga simbahan. Ang “Dios dili usa ka *Dios* sa kalibog” (1 Mga Taga-Corinto 14:33a). Walay pagsimba nga may kaamgid sa nagkaguliyang nga siyagit sa pagano nga malilungong mga relihiyon ug walay sakop sa maong kongregasyon nga mangita sa iyang kaugalingong ‘relihiyosong kasinatian.’ Ang lokal nga simbahan gitukod isip usa ka lawak tunghaan para sa pastor-magtutudlo aron sa pagmatutu sa simbahan pinaagi sa pagtudlo sa doktrina sa Bibliya sa iyang kongregasyon.

Ang mga pagsimba niadtong mas unang simbahan kasagaran naglakip sa duha o tulo ka mga wali. Kini ang mga naga-una para sa atong binag-ong mapatin-awong mga wali nga diin ang mga doktrina sa Bibliya ginabatbat. Sa dihang ang Canon nakumpleto, ang dagan sa pagsimba nausab. Sukad ang temporaryong mga gasa nangahanaw na, ang interpretasyon ug paggamit sa Kasulatan sa pastor-magtutudlo ang nahimong pamaagi para sa pagpahibalo sa doktrina sa Bibliya. Ang managsamang prinsipyo ang nagpabiling gisunod sa pamaagi sa lokal nga simbahan.

Apan tugoti ang tanang mga butang nga mahimo sa insakto ug diha sa hapsay nga pamaagi. (1 Mga Taga-Corinto 14:40)

Samtang ang A.D. 70 nagsingabot, diha sa talagsaong higayon nga ang gasa sa mga pinulongan pwede pang pagagamiton diha sa kapundokan sa mga magtotoo para sa pagpanudlo sa Maayong Balita ngadto sa nagabisitang mga dili magtotoo, si Pablo mihanyag sa daghang importanteng mga patakaran. Bisan pa niini, kini nga mga patakaran dili na magamit diha sa lokal nga simbahan tungod kay ang gasa nahanaw naman. Apan sa dihang ang ginatawag nga mga pinulongan sa masaypanong ‘ginasulti’ karon, kini nga mga gipangdili basin ra wala masayri, tinuyong pagsalikway, o hugot nga gisupak.

Kon [ikatulong klaseng kahimtangan] si bisan kinsa ang makasulti diha sa pinulongan, gikinahanglan og tagduha o ang pinakadaghan tulo, ug magpulipuli, ug ang usa maoy maghubad, apan kon walay tighubad, hangyoha siya sa kanunay nga paghilom diha sa simbahan; ug awhaga siya sa pagsulti sa iyang kaugalingon ug ngadto sa Dios. (1 Mga Taga-Corinto 14:27-28)

Ang ikatulong klaseng kahimtangan [*third class condition*] “kon” nag-ila sa posibilidad nga kini mahitabo (diha sa precanon nga panahon), apan usab nagpakita nga kini dili mahitabo.⁷³ Niadtong higayon nga ang mga pinulongan gipangsulti sa precanon nga lokal nga simbahan dili molapas sa tulo ang gitugotan sa paghimo sa gasa atol sa pagsimba ug unya, kon anaay tighubad lamang aron ang tanan sa kongregasyon makasabot sa mensahe. Kon walay usa ka tighubad walay bisan usa nga magbuhat sa gasa sulod sa lokal nga simbahan.

Ang pulongan “tugoti siya sa pagsulti sa iyang kaugalingon ug sa Dios,” nagpakita sa pag-uyon sa pribadong paggamit sa mga pinulongan bisan walay usa ka tighubad, apan kinahanglan

---

73. Wallace, *Greek Grammar Beyond the Basics*, 696.

pagasabton diha sa dan-ag sa laing mga panghimatuud ni Pablo sa mga bersikulo 2, 9, ug 12, sa kapitulo 14.⁷⁴ Hinumdumi, siya tatawng nagbutyag nga ang espirituhanong mga gasa para “sa kamatutuan sa simbahan” (v. 12), dili ang kaugalingong kamatutuan. Busa, si Pablo sa bersikulo 28b sa makausa pa namadlong sa bisan kinsa nga Taga-Corintong magtotoo tungod sa pagsulti’g “mga misteryo” (v. 2), mga pulong nga walay kaayohan sa kaugalingon.

Human sa pag-usisa niini nga kapitulo tataw kaayo nga si Pablo nagdiskurahi ug nagpugong sa mga Corintohanon sa pagsulti sa mga pinulongan. Iyang gibuhat ang tanan *apan* sa pagdili niini, diin siya *dili na makahimo*, tungod kay ang gasa nagpabiling naglihok sa pipila nalang ka mga katuigan isip usa ka pasidaan sa mga Hudiyo. Si Pablo nakahukom pinaagi sa pagpamatuud pagbalik sa kamahinungdanon sa propesiya kaysa mga pinulongan.

Busa, akong kaigsoonan, pangandoya sa dakong tinguha aron sa pagpropesiya, ug ayaw idili ang pagsulti sa mga pinulongan. (1 Mga Taga-Corinto 14:39)

Si Pablo nihisgot lamang sa gasa sa mga pinulongan sa iyang unang sinulat ngadto sa mga Corintohanon, diin iyang nasulat diha sa unang mga katuigan sa iyang pagsulat. Siya wala gayod maghisgot sa mga pinulongan sa iyang ulahing mga sulat, kay bisan niadto ang gasa nagkawagtang. Si Pablo dili na gayod mabuhi sa hataas pang panahon nga igo aron sa pagtan-aw sa Jerusalem nga mahitumpawak sa Romanong kasundalohan niadtong A.D. 70, sa dihang ang espirituhanong gasa sa mga pinulongan mahanaw sa kahangtoran.

Ang Dios ba maghikaw sa Simbahan sa usa ka butang nga gikinahanglan para sa iyang paglihok? Dili! Ang temporaryong

---

74. Tan-awa ang mga panid 65-68.

nga mga gasa mao ang taghuwat nga mga lakang hantod ang usa ka butang nga maslabaw pa mopuli kanila, ang kumpletong Canon sa Kasulatan. Ang pagtangtang ba niini nga mga gasa timailhan sa pagtangtang sa gahum sa espirituhanong kinabuhi? Dili! Ang tanan nga gikinahanglang doktrina para sa magtotoo nga pag-abante sa espirituhanong pagkahamtong sa Kapanahonan sa Simbahan karon kumpleto na ug anaa na. Ang pagpatuhop niini nga doktrina pinaagi sa pagpuno sa Espiritu maoy sukaranan para sa espirituhanong pagtubo nga gikinahanglan para sa kamatutuan ug epektibo nga operasyon sa Simbahan dinhi sa kalibutan.

Ikalimang Yugto

MINI NGA MGA TILIMAD-ON SA PANAHOON SA KALISDANAN

SA MATAG DISPENSASYON SI SATANAS, ang hawud nga tigpangbuhat-og-mini (2 Mga Taga-Corinto 11:14-15), mapadayonong nangitag mga pamaagi aron sa pagsundog sa Diosnong hingpit nga disenyo ug pagpahanap sa kamatuuran.⁷⁵ Ang iyang pamaagi mao ang pagbuta sa mga dili magtotoo sa Maayong Balita (2 Mga Taga-Corinto 4:4) ug magdani sa ilaronon ug ignoranteng mga magtotoo nga mahilayo sa doktrina sa Bibliya ug magpugong sa kamatutuan sa Simbahan (1 Pedro 5:8). Ang pagpangbuhat-og-mini nga mga pinulongan usa ka talagsaong pamaagi ni Satanas aron sa pagdanig mga sumusunod sa iyang relihiyosong paaron-ingnon. Kon asa ang mga pinulongan malimbungong gipangsulti, ang gipunting anaa sa emosyonalismo ug ang nangawala nga hisgotanan sa tilimad-on sa Israel imbis kay ang Pulong sa Dios.

Si Satanas nagpahimulos sa mga pinulongan sa tinguha sa pagtuis sa espirituwalidad. Sukad sa precanon nga mga siglo sa Kapanahonan sa Simbahan, ang relihiyosong mga secta nagapasiugda sa nilabay na nga gasa sa mga pinulongan isip

---

75. Thieme, *Satan and Demonism*, 4-6.

ebidensiya sa espirituwalidad. Ang mga sumosunod nagaapil sa *Hinduism*, *Islam*, *Mormonism*, ang *Montanists* sa karaang Simbahan, ang *French Camissards* ug *Jansenists* niadtong ikanapulog pito ka siglo, ug ang *Irvingite heretics* sa Englatera niadtong ikanapulog siyam nga siglo. Bisan asa nga ang relihiyon maghimaya sa mga pinulongan isip usa ka sukdanan sa espirituwalidad, si Satanas milampos sa iyang tumong sa paglingla. Ang mga pinulongan wala kini giandam aron iparehas diha sa espirituwalidad o ebidensiya sa espirituwalidad.

Ang kasunodsunod ug gikusgon sa pagbuhat-og-mini nga mga pinulongan dramatikanhong motubo atol sa Kalisdanan kay si Satanas mousab sa malinglahong maglambigit sa mining-pinulongan diha sa espirituwalidad. Si Pablo sa Ikaduhang Mga Taga-Tesalonica nagtagna sa umaabot nga mga katuyoan ni Satanas.

Kay ang misteryo sa pagkawalay-balaod (ἀνομία, *anomia*) nga karon nagalihok na; bugtong Siya [Balaang Espiritu] sa pagkakaran nagpugong *nga magpadayon* hantod Siya pagatangtangan sa dalan [sa Kalisdanan]. (2 Mga Taga-Tesalonica 2:7)

Ang “misteryo sa pagkawalay-balaodnon” nagpasabot sa unsay gipadayag diha sa Bag-ong Kasulatan nga canon mahitungod sa umaabot nga kahumanan sa hilabihang kapintas ug pagkawalay-balaod dinhi sa kalibutan. *Anomia*, “pagka-walay-balaod,” nagpasabot sa hugot nga pagsupak sa balaang katukuran [*divine establishment*], pagsalikway sa Maayong Balita, ug pagsalikway sa doktrina sa Bibliya. Atol sa Kapanahonan sa Simbahan ang hingpit nga kadaotan ni Satanas gipugngan pinaagi sa presensiya sa Balaang Espiritu, apan kini nga ministeryo sa pagpugong pagatangtangan dungan sa Pagsakgaw sa Simbahan [*Rapture of the Church*] (1 Mga Taga-Tesalonica 4:13-17). Unya, ang nagpuut nga kapakyasan ug

kasuko ipagawas ni Satanas sa walay pagdudang kalibutan. Ang mosunod nga pito ka tuig sa Kalisdanan mao ang pinakatingub nga higayon sa kadaotan nga mailhan sa kalibutan (Mateo 24:21-22).

Ug unya ang usa nga walay-balaod ipadayag [ang paggula sa diktador sa gibanhaw nga Empiryo Romano diha sa Kalisdanan]⁷⁶ kinsa ang pagapatyon sa Ginoo pinaagi sa ginhawa sa Iyang baba ug magdala sa katapusan pinaagi sa pagpakita sa Iyang pag-abot [Ikaduhang pagbalik]; *kana siya*, ang usa [diktador] nga ang pag-abot pinasubay [inubanan] sa kalihokan ni Satanas, uban ang tanang gahum ug mga tilimad-on [mga pinulongan] ug bakak nga mga katingalahan. (2 Mga Taga-Tesalonica 2:8-9)

Ang “gahum” sa kalisdananong diktador moabot nga direktang naggikan ni Satanas. Kaugalingonanong gipuy-an ug ginamhan sa diyablo, ang usa nga “walay-balaod” magbuhat sa “mga tilimad-on” ug “bakak nga mga katingalahan” aron matoohan iyang kaugalingon (Mateo 24:24). Ang mga tilimad-on mosundog sa gasa sa mga pinulongan. Ang bakak nga mga katingalahan mosundog sa takos ilhong mga milagro, nag-apil sa pagpanambal, nga nahimo ni Kristo ug mga apostoles. Tungod kay ang Dios nagpamatuud sa Iyang Anak pinaagi sa “mga tilimad-on ug mga katingalahan, ug sa mga gasa sa Balaang Espiritu” (Mga Hebreohanon 2:4), busa si Satanas magpamatuud sa iyang ‘anak,’ ang diktador, pinaagi sa paggamit sa milagrosong mga tilimad-on aron sa paghimong subay sa

---

76. Ang diktador sa gibanhaw nga Empiryo Romano usa ka hentil nga tigmando og usab nailhan isip “ang prinsipe nga moabot” (Daniel 9:26) o “ang [unang] mananap” [*beast*] (Pinadayag 13:1-10). Kini nga hentil nga tigdumala usa ka antikristo sa kahimtang sa usa nga nagsupak o ang “nagkontra” ni Kristo. Tan-awa kang Thieme, *Daniel Chapters One Through six*, 58-61.

balaod ang iyang tibook-kalibutanong pag-ilog ug malupigong pag-abuso sa gahum. Ang Satanasong mini nga mga tilimad-on ug mga katingalahan mag-alagad lamang aron sa pagpahanap sa Maayong Balita ug paglobog sa nahisalaag.

MOSULTING MGA DEMONYO

Ug tungod niini nga katarungan ang Dios magpadala diha kanila og usa ka malinlangong impluwensiya aron [para sa katuyoan] nga sila managtoo kon unsay bakak. (2 Mga Taga-Tesalonica 2:11)

Ang kasingkasing, ang toong kabahinan [*right lobe*] o mentalidad sa kalag, mogahi kon ang dili-magtotoo makanunayong nagsalikway sa Maayong Balita. Samtang ang pagsalikway nagpadayon, siya pagalikosan sa negatibong kabubut-on. Siya wala nay katakos sa pagsabot sa kamatuuran ug makanunayong magpili sa pagdawat sa bakak. Sama sa nahitabo kang Paraon sa Exodo (Exodo 9:12),⁷⁷ busa mahitabo usab kini sa kalisdananong mga dili-magtotoo. Ang kamatuuran isalikway nga daw sukad-masukad wala pa mahitabo (2 Mga Taga-Tesalonica 2:10-11). Ang mga pinulongan mahimong usa ka malimbongong halili para sa pagpadayag sa Maayong Balitang kamatuuran. Ang kahimanan ni Satanas para magbuhat-og-mini nga gasa sa mga pinulongan gihulagway sauna pa ni Propeta Isaias.⁷⁸

Tutuk ug paminaw, ako [Isaias] ug ang mga kabataan [mga anak] nga ang Dios naghatag kanako para sa mga tilimad-on ug mga katingalahan sa Israel gikan sa Ginoo sa mga kasundalohan, nga nagpuyo sa

---

77. Thieme, *Reversionism*.

78. Thieme, *Satan and Demonism*, 29-30.

Kabukiran sa Zion. Ug kon sila [relihiyosong mga pangulo niadtong panahona] magasulti kaninyo, “Pakonsulta sa mga medyum ug sa mga espiritista kinsa maghunghong ug magbagulbol,” dili ba diay ang katawhan mokonsulta sa ilang Dios? *Sila ba mokonsulta* sa patay pagkangan sa mga buhi? (Isaias 8:18-19)

Ang Hebreo nga pulong para sa “mga medyum” אוֹב (ov), ang kaparehas sa Griyego nga *engastrimuthos*, (Isaias 8:19; 29:4, LXX), ug nagpasabot “*ventriloquist*.” Ang *ventriloquist* nga demonyo usahay maghimo sulod sa medyum og talagsaon nga makusog nga hunghong (taas nga tunog) ug mga pagbagulbol (ubos nga tunog). Sa laing mga higayon iyang himoon ang iyang tingog nga murag naggikan sa yuta, ibabaw sa lamesa, o gikan sa arkoba. Ang *engastrimuthos* nga mga demonyo kinahanglan nga mosulod sa lawas niadtong pinaagi niya sila makasulti aron sa pagkontrolar sa *vocal chords* sa medyum diha sa mahanas nga pagsundog sa patay.⁷⁹

Ang *ventriloquist* nga mga demonyo gihisgutan sa lainlaing bahin sa Karaang Kasulatan ug Bag-ong Kasulatan (Isaias 29:4; Marcos 5:6-10; Mga Buhat 16:16-18). Tungod kay walay babag sa mga pinulongan niini nga mga demonyo ug makahimo sila sa pagsundog ni bisan kinsa nga sa kaniadto pa, sayon ra para nila nga magbuhat sa dili-sinating lingguwahe ni bisan kinsa nga ilang mapuy-an ug makontrolar. Ug sila magakontrolar sa mga tigdumala diri sa kalibutan atol sa Kalisdanan (Pinadayag 16:13-14). Tungod niini, kini nga pangdemonyong pag-awat magbuhat-og-mini nga gasa sa mga pinulongan sa pag-abante sa mga tulomanon sa diktador sa Gibanhaw nga Empiryo Romano ug ang iyang kaabin, ang Mining Propeta.

Ang Kasulatan yanong nag-ila sa katinuuran sa padayong

---

79. Ibid.

paggamit sa mini nga mga tilimad-on ug mga milagro. Si Jesu-Kristo mismo nagpasidaan nga ang mga milagro dili ebidensiya sa bisan hain sa kaluwasan o espirituwalidad.

“Daghan maga-ingon Kanako nianang adlaw, ‘Ginoo, Ginoo, wala ba kami nagapropesiya sa Imong ngalan, ug sa Imong ngalan nagpalayas sa mga demonyo, ug sa Imong ngalan nagahimo sa daghang mga milagro?’ Ug unya Ako magsulti kanila, ‘Ako wala makaila kaninyo; palayo kamo Kanako, kamong nagabuhat sa dili subay sa balaod.’”(Mateo 7:22-23)

Si Jesus mipahayag sa mining mga propesiya ug mga milagro nga “wala masubay sa balaod.” Ang ilang gahom, maskin karon o sa Kalisdanan, naggikan ni Satanas. Sa katapusang paghukom ang tanang nagabuhat niining mga mining milagro sa ngalan ni Kristo, apan wala magatoo ni Kristo para sa ilang kaluwasan, pagahukman hantod sa hantod ug itambog ngadto sa walay pagkatapos nga Linaw sa Kalayo.

Sa laktod kita nagausa sa duha ka mga propesiya mahitungod sa mga pinulongan. Ang unang propesiya, Isaias 28:11-12 may kalambigitan sa langyaw nga mga lingguwahe sa Israel ug naghigot sa pagpasidaan sa nagsingabot nga ikalimang hugna sa disiplina sa higayon nga ang mga Hudiyo pagasangyawan sa hentil nga mga pinulongan. Ang ikaduhang propesiya sa 2 Mga Taga-Tesalonica 2:8 naghigot sa “usa nga walay balaod” ang daotang diktador sa Gibanhaw nga Empiryo Romano sa Kalisdanan kinsa nga pagapuy-an ni Satanas ug gipakusog ni Satanas nga may gahom sa pagsulti sa mga pinulongan. Bisan pa kini nga propesiya mahitungod sa Kalisdanan wala pa matuman, kini nagsabwag sa iyang daot nga anino karon sa Kapanahonan sa Simbahan, kay ang “misteryo sa pagkawalay balaod karon naglihok na” (2 Mga Taga-Tesalonica 2:7).

Ika-Unom nga Yugto

ANG MGA PINULONGAN KARON

Apan ang Espiritu klarong nag-ingon nga sa katapusang panahon [ang Kapanahonan sa Simbahan] daghan ang mobiya gikan sa pagtoo [ang tinood nga doktrina, nga maoy gitoohan], naghatag sa pagtagad sa malinlangong mga espiritu ug mga doktrina sa mga demonyo. (1 Timoteo 4:1)

Samtang ang gasa sa mga pinulongan usa ka dili-masayop nga tilimad-on sa unang-siglong mga Hudiyos nga mibiya sa pagtoo (1 Mga Taga-Corinto 14:22), ang mini nga mga pinulongan karon usa ka dili-masayop nga 'tilimad-on' diha sa Simbahan sa susamang pagbiya sa pagtoo—ang makalilisang nga kakulangon sa positibong kabubut-on ngadto sa doktrinadong pagtudlo. Matag kasinatian nga gikategoriya isip mga pinulongan sa pagkatinuud usa ka mining mga pinulongang

kasinatian. Kini dili usa ka pagpakita sa espirituwalidad, apan hinoon emosyonal nga kahinaman, usa ka buang nga reaksiyon, o usa ka timailhan sa impluwensiya sa demonyo sa magtoo o nasudlag demonyo sa mga dili-magtotoo.⁸⁰ Ngano kaha ang mga Kristohanon karon maghatag og taas nga prayoridad sa usa ka temporaryong gasa nga nahitabo para sa tino, duha ang katuyoan: aron sa pagpasidaan ug sa pagsangyaw sa mga Hudiyo sa wala pa ang pagkatibulaag niadtong A.D. 70, ug sa pagpahibalo sa bag-ong dispensasyon? Daghang mga Kristohanon nga maspilion pa nila ang emosyon pinaagi sa pagsulti'g mining mga pinulongan kaysa paggamit sa ilang hunahuna aron sa pagkat-on sa doktrina sa Bibliya.

Bisan pa ang mga Hudiyo sa kaniadto kinahanglan pang pasidan-an mahitungod sa mga dangatan sa pagkamasupakon sa Diosnong plano, kita usab kinahanglan kita magbantay mahitungod sa pagtuis sa Kasulatanong pagtudlo. Sa pagkakaran, ang mga pinulongan daotan ug bakak tungod kay kini dili na lya sa Dios, iya kini ni Satanas. Usa ka malimbungong kabahin sa demonyong doktrina nga kaaway og angayan ang matag magtoto nga magbinantayon mao ang modernong mining mga pinulongang kalihukan. Kini nga kadaotan nakasulod sa kada relihiyon ug nasud sa kalibutan uban ang makalilisang nga mga sangpotanan:

1. Ang mga mining-pinulongan magpahanap sa Maayong Balita sa mga dili-magtotoo;

2. Ang mga mining-pinulongan magadala sa mga magtotoo ngadto sa bakak nga doktrina ug emosyonalismo, nga magapugong sa espirituhanong pagtubo ug magadili sa kamatutuan sa Simbahan;

3. Ang mga mining-pinulongan magaabli sa *vacuum* sa kalag aron magasuyop og mga demonyong doktrina nga makaimpluwensiya ug moguba sa kaliwatan.

---

80. Thieme, *Satan and Demonism* , 11-17; 46-51.

Kaniadtong unang mga katuigan, ang Pentekostalismo nailado pinaagi sa walay pagpugong nga emosyonalismo, kakulangan sa kinaadman, ug wala gibansay nga klero [*clergy*]. Kini dili na mao ang hilisgotan karon. Karon daghang charismatic nga mga teyologo nga nabansay sa bibliyahanong Hebreo, Griyego, ug teyolohiya. Ang ilang mga pangatarungan nahimong mas maalamon ug ang ilang panglantaw makatarunganon. Daghan ang wala na magapabilin sa panglantaw nga ang mga pinulongan usa ka gikinahanglang tilimad-on sa bawtismo sa Balaang Espiritu. Ingon man, daghan ang wala na magatoo sa mga pinulongan nga para sa matag magtotoo o gikinahanglan para sa espirituwalidad. Apan sila nagapadayon sa paghubad sa Bibliya uban ang gitooan nga ang *glossolalia* nagpabiling anaa gihapon diha sa postcanon nga panahon sa Kapanahonan sa Simbahan. Sila nagpadayon sa pagdangop sa paggamit sa mga pinulongan para sa kaugalingong kamatutuan. Sa kasukwahian sa Kasulatan, sila ang nagpasiugda sa kaugalingon, pribado, ‘sa paghalad’ nga paggamit sa ‘mga pinulongan’ isip usa ka paagi sa pag-ampo, mahingpitong nagtuis sa biblikal nga punto sa panglantaw sa Unang mga Corintohanon 14 ug nakasupak sa tinuud sa precanon nga katuyoan para sa mga pinulongan.⁸¹ Sila naninguha aron mapareha ang bag-ong ‘mga pinulongan’ ug ang espirituhanong gasa sa Mga Buhat 2:4-11 o sa Unang Mga Taga-Corinto 12—14. Sa makanunayon, ang ilang mining mga pinulongan usa ka nahibaloang pamaagi nga nagkulang sa gimbalay sa lingguwahe [*language structure*].⁸² Bisan pa daghan ang miangkong nga ang mga pinulongang panghitabong talagsaon sa adlaw sa Pentekostes naglakip og lehitimong langyawng mga lingguwahe, sila karon nag-angkon sa ‘pagsulti’

---

81. Richard B. Gaffin, *Perspectives on Pentecost* (Phillipsburg, N.J.: Presbyterian and Reformed Publishing Co., 1979), 83.

82. J. I. Packer, *Keep In Step with the Spirit* (Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell Company, 1984), 207.

sa kahibulongang anghelanong lingguwahe.

Ang daghang modernong mga kalamboan sa charismatics nga naglakip sa *ecumenical Charismatic movement* ug sa daghang bag-ong mga tilimad-on ug mga kahibulongang kalihokan. Ang bugtong kahiusahan sa daghang mga Protestante ug Romano Katoliko, teyolohikal *liberals* ug *conservatives*, *Calvinists* ug *Arminians*, *antinomians* ug *legalists* kinsa misagop sa mga mining-pinulongan mao ang malimbongong paghatag og hinungdanon sa kaugalingong hunahuna, personal nga kasinatian. Ilang gipadayag nga ang kaugalingong hunahunang mga kasinatian, sama sa mga mining pinulongan, nagauna pa kaysa doktrina sa Bibliya: “Ang tawong adunay abilidad dili gayod magpatalinghog sa ubang tawo nga may doktrina.”⁸³ Kini usa ka pagpasipala! Ang kasinatian dili gayod molabaw pa kay sa doktrina o magpamatuud sa espirituhanong kinabuhi. Kon ang kasinatian nahisupak sa Bibliya, ang Pulong sa Dios sa kanunay ang mag-una. Kon ang panuktuk [*intuition*], gihunahuna daan, kasinatian o emosyon mopuli sa isagogics, categorical nga pagpanudlo, ug exegesis gikan sa Kasulatan, ang espirituhanong kamatuuran dili gayod madiskubrihan. Ang bugtong tinubdan sa makatarunganon, masutaong kamatuuran mao ang dili-masayop nga Kasulatan. Tanang kasinatian gikinahanglang masukod pinaagi niining hingpit nga sukdanan.

Aron pag-ila sa sayop ikaw kinahanglan nasayod sa kamatuuran. Kon ikaw pakyas sa pagkat-on sa doktrina sa Bibliya sa kanunay, sa kada adlaw, ikaw dili gayod makalikay sa pagbalik ngadto sa tawhanong panglantaw nga mga sistema sa emosyonalismo, rasyonalismo, o rituwalismo. Ang emosyonalismo sa ‘mga pinulongan’ adunay dakong ikadani karon sa paghimo sa magtotoo nga *mobati* og kasood sa Dios pinaagi sa ‘pagpataas sa espirituhanong gahum.’

---

83. *Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*, 1988 ed., s.v. “Spirituality, Pentecostal and Charismatic,” by Russell P. Spittler.

Kasagaran, ang mga kasimbahanan karon naglihok diha sa bakak nga prinsipyo: Sa dihang usa ka linalang naluwas, siya pagaawhagon sa pagpangita og emosyonal nga kasinatian ug unya pahimoon sa daghang matang sa Kristohanong pagpangalagad. Walay makalabaw pa sa pagkadilikado sa bag-ong magtotoo o sa Lawas ni Kristo. Ang dili-hamtong nga magtotoo walay kahibalo sa *epignosis* nga doktrina ug walay lihok sa gugmang-ligdong. Siya naglibog sa emosyonalismo sa pagsulti sa mga mining-pinulongan og sa espirituwalidad. Iyang ipadayon ang bakak nga doktrina nga emosyon ang basihanan sa espirituwalidad.

Sa kinatibuk-ang Kasulatan ang dapit sa Kristohanong kinabuhi mao ang paghunahuna sa balaang panglantaw (Mga Taga-Roma 12:2; 1 Mga Taga-Corinto 14:20; Mga Taga-Efeso 4:23). Ikaw maghunahuna sumala sa Kasulatan, ang “hunahuna [panghunahuna] ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16); bugtong kini lamang unya nga ikaw makasugod sa pagtubo espirituhanon (2 Pedro 3:18). Bisan unsang pagkalunang sa emosyon magamuma sa doktrinahong walay-kahibalo. Si Pablo ug ang iyang kaubanang magtutudlo nga ginsakpan ensaktong nagatudlo sa balaanong-inspiradong mga doktrina. Busa, ang bugtong limitasyon sa espirituhanong pagtubo niining mas unang mga Kristohanon mao ang ila mismong mga emosyon. Si Pablo mitumong sa makuyaw nga kahimtang sa mga Corintohanon sa dihang siya misulat:

Ang among mga baba gawasnong nagasulti diha kaninyo [kami nagatudlo kaninyo sa doktrina], O mga Corintohanon, ang among dughan abli nga maluag. Kamo wala pagapugngi [limitado] kanamo, apan kamo ginapugngan [limitado] sa inyong kaugalingong mga pagbati [σπλάγχνον,

splagchnon, “mga emosyon”].⁸⁴ (2 Mga Taga-Corinto 6:11-12)

Ang pagpamadlong ni Pablo nagpabiling tinuud karon gihapon, sama sa gibuhat para sa mga Corintohanon. Pinaagi sa awtoridad sa Pulong sa Dios, ako magsulti kaninyo, magtotoo, pagbantay aron kamo dili madala sa iyong mga emosyon! Pagbantay nga ang inyong tinguha aron masuud ang Dios dili makadani kaninyo ngadto sa bakak nga doktrina! Ang pagtinguha para sa emosyonanong kasinatian nagpadayag sa pagkaignorante sa doktrina sa Bibliya. Pabilin sa Pulong sa Dios nga usa ka “buhi ug pinakagamhanan” ug kamo dili gayod madagit sa emosyonanong mga pagkalibog.

Ang Pulong sa Dios usa ka buhi ug pinakagamhanan, mas hait pa kaysa bisan unsang duhay-sulab nga espada, nga motusok bisan pa ngadto sa nagbulag sa kalag ug espiritu, ug sa lutahan ug kauyokan, ug maoy tig-usisa sa mga panghunahuna ug mga tinguha sa kasingkasing. (Mga Hebreohanon 4:12)

Gahum, espirituwalidad, kamatutuan, ug gugmang-ligdong ang mga lumolupyo diha sa pagpuno sa Balaang Espiritu (Mga Buhat 1:8; Mga Taga-Efeso 5:18) ug sa nakumpletong balaodnon nga kasulatan, dili diha sa emosyonanong kasinatian. Kon ang magtotoo magbag-o sa iyang panghunahuna gamit ang doktrina sa Bibliya, siya motubo espirituhanon hantod sa punto nga pinakataas nga gugmang-hamtong. Ang tinuud nga Kristohanong kasinatian wala sa nawagtang nga gasa sama sa pagsulti sa mga pinulongan, apan sa pagpuyo sa talagsaong

84. Niadtong karaang-panahon sa kalibutan ang emosyon gihulagway pinaagi sa Griyegong mga pulong *splagchnon*, “tinai” (KJV), “ginhawaan,” o “kandunggo;” κοιλία (*koilia*), “tiyan”; ug νεφρός (*nephros* o כִּלְיָה *kilyah* sa Hebreo), “rinyon” (KJV) o sa tinitik “mga kidni.”

espirituwal nga pagkinabuhi sa Kapanahonan sa Simbahan. Ang uban siguro masayop mahitungod sa pagtoo. Para kanimo, sunduga si Timoteo ug ‘mga pinulongan’ dili gayod moguba sa imong espirituhanong kinabuhi.

“Bantayi og unsa ang ginasalig diha kanimo, paglikay sa kalibutanon *ug* walay kahulogan nga yawyaw.” (1 Timoteo 6:20a)

Pakapin sa Basahon A

DOKTRINA SA MGA KATEGORIYA SA MGA BAWTISMO

- I. Tinuud nga mga Bawtismo: Usa ka aktuwal nga pag-ila [*actual identification*] nga diin ang usa ka butang nailhan uban sa lain. Ang tanang tinuud nga mga bawtismo [*real baptisms*] sila ug ang mga bawtismo.
  - A. Bawtismo ni Moses (1 Mga Taga-Corinto 10:2)
    1. Si Moses nailhan uban sa agianan pinaagi sa Red Sea ug ang mga Hudiyo nailhan uban ni Moses.
    2. Si Moses nailhan uban sa panganod (ni Kristo) ug ang mga katawhan nailhan uban ni Moses.
  - B. Bawtismo sa Kalayo [*Baptism of Fire*]: nagpaila sa tanang sa Kalisdanang mga dili-magtotoo [*Tribulational unbelievers*] uban ang kalayo sa paghukom (Malaquias 4:1; Mateo 3:11; 13:25 ff.; Lucas 3:16b; 2 Mga Taga-Tesalonica 1:7-9; Pinadayag 19:1ff.).
  - C. Bawtismo sa krus [*Baptism of the cross*] (Mateo 20:22; Marcos 10:38-39; Lucas 12:50).
    1. Si Kristo mipaila sa Iyang kaugalingon uban ang krus ug uban sa atong mga sala.
    2. Ang tanang mga sala sa kalibutan gibutang sa usa ra ka copa ug gibubo diha ni Kristo didto sa krus, tungod

niana nailhan ang atong mga sala uban Kaniya isip atong halili. Ang Dios Amahan naghukom niadtong mga kasal-anan sa dihang sila gipahamtang ngadto Kaniya.

D. Bawtismo sa Balaang Espiritu [*Baptism of the Holy Spirit*]

1. Kabatbatan ug mga panglihok: Ang kaluwasanong ministeryo sa Dios Espiritu Santo nga diin Siya nagpasulod sa magtotoo diha sa kahiusahan uban ni Kristo ug naghimo kaniya nga miyembro sa harianong pamilya sa Dios sa kahanturan (1 Mga Taga-Corinto 12:13; Mga Taga-Colosas 2:12). Ang bawtismo sa Balaang Espiritu nagpaila sa matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo uban sa kamatayon, paglubong, pagkabanhaw, pagsaka, ug panagtipon ni Kristo.
2. Kini nga bawtismo usa ka kahimtang, dili kasinatian.
3. Wala mahitabo sa Karaang Kasulatan o sa bisan unsang nag-unang dispensasyon (Mga Taga-Colosas 1:25-26).
4. Gitagna na ni Kristo sa wala pa maundang ang Dispensasyon sa Israel (Juan 14:20; Mga Buhat 1:5).
5. Nagpaundang sa Hudiyong Dispensasyon ug nagsugod sa Kapanahonan sa Simbahan (Mateo 16:18; Mga Buhat 1:5; 2:3; 11:15-17).
6. Naghiusa sa tanang mga ginsakpan sa Lawas ni Kristo (Mga Taga-Efeso 4:5; Mga Taga-Colosas 3:10-11; Mga Hebreohanon. 2:11).
7. Naghatag sa espirituhanong pagkatumbas diha sa harianong pamilya (Mga Taga-Galacia 3:26-28).
8. May kalabutan sa posisyon nga pagkabalaan [*positional sanctification*].
  - a. Sukaranan para sa retroactive posisyonal nga kamatuuran [*retroactive positional truth*] (Mga Taga-Roma 6:3-4; Mga Taga-Colosas 2:12).

- b. Sukaranan para sa pagkakaran sa posisyon nga kamatuuran [*current positional truth*] pinaagi niana ang magtotoo adunay permanenting relasyon sa Hari sa tanang mga hari (Mga Taga-Efeso 1:3-6; Mga Taga-Colosas2:10).
- II. Rituwal nga mga Bawtismo: panghalili nga ilhanan og dinhi ang tubig gigamit isip usa ka kaabag sa pagbansaybansay aron sa paghulagway sa prinsipyo sa doktrina.
- A. Bawtismo ni Jesus usa ka talagsaon (Mateo 3:13-17).
1. Tubig nagrepresentar sa Plano sa Dios Amahan para sa kaluwasan.
  2. Ilawon sa tubig si Kristo nailhan uban ang kabubut-on sa Amahan sa pag-adto sa krus.
  3. Dihang si Kristo mitunga gikan sa tubig, Siya nailhan uban sa pagkabanhaw, pagsaka, ug pagtipo.
- B. Bawtismo ni Juan (Mateo 3:1-11; Juan 1:25-33; Mga Buhat 19:2-4).
1. Tubig nagrepresentar sa Gingharian sa Dios.
  2. Nag-ila sa mga sumosunod ni Juan uban ni Jesus ug Iyang Gingharian sa kahanturan.
  3. Wala na gayod balika pagbuhat human sa kamatayon ni Juan.
- C. Mga magtotoong (Kristohanon) bawtismo (Mga Buhat 2:38, 41; 8:36-38; 9:18; 10:47-48; 16:33).
1. Testimonya sa bawtismo sa Balaang Espiritu.
  2. Usa ka kinaugalingong testimonya sa kaluwasan pinaagi sa bugtong pagtoo ni Kristo lamang.
  3. Pagtunlob usa ka ilhanan sa Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo uban ni Kristo sa Iyang kamatayon ug paglubong, ang taktikanhong kadaugan sa anghelanong pakiggubat [*angelic conflict*] (retroactive posisyonal nga kamatuuran); usa ka hulagway sa pagsalikway ug pakigbuwag gikan sa tawhanong kamaayo ug kadaotan.
  4. Paggula gikan sa tubig ang pagkanailhan uban ni

Kristo sa pagkabanhaw (pagkakarong posisyonal nga kamatuuran); paglakaw diha sa pagkabag-o sa kinabuhi; balaanong kamaayo [*divine good*].

5. Gawas lang sa 1 Mga Taga-Corinto 1:14-17 nga diin gisulti sa negatibo, wala nay mga pagbuhat sa tubig nga bawtismo nga nahisulat sa mga sinulat.

Pakapin sa mga Basahon B

DOKTRINA SA ESPIRITUHANONG MGA GASA

- I. Kabatbatan: Usa ka talento, abilidad, o katakos nga harianong gitugyan sa matag magtotoo sa Kapanahonan sa Simbahan sa Dios Espiritu Santo sa higayon sa kaluwasan para sa pagbuhat sa usa ka talagsaong pagserbisyo diha sa Lawas ni Kristo.
  - A. Ang espirituhanong mga gasa ang saksi sa grasya sa Dios Amahan.
  - B. Sila ang saksi sa kaluwasan diha sa Kapanahonan sa Simbahan (Mga Hebreohanon 2:4).
- II. Pagpang-apod-apod sa espirituhanong mga gasa.
  - A. Pagpang-apod-apod niadtong Kapanahonan sa Simbahan ang nahuman pinaagi sa Dios Espiritu Santo kinsa naghatag sa labing menos usa ka espirituhanong gasa sa matag magtotoo isip usa ka miyembro sa Lawas ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 12:11).
  - B. Ang mga gasa wala magdepende sa tawhanong abilidad, moralidad, talento o nangakab-ot, apan gibahinbahin lamang pinaagi sa desisyon sa Dios Espiritu Santo.
- III. Lihok sa espirituhanong mga gasa.
  - A. Sa bisan unsang takna sa Kapanahonan sa Simbahan, kada espirituhanong gasa sa matag hiyograpiyang lugar ang gikinahanglan para sa paglihok sa Lawas ni Kristo sa maong lugar (1 Mga Taga-Corinto 12:27-31).
  - B. Tanang espirituhanong mga gasa magalihok pinaagi sa ministeryo sa Dios Espiritu Santo diha ug pinaagi sa

magtotoo (Mga Buhat 2:4; 1 Mga Taga-Corinto 13).

C. Espirituhanong mga gasa sa kanunay magalihok ubos sa bando nga konsepto, kada usa isip miyembro sa tibook Lawas ni Kristo.

D. Ang paglihok sa espiritudhanong mga gasa nagadepende sa pagbag-o sa panghunahuna gamit ang doktrina sa Bibliya (Mga Taga-Roma 12:2-3).

E. Ang espiritudhanong mga gasa magalihok sa pinakataas diha sa espiritudhanong pagkahamtong.

IV. Duha ka mga matang sa espiritudhanong mga gasa.

A. Temporaryong mga gasa (precanon)

1. Mga gasa nga gikinahanglan para sa pagsangyaw sa kahibulongang doktrina hantod ang balaodnon nga Kasulatan makumpleto ug mapakuyanap.

2. Ang gasa sa mga pinulongan nawangtang niadtong A.D. 70 atol sa Pagkapukan sa Jerusalem (1 Mga Taga-Corinto 13:8-10).

3. Sa pagkakumpleto na sa Balaodnon, ang mga gasa sa pagkaapostoles, propesiya, pagpanambal ug mga milagro wala na kini kinahanglana ug nangawagtang niadtong A.D. 96 (Mga Buhat 19:11-12; cf., Mga Taga-Filipos 2:27; 2 Timoteo 4:20).

B. Permanente nga mga gasa (postcanon)

1. Malungtarong mga gasa naglakip sa: pastor-magtutudlo, ebanghilista, pagpangdumala, mga pagtabang, kalooy, paghatag (Mga Taga-Roma 12:8; 1 Mga Taga-Corinto 12:31).

2. Nagpadayon sa paglihok human nakumpleto ang Balaodnon ug sa kinatibuk-an sa Kapanahonan sa Simbahan (Mga Taga-Roma 12:6-8); 1 Mga Taga-Corinto 12:31).

V. Panahon sa pag-apod-apod.

A. Tanang espiritudhanong mga gasa gipanghatag pagkahuman na sa pagkabanhaw, pagsaka, ug pagtapo ni Kristo (Mga Taga-Efeso 4:8).

- B. Gihatag sa unang higayon diha sa adlaw sa Pentekostes, sa dihang ang Dispensasyon sa Israel napakgang ug ang Kapanahonan sa Simbahan nagsugod (Mga Buhat 2).
- C. Gawas lang sa hamubong kabalhinang panahon diha sa precanon nga Kapanahonan sa Simbahan (Mga Buhat 2; 8:14-17; 10-11; 19:2-8), ang matag usa ka gasa ang ipanghatag sa higayon sa kaluwasan.

VI. Abuso sa mga gasa.

- A. Ang pag-abuso sa Corinto nanginahanglan og patakaran sa lumalabay nga mga gasa (1 Mga Taga-Corinto 14).
- B. Ang pagsumbalik ug pagbiya sa pagtoo naninguha sa pagpadayon sa lumalabay nga espirituhanong mga gasa, sama sa mga pinulongan, ug pagpanambal, nga milapas pa sa pagtak-op sa Balaodnon niadtong A.D. 96.
- C. Si bisan kinsa karon nga nag-angkon nga naghupot sa unang siglo nga mga gasa sa pagkaapostoles, propesiya, kahibalo, mga pinulongan, mga milagro, pagpanambal usa ka nagbiya sa pagtoo ug misumbalik.
- D. Ang paghupot sa dili makita nga mga gasa dili timailhan sa espirituhanong pagkaubos ug ang makitang mga gasa wala nagpaila sa pagkahawod ug dili gayod ang mahimong hinungdan sa pagkabahinbahin diha sa simbahan.

VII. Pagpahibalo nga mga gasa.

- A. Ang temporaryong mga gasa sa apostoles ug propeta gidesinyo para sa paghatag og pagpangulo diha sa precanon nga simbahan, nagbutyag sa balaang kabubuton pinaagi sa pagpahibalo sa kahibulongang doktrina, nagmantala sa Bag-ong Kasulatan pinaagi sa pagsulat, nagpundar sa Simbahan niadtong unang siglo, nagtukod sa lokal nga mga simbahan ug sumbanan sa lokal nga simbahan, ug nagbansay sa mga pastor-magtutudlo. Kini nga mga gasa nangahanaw niadtong A.D. 96.
- B. Malungtarong pagpahibalo nga mga gasa ang pastor-magtutudlo ug ebanghelista.

- C. Ang pastor-magtutudlo nagpahibalo sa kinatibuk-ang sangkad sa doktrina sulod sa lokal nga simbahan; ang ebanghelista nagpahibalo sa Maayong Balita sa mga pundok sa mga dili-magtotoo gawas sa lokal nga simbahan.
- D. Kini nga mga gasa gihatag sa mga lalaki lamang (1 Mga Taga-Corinto 14:34-35; 1 Timoteo 2:12; 3:1-7).
- E. Ang awtoridad niini nga mga gasa ang gipanghimatuud sa Mga Hebreohanon 13:7,17.
- F. Ang katuyoan niini nga mga gasa gibatbat sa Mga Taga-Efeso 4:11-13.

Timan-anan sa Balaang Kasulatan

KARAANG KASULATAN

GENESIS		23:9-14	30
		26:11-12.....	16
9:1.....	11	26:14-17	19
11:4.....	11	26:14-46	20
11:6.....	11	26:18-20	19
11:7-9.....	11	26:21-22	19
12:1-3	12,18	26:23-26	19
12:3.....	27	26:27-39	19
13:14-15	12		
14:13.....	12	NUMEROS	
15:18.....	18	11:16-17.....	16
21:12.....	12	27:8-20	16
EXODO		28:26-31	30
9:12.....	110	DEUTERONOMIO	
23:17.....	30	6:5.....	79
25:21-22	16	7:6.....	12
34:22.....	30	7:7.....	13
LEVITICO		16:16.....	30
19:18.....	81	28:49.....	20
		28:64-68	25

MAGHUHUKOM	8:18-19	111	
	8:19.....	6,111	
3:10.....	16	9:6-7	4
6:34.....	16	11.....	17
11:29.....	16	28.....	20
13:25.....	16	28:1.....	20
14:6.....	16	28:1, 3,7.....	5
15:14.....	16	28:1-4	19
		28:4.....	20
1 SAMUEL		28:7-8	5
		28:9.....	6
10:6-10	16	28:10.....	7
11:6.....	16	28:11 ... 3,8,9,18,23,27,52,102	
16:13.....	16	28:11-12.....	112
		28:12.....	25,40
2 SAMUEL		28:14-23	21
		29:4.....	111
7:8-16	18	33:6.....	5
		34:1-6	17
MGA SALMO		35.....	17
		43:10.....	13
32:5.....	10	43:21.....	13
51:11.....	16	53:3-4	4
72.....	17	53:4-5	4
91:1.....	16	53:9.....	4
		53:10-12	4
MGA PROBERBIO		62.....	17
		65.....	17
23:7.....	72		
ISAIAS		JEREMIAS	
		5:15.....	20
Libro ni	2	15:16.....	76
5:24.....	4	30:4-8	17
7:14.....	4,13,24	31:31-34	18

MGA PAGBANGUTAN	9:24-27	17
	9:26.....	109
3:21-31	6	11:40-45..... 17
EZEQUIEL		ZACARIAS
38-39	17	14:4-9 .....
		17
DANIEL		MALAQUIAS
Libro ni.....	22	4:1..... 120

BAG-ONG KASULATAN

MATEO	6:27-38	81
	12:50.....	120
3:1-11.....		122
3:11		46
3:13-17		122
7:22-23		112
11:28.....		25
12:38-39		26
13:25ff.....		120
16:18.....		121
20:22.....		120
22:37-38		79
24:21-22		109
24:24.....		109
MARCOS		
1:8.....		46
5:6-10		111
7:21-23		59
10:38-39		120
12:28.....		79
12:30.....		80
12:31.....		80
16.....		102
16:17.....		102
LUCAS		
3:16.....		46
3:21-23		31
JUAN		
1:12.....		47
1:14.....		24
1:32.....		31
1:25-33		122
1:26-33		46
3:1-21		33
3:3-7		19
3:7.....		47
7:39.....		16
14:16-17		28
14:20.....		121
14:26.....		28,75
15:27.....		66
16:7.....		28
16:13.....		28,75
MGA BUHAT		
Libro sa		48,50
1:1-8		50
1:2.....		28
1:4.....		28
1:4-5		30
1:5.....		26,42,46,121
1:8.....		66,118
1:22.....		66

12:2-3	125	6:19-20	16
12:6-8	125	7.....	58
12:8.....	125	8:1.....	59,82
12:14-21	81	8:1-13	58
13:8.....	81	9:3-12	59
16:7.....	67	10:2.....	120
16:25.....	51	11:1.....	79
		11:2-16.....	59
1 MGA TAGA-CORINTO		11:20-21.....	59
		12.....	61,83
Libro sa.....	88	12:2.....	54
1:2.....	14	12:7.....	61
1:7.....	60	12:10.....	70,95
1:11-17.....	59	12:11.....	30,62,124
1:14-17	123	12:12.....	14,62
1:22.....	26	12:13.....	45,48,121
2:6.....	89	12:15-16	63
2:7.....	51	12:17.....	65
2:11-12.....	74	12:25-27	65
2:13.....	74	12:27-31	124
2:16.....	72,117	12:28.....	65
3.....	60	12:31.....	70,77,125
3:1.....	60	12-14	52,115
3:1-3	58	13.....	77,81,83,125
3:12-15	82	13:1.....	56,83
3:16.....	16	13:1-2	82
3:18-22	59	13:1-8	77
4:6.....	59	13:2.....	84
4:18-19	59	13:4-7	81
5:1.....	59	13:8.....	86,88,94
5:2.....	59	13:8-10	125
6:1-8	59	13:9.....	88,91
6:13-18	59	13:10.....	88,91
6:15.....	59	13:11.....	90
6:19.....	16	13:11-12.....	90

13:12.....	91	12:1.....	68
13:13.....	77,92	12:12.....	66
14.....	83,94,115,126		
14:2.....	105		
14:2-4	94		
14:4.....	61		
14:5.....	96,97		
14:7.....	97		
14:8.....	98		
14:9.....	95,98,105		
14:10-11.....	98		
14:12.....	61,96,99,105		
14:14-15	99		
14:18.....	97,101		
14:19.....	101		
14:20.....	89,117		
14:21-22	3,27,102		
14:22.....	93,113		
14:23.....	102		
14:27-28	94,104		
14:33.....	103		
14:34-35	127		
14:37.....	67		
14:39.....	105		
14:40.....	103		

2 MGA TAGA-CORINTO

4:4.....	107
4:16.....	100
5:17.....	14,47,59
6:11-12.....	118
6:16.....	16
8:23.....	67
11:14-15.....	107

MGA TAGA-GALACIA

1:1.....	30
1:11-12.....	68
2:16.....	25
3:2-3	46
3:26.....	15
3:26-27	45
3:26-28	121
3:27.....	45
3:28.....	48
5:14.....	81
5:16.....	74
6:15.....	14

MGA TAGA-EFESO

1:3-6	122
2:1.....	47
2:11-22.....	14
2:20.....	68
3:5.....	67
3:5-10	68
3:16.....	100
3:16-19	47
3:19.....	75,76
4:5.....	45,121
4:8.....	125
4:11-13.....	69,127
4:13.....	89
4:23.....	72,100,117
4:30.....	60

5:1.....79
 5:18..... 16,60,74,118
 6:10-20 11

MGA TAGA-FILIPOS

1:9.....80
 2:5.....72
 2:27.....70,125

MGA TAGA-COLOSAS

1:9-10 76
 1:25-26 121
 1:27-29 16
 2:10.....122
 2:12.....121
 3:2.....72
 3:10-11.....121
 3:12-14 79,82

1 MGA TAGA-TESALONICA

4:13-17 15,108

2 MGA TAGA-TESALONICA

Libro sa.....108
 1:7-9 31,120
 2:6-7 17
 2:7.....108,112
 2:8.....112
 2:8-9 109
 2:10-11.....110
 2:11.....110

1 TIMOTEO

2:12.....127
 3:1-7 127
 4:1.....113
 6:20.....119

2 TIMOTEO

2:15.....2
 3:16.....69
 4:20.....125

TITO

3:5.....19,25

MGA HEBREOHANON

2:4.....61,109,124
 2:11.....121
 3:5-6 14
 4:12.....118
 5:14.....89
 7:27.....68
 9:5.....16
 11:9.....12
 11:18.....13
 13:7.....127
 13:17.....127

SANTIAGO

1:4.....89
 2:8.....81

1 PEDRO	4:16.....	77,78
1:8.....		79
3:8-9		82
3:18.....		68
5:8.....		107
2 PEDRO		
1:8.....		76
3:18.....		7,76,117
1 JUAN		
1:9.....		10,16,60
4:7.....		80
	PINADAYAG	
	Libro sa.....	15,69,70
	6-19	17
	12:12.....	17
	13:1-10	109
	16:13-14	111
	19:11 <i>ff</i>	120
	19:11-15.....	31
	20.....	17
	20:6.....	18
	20:7.....	17
	21:8.....	31
	22:18.....	87

Timan-anan sa Hilisgutanan

A.D. 30, 1, 15, 25, 26, 30, 35, 87

Abraham, 12, 18, 36

Abram, 12

Adan, 10, 44

Agabus, 67

agape, 83

akademikong kahibalo, 75

Alexander the Great, 22, 35, 36, 38

Amihanang Gingharian, 18

anghelanong

away, 11, 17

lingguwahe, 34, 115

mga pagpakita, 10

anomia, 108

antinomiyanismo, 59

anti-Semitismo, 27

Apollo, 54, 55

apostol, katungdanan sa, 66

apostolos, 66

arti, 91, 92

Assyrian, 19, 20

Balaang Espiritu o Espiritu Santo

bawtismo sa, *Tan-awa* bawtismo

gahum sa, 31, 40, 47, 72

inspirasyon sa, 68

magbalhin sa doktrina, 79

maghimo og tawhanong

espiritu, 47, 74

Magtutudlo, 28, 69

mipagool, 60

nakontrolar sa, 34, 60

pag-abot sa, 30

pagbag-o pinaagi sa, 73

paghatag sa espirituhanong

mga gasa, 24, 31, 49,

51, 58, 63-67, 69, 77, 83,

84, 95, 106, 115

pagpigsat, 60

pagpugong nga impluwensya sa, 17

pagpuno sa, 15, 16, 36, 42, 47, 49-51,

56, 59-61, 72, 74-76, 82, 85, 95,

106, 118

pagpuyo sa, 16, 45, 51, 73

pinaagi sa, 72, 75

presensya sa, 31, 108

- saad sa, 28
- temporaryong pagpuyo sa, 16
- balaang katukuran, 21, 108
- balaang panglantaw, 8, 58, 71-73, 80, 101, 117
- Balaod ni Moses, 19, 32, 33, 47
- baptizo*, 42, 43, 45
- bawtismo, 42, 44, 120-123
- diha ni Kristo, 44, 45
- ni Juan Bawtista, 46, 122
- ni Kristo*, 31, 46, 122
- sa Balaang Espiritu o sa Espiritu Santo, 1, 2, 26, 27, 30, 40, 42-43, 45-50, 115, 121-122
- tubig, 41-42, 59, 122
- Bethel Bible Institute, 1
- bila'agi saphah*, 23
- Camissards, 108
- canon nga kasulatan, 10, 15, 17, 34, 51, 67, 69, 88, 90, 91, 103, 106, 108
- Cappadocia, 34, 37
- Chaldea, 21, 36
- chalkos*, 83, 84
- Charismatics, 2, 34, 89, 115, 116
- Corinth, 52, 53, 58, 101
- demonyohong, 5, 56
- dialektos*, 33, 34, 57
- Dios
- awtoridad sa, 18, 59
- disiplina sa, 13, 19, 27
- fellowship uban, 16, 60, 82
- gamhanang mga buhat sa, 35-39
- gimandoan sa, 13
- gugma sa, 77, 78
- himaya sa, 21
- inspirasyon sa, 60, 68, 69
- kahibalo sa, 79
- kinaiya sa, 18
- ligdong sa, 78
- magsimba sa, 101
- mga doktrina gikan sa, 67
- mga hiyas sa, 78
- paghimaya, 47, 76
- pagkamatarong sa, 78
- pagpahibalo, 25
- pagsalikway sa, 20
- pagtunglo sa, 25, 27
- pakigrelasyon uban, 47, 64
- panalangin sa, 12, 16, 18, 25-27, 47, 60
- pasidaan gikan sa, 19, 21, 23
- plano sa, 4, 15, 18, 51, 114
- Pulong sa, 2, 6, 7, 17, 20, 24, 40, 42, 51, 61, 64, 69, 73, 92, 107, 116, 118
- saad sa, 12, 16, 18, 28
- sinaligan sa, 16
- dios-dios, pagano, 53-55, 57, 58
- disiplina, 13
- balaan, 4, 6-8, 13, 16-19, 21, 22, 26, 27, 29-32, 36, 39-42, 46, 50, 58, 61, 62, 66, 67, 69, 71, 72, 76, 78
- ikalimang hugna sa, 19, 20, 24, 25, 27,

- 51, 97, 112
- lima ka mga hugna, 19, 20
- Dispensasyon sa Tawhanon ug Diosnong
Kahiusahan, 9, 10, 14
- doktrina sa Bibliya, 4-6, 17, 19, 59, 62, 64,
72, 73, 75, 76, 92, 93, 103, 104, 107,
114, 116, 118, 125
- bakak, 114, 117, 118
- dili-kumpleto, 92
- kahibalo sa, 5, 64, 71, 72, 79, 118
- kahulogan sa, 84
- kat-on, 7, 47, 73, 91, 92, 114, 116
- kumpleto, 15, 17, 61, 73, 90-93, 103,
106, 118
- mabag-o sa, 59, 93
- metabolismo, 76, 79, 92
- pag-aplikar sa, 15, 43, 50, 53
- pagkaignorante sa, 64, 107, 118
- pagpahibalo sa, 85, 96, 101, 104
- pagpakuyanap sa, 19
- pagsalikway sa, 6, 8, 50, 108, 110
- panghunahuna, 8, 58, 59, 71-73, 76, 79,
90, 93, 117, 118, 125
- prinsipyo sa, 8
- walay kagana sa, 6
- Ebanghelyo o Maayong Balita, 6, 13, 25,
32, 34, 36-40, 46, 47, 49, 50, 54, 68,
95, 96, 103, 104, 107, 108, 110, 114,
127
- Egypt, 22, 34, 38
- ek merous*, 88
- ekstasis*, 34
- Elamites, 34
- emosyonalismo, 81, 97, 107, 114-117
- en pneumatii*, 42, 45, 46
- enarxomai*, 46
- Ephraim, 5, 18-21
- epignosis*, 76, 79, 80, 91, 92, 117
- espirituhanong kamatayon, 4, 19,
43, 44, 48
- balaan, 13
- espirituhanong mga gasa, 60-66, 68, 69,
71, 82, 83, 85, 86, 88, 93, 96, 99, 103,
105, 124-126
- administrasyon, 64, 65, 70
- interpretasyon, 70, 96, 100, 104
- kahibalo, 69, 85-91
- kalooy, 70
- mga dila, *Tan-awa* mga dila
- mga milagro, 64-66, 70
- mga pagtabang, 64, 65, 70
- pagpanambal, 65, 66, 70, 109
- pagpang-abi-abi, 70
- pagpangbuhat-og-mini, 107
- pagtoo, 77
- espirituhanong pagkahamtong, 17, 47, 62,
73, 76, 77, 80, 106, 125
- espirituhanong pagkakinaugalingnanon, 8
- espirituhanong pagtubo, 6, 54, 61, 62, 69,
71, 73, 75, 76, 82, 83, 93, 94, 99, 101,
106, 114
- espirituwalidad, 31, 58, 60, 64, 73, 107,
108, 112, 113, 115, 117, 118

- Galileans, 32, 34, 40
- Gibanhaw nga Empiryo Romano, 109, 111, 112
- ginosko*, 88
- glossa*, 2, 31, 34, 35, 98, 99, 101
- glossolalia*, 2, 3, 14, 23, 26, 50, 51, 60, 61, 63, 83, 95, 97, 101, 115
- gnosis*, 75, 82
- grasya, 6, 24, 25, 59, 60, 79, 96
- makaluwas, 40
- sa Dios, 10, 24, 25, 40, 59, 60
- gugmang-ligdong, 77, 81, 83-86, 93, 117, 118
- Habagatang Gingharian, 18
- haduul ug dugay nga katumanan sa propesiya, 4
- harianong balaod, 80
- harianong pamilya sa Dios, 14, 16, 47, 68, 80
- Hinduism, 108
- hingpit, ang, 87-91
- Hukmanang Lingkoranan ni Kristo, 82
- hunahuna, 72, 73, 76, 94, 100
- idiotes*, 102
- impersonal nga gugma, 78-81
- impyutasyon
- sa balaang pagkamatarong, 79
- sa walay katapusang kinabuhi, 19
- Irvingite heretics, 108
- Isaias, ang propeta, 2-9, 18, 20-25, 32, 39, 40, 50, 52, 110
- Islam, 108
- Israel
- Kapanahonan sa, 13, 14, 16, 17, 48, 55
- nasud sa, 3, 5, 6, 12, 13, 16, 18-21, 23, 24, 26, 27, 33, 50, 114
- pagsangyaw sa, 1, 3, 12, 25, 26, 32, 38, 49, 97, 114
- Jaddua ang Pangulong Pari, 22
- Jansenists, 108
- Jerusalem, 1, 18, 21-23, 27, 28, 30-33, 35-39, 48-51, 67, 87, 106, 125
- Jesu-Kristo
- batong tukuran, 68
- bawtismo sa, *Tan-awa* bawtismo
- halili para sa sala, 39, 78
- hunahuna ni, 41, 71, 78, 117, 118
- Ikaduhang Pagbalik, 13, 17, 89, 109
- kaluwasan, 10, 16, 24, 25, 27, 39-46, 48, 61, 78, 112
- kamandoan, 30
- Lingkoranan sa Paghukom, 82
- mapulihong kamatayon ni, 4
- mga milagro, 112, 125, 126
- nabanhaw, *Tan-awa* pagkabanhaw
- nagpakatawo, 10
- nailhang uban ni, 43, 121, 122
- pagkatawo ni, 4
- pagpuyo sa, 16
- pagsaka, 3, 14, 19, 24, 28, 42,

- 43, 50, 51, 87
 pagsundog, 79
 panaghiusa diha ni, 16, 44, 45, 47, 48
 putli nga pagkatawo, 4, 13, 24
 Unang Pag-abot ni, 14
 Josephus, 23, 38
 Juan, ang apostol, 15, 48
 Juan Bawtista, 42, 46, 49
 Judah, 18, 21, 22
 Judas Iscariot, 30, 66
 Judeans, 32, 37, 40

 kaban sa kasabutan, 16
 kahibulongang doktrina, 60, 66-69, 91-95
 kalag, 7, 8, 34, 41, 55, 58-61, 71,
     72, 75, 76, 118
     mentalidad sa, 34, 71, 72, 76, 100
     tipiganang lugar, 75
     toong kabahinan, 75, 76, 79, 80
     vacuum sa, 114
     walang kabahinan, 75
 Kalibohan, 9, 13, 17, 21, 51, 89, 90
 Kalisdanan, 9, 13, 17, 50, 108-112
     diktador sa, 109, 111, 112
 kaluwasan, 5, 6, 10, 16, 24, 25, 27, 39-46,
     48, 61, 78, 112, 122
 kamatutuan, 61, 71, 82, 94, 96-99, 102,
     105, 107, 114, 115, 118
kanon, 17
 Kapanahonan sa mga Hentil, 10
 Kapanahonan sa Simbahan, 1,3, 9, 10,
     13-16, 26, 27, 31, 34, 42, 45, 47, 48,
     50, 51, 60, 65, 66, 68, 80, 87-89, 91,
     92, 106-108, 112, 113, 115, 119
 kapasayloan sa mga sala, 41
kardia, 75
 karnalidad, 16, 53, 58, 59, 93
 kasayuran sa panghunahuna, 8
 Kasulatan, 2, 7-9, 14, 19, 22, 24, 31, 33,
     51, 59, 66, 67, 69, 72, 81, 89, 90,
     115-117
     dili-masayop, 116
     mga kahingpitan sa, 59
     mga sinaligan sa, 6, 19, 24
     paghubad sa, 8, 9, 96, 104, 115
     tawhanong mga magsusulat sa, 69
katargeo, 86-88
 katubsanan, 41, 50
kilyah, 118
 kinaiyang makasasala, 44, 58, 59
     gikontrolar sa, 73
     hilig sa asetisismo, 58
     hilig sa legalismo, 44, 58
     panghunahuna, 82
koilia, 118
kumbalon, 83, 84

laleo, 2
lambano, 41
 Lawas ni Kristo, 14, 27, 45, 48, 61-63, 65,
     69, 70, 82, 96, 117, 124, 125
 Libya, 34, 38
 lingguwahe
     Akkaddian, 37

- Arabic, 39
- Aramaic, 8, 32, 33, 37
- Assyrian, 37
- Canaanite, 12
- Cappadocian, 37
- Chaldean, 12, 21
- Coptic, 38
- Cretan, 35
- Egyptian, 38
- Elamite, 37
- Griyego, 2, 8, 17, 22, 32, 37-39, 43, 46, 51, 59, 66, 69, 74-76, 91, 95, 99, 103, 111, 118
- Hebreo, 7, 8, 13, 22, 33, 111, 115, 118
- Latin, 32, 38, 99
- Median, 36
- Pamphylian, 38
- Parthian, 36
- Persian, 36, 37
- Sumerian, 37
- Syrian, 37
- mabinati-ong paglitok, 34, 53-57
mini, 53, 56, 57
- magtutudlo
gasa sa, 65, 69, 71
- malilungong relihiyon, 53-57, 60, 103
- mananagna sa Delphi, 54
- Manluluwas, 4, 6, 10, 13, 14, 26, 39, 41, 54
- mapalabawong pagpangagpas, 83, 85
- Matthias, 30
- mavet*, 13
- Media-Persian nga Empiryo, 21, 36
- metabole*, 76
- metanoeo*, 41
- mga anghel, 10, 11, 83, 84
- mga apostoles, 1, 26, 28-34, 36-38, 40-41, 48-51, 58, 65-68, 70, 91, 109
- mga damgo, 10, 34
- mga demonyo
engastrimuthos, 55, 57, 111
- impluwensiya, 110, 114
- nasudlan, 114
- pagaprisohon, 17
- tambag sa, 5
- mga dila, 2, 3, 32, 40, 52, 61, 93, 113
- ampo ni, 100, 115
- dili-mahubad, 98
- emosyonalismo sa, 116
- espirituhanong gasa sa, 1, 2, 13, 24, 30, 31, 44, 51, 52, 58, 60-69, 71, 77, 82-88, 93, 95, 96, 99, 103, 105, 106, 115, 124-126
- lihitimong paggamit sa, 96
- magbuhat-og-mini, 107, 108, 110, 111
- mini, 108, 114-116
- pagka-dili-epektibo sa, 94
- pagkawagtang sa, 87, 89, 94
- pagsulti sa, 1, 2, 34, 35, 49, 52, 56, 60, 64, 83, 84, 93-95, 99, 101, 102, 104, 105, 112, 115, 118
- pagtuis, 97

- pribadong paggamit sa, 96, 105
- propesiya sa, 23, 102, 105, 112
- sa kalayo, 30
- tilimad-on sa, 3-5, 13, 20, 23-26,
30, 40, 49, 52, 94, 102, 107,
109, 110, 113, 115
- Mga Dispensasyon, 9, 10, 13-16, 27, 31
- mga embahador, 16
- mga emosyon 2, 41, 53, 55-57, 71-73, 79,
80, 83, 84, 113, 114, 116-118
- mga Griyego, 32, 37-39, 43, 45, 46, 48,
51, 53-55, 75, 89
- Mga Hentil, 3, 12, 23, 24, 26, 32-34, 39,
47-49, 54
- Mga Hudiyo, 3, 4, 6, 8, 12, 13, 17-19, 21-
27, 30, 32-41, 45, 47-50, 52-54, 87,
97, 101, 105, 112-114, 120
- mga kasabutan, 18
- mga lingguwahe
- hentil, 3, 23, 24, 36, 33, 34, 50, 95, 112
- langyaw, 3, 8, 9, 18, 20-23, 26,
31, 40, 95, 96, 102, 112, 145
- mahubad, 98
- mini, 34, 53, 56, 107
- nailhan, 66, 106
- orihinal, 8, 69
- pagpadaghan sa, 12, 32-34, 37,
57, 98, 100
- tawhanon, 1, 34, 83, 94
- universal, 11
- mga milagro, 4, 31, 51, 56, 57, 63-66,
70, 109, 112
- mini, 53, 116, 117
- mga panan-awon, 5, 10, 34
- mga pari, 5, 6, 7, 16, 22, 56
kulto, 56
- mga sala
- dili pa-maluwas, 40
- halili para sa, 39
- human-maluwas, 41
- kapasayloan sa, 41, 42
- paghingalan, 10, 16
- tunglo sa, 48
- wala pa-masugid, 58
- mga Samaritan, 48-50
- Mga Unang-bunga, Kasaulogan sa, 34
- Montanists, 108
- Mormonism, 108
- Moses, 10, 19, 20
- musterion*, 51
- Nebuchadnezzar, 21
- nephros* 118
- Noah, 10, 11
- nomos*, 59
- nous*, 73, 75
- nuni*, 92, 93
- Operasyon Z, 73-76
- oudepote*, 86
- outhen*, 85
- ov*, 111
- pagagamhanan nga gidumala sa Dios, 13

- pagbiya sa pagtoo, 4, 21, 50, 113, 126
- paghinulsol, 41, 42
- paghuboghubog, 5-7, 40, 55, 56, 58, 59
- pagkaapostoles, gasa sa, 30, 66-67, 69, 125-126
- pagkabanhaw
- adlaw sa, 30
- mga lawas, 15
- ni Kristo, 10, 14, 17, 30, 41, 44, 66, 87, 121
- pagkabinihag sa Babylonia, 16, 26
- pagkahanaw sa mga pinulongan, 51, 86, 94, 106
- pagkakarong posisyonal nga kamatuuran, 43, 122, 123
- pagkamapahitas-on, 11, 59, 64
- pagkatawo pag-usab, 16, 19, 25, 45, 48, 74
- pagkatibulaag, 13, 22, 23, 25-27, 33, 49-51, 114
- pagpakita sa Dios, 10
- pagpalabaw, 83, 100
- pagpangdumala, 13, 16, 17, 64, 65
- pagpanudlo
- bakak, 5
- categorical, 7, 116
- exegetical, 7, 116
- isagogical, 7, 116
- sa doktrina, 6-9, 54, 59, 60, 64, 69, 71, 104, 107, 114, 117
- Pagsagaw, 15, 17, 108
- pagsangyaw, 6, 12, 13, 16, 19, 25-27, 54, 94, 114, 125
- gasa sa, 94
- pagtoong-salabutan, 75
- pahulay, 25, 40
- Palestine, 32, 39
- pampadasig para sa espirituhanong kinabuhi, 79, 80
- Pamphylia, 34, 38
- panagtipon, 14, 43, 121
- Parham, Charles, 1, 2
- Parthian nga Empiryo, 22
- Parthians, 34, 35
- Passover, 30
- pastor-magtutudlo, 69, 70, 74, 75, 103, 104, 126, 127
- Paul, ang apostol, 26, 30, 46, 49, 51-54, 59-61, 63, 65-67, 70, 71, 77, 83-88, 91-95, 97-102, 104-106, 108, 117, 118
- pauo*, 86, 87
- Pedro, ang apostol, 40, 41, 48, 49
- Pentekostes, adlaw sa, 1, 15, 24, 26, 28-40, 42, 48-50, 52, 115, 126
- kasaulogan sa, 30, 32, 36
- permanente nga mga gasa, 69, 125, 126
- personal nga gugma, 80, 81
- phallic cult, 53, 59
- phroneo*, 72
- Phrygia, 34, 38, 56
- pipto*, 86
- pneuma puthonos*, 54
- pneumati*, 94
- pneumatikos*, 74, 75

- Pontus, 34, 37
- postcanon nga panahon, 14, 15, 17, 34,
65, 69, 91-93, 106, 115, 118
- precanon nga panahon, 15, 52, 58, 69, 90-
92, 96, 97, 103-105, 107, 115, 125
- propesiya, 2, 4, 9, 16, 18, 20, 22-24,
26, 34, 50, 55, 61, 83, 85-91, 93-95,
97, 102, 105, 112
- gasa sa, 51-53, 58, 61, 63-71, 77, 83-
88, 90, 93-95, 97, 101, 102, 106
- propeta, 4, 5, 6, 8, 16, 25, 29, 65, 67-69,
71, 91
- mini, 5, 6, 111
- rebound, 41, 44, 59, 60, 75
- relihiyon, kalibutanong, 34
- respeto, 5, 59, 79
- retroactive posisyonal nga kamatuuran,
43, 121, 122
- Roma, 26, 35, 38
- Romanhong probinsya sa Asya, 37
- saksi, 16, 32, 75, 96, 97
- Santiago, ang igsoon sa inahan ni Jesus,
66
- Satanas, 11, 17, 55, 107-110, 112, 114
- Shekinah Glory, 16
- Simbahan, 14, 27, 65, 67, 83, 93, 102-105,
107, 113
- Corintohanon, 52, 58, 59, 63, 93
- kinatibuk-an, 14
- lokal, 66, 70, 94, 96, 102, 104
- postcanon, 88, 93
- precanon, 52, 66, 67, 69, 91
- splagchnon*, 118
- sundog
- Kristo, 79, 82
- mga pinulongan, 110
- mini nga mga katingalahan, 110
- tawhanong espiritu, 19, 47, 74, 75, 100
- tawhanong panglantaw, 30, 58, 73, 76, 116
- teleion*, 88-90
- templo, 16, 21, 30, 32
- temporaryong gasa, 66, 67, 69, 70, 85, 86,
88, 93, 96, 104, 106, 114, 125, 126
- tilimad-on sa paghukom, 3, 9, 13,
20, 25, 50
- tinugyanang nasud, 6, 13, 18, 19,
21, 26, 50
- Walay-patubong Pan, Kasaulogan sa, 30
- zeloo*, 70

**SUKARANAN NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR.
GIREKOMENDAR NGA PAGKANHAN-AY**

The Plan of God

The Trinity

Slave Market of Sin

The Barrier

Rebound & Keep Moving

Isolation of Sin

The Faith-Rest Life

God the Holy Spirit vs. The Sin Nature

Mental Attitude Dynamics

Heathenism

Divine Guidance

Prayer

Witnessing

The Prodigal Son

DOKTRINADONG PAGTOON SA BIBLIYA

Doktrina sa Bibliya, ang unod sa pagtudlo nga gikuha gikan sa literal nga interpretasyon sa Kasulatan, maoy sukdanan sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya maghatag og espirituhanong pampabaskog sa mga Kristohanon (Mateo 4:4).

Ang pagkamahinungdanon sa doktrina sa Bibliya pagahatagan gyud og importansiya (Mga Salmo 138:2). Nagmando ang Dios sa mga Kristohanon sa pag-usab sa atong salabutan (Mga Taga-Roma 12:2). Kini nga pagkausab nanginahanglan ug kada adlaw nga pagbag-o sa panghunahuna pinaagi sa pagkat-on ug paggamit sa Pulong sa Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa daghan nang katuigan ang doktrina sa Bibliya nga gitudlo ni R.B. Thieme, Jr., naghatag kada adlaw ug espirituhanong pagkaon sa iyang kongregasyon. Mga libro, DVDs, ug MP3 CDs sa iyang mga gitudlo kini abilabol nga walay bayad o obligasyon. Ang Katalogo sa Pagkat-on sa Doktrina sa Bibliya kini ipanghatag basi sa inyong hangyo.

R.B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES

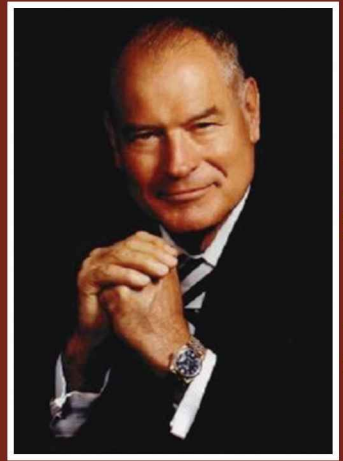
P.O. Box 460829

HOUSTON, TEXAS 77056-8829

www.rbthieme.org

Si ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009), nagpabiling makahuluganong tingog sa Kristiyanismo sa tibook kalibutan. Ang iyang makugihon, mapatin-awong pagtudlo gibase sa orihinal nga lenggwahe sa Kasulatan inubanan sa paglandag sa makasaysayong konteksto sa panahon nga gisulat ang Bibliya. Ang iyang modernong sistema sa bokabularyo, ilustrasyon, og mga kategoriya Biblikal nagpatin-aw sa pagtudlo sa dili masayop nga mga kamatuuran nga Diosnong Pulong. Si Thieme nakarekord og kapin pa sa napulog-usa ka libo ka mga oras nga mga pagtudlo og nakamantala og kapin pa sa usa ka gatos ka mga libro ug nga hapit nakalokup ug tuki sa Bibliya.

Si Thieme nakatapos didto sa University of Arizona (Phi Beta Kappa) ug Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iyang pagtungha sa seminaryo nahunong tungod sa pagpangalagad militar sa Ikaduhang Gubat sa Kalibutan diin misaka siya sa ranggo nga lieutenant colonel sa Kwerpo sa Kasundalohan sa Kahanginan sa Estados Unidos. Human natapos sa iyang padayon nga pagtungha niadtong 1950, siya nahimong pastor-magtutudlo sa Simbahan sa Berachah sa Houston, Texas. Ang iyang nilukop ug gipalapdan nga pagtoon sa Griyego, Hebreyo, tiyolohiya, kasaysayan, ug textual criticism naghatag ug pundasyon sa iyang masuknaong pagtoon ug pagtudlo sa Pulong sa Dios. Si Thieme miluwat sa pagkapastor-magtutudlo sa Simbahan sa Berachah human sa singkwentay tres katuig nga matinud-anong pagpangalagad.

Hinulagway ni Robert Becker

MGA DILA

“mahunong.” Mga pagpangtuis ang nikuyanap sa Kristiyanismong kapanahon og naghimo niini nga usa sa pinakakontrobersiyal nga mga pamahayag diha sa Bibliya. Minilyon ka mga magtotoo karon ang nagpakaaron-ingnon sa pagsulti sa usa ka linggwahe nga sila wala makasabot isip usa ka timailhan sa bawtismo sa

Balaang Espiritu ug ebidensiya sa usa ka pinakataas nga relasyon diha sa Dios. Ang kahibulongan ug pagkaikag sa ilang mga gipakita maoy nakasulod sa mga denominasyon ug mga sekta sa kinatibuk-ang Kristohanong kalibutan.

Ang espirituhanong gasa sa mga dila, gitagna ni Isaias, gidesinyo para sa usa ka tukma nga balaang katuyoan—usa ka pasidaang tilimad-on sa Israel sa nagsingabot nga nasudnong kagun-oban. Kini nga gasa, gitugyan pinaagi sa Balaang Espiritu niadtong adlaw sa Pentekostes A.D. 30, mao ang usa ka dili masayop nga tilimad-on sa espirituhanong kapakyasan sa Israel ug nagkaduul nga balaang paghukom, ug usab ang ipahibalo ang bag-ong Kapanahonan sa Simbahan. Pero kini ba nga espirituhanong gasa operasyonal sa pagkakaran?

Ang katapusang may katungod para sa pagresolba sa teyolohiyang pagkalibog sa mga pinulongan mao ang dili-masayop nga Pulong sa Dios. Kinaugalingong panghunahuna ug emosyonalismo ang mopahisalaag ug mopahanap sa kamatuuran sa doktrina sa Bibliya. Bugtong ang tukma nga mga gikutlo gikan sa Kasulatan, ensaktong gihubad ug tukmang gisaysay, ang makabutyag ngadto sa magtotoo sa kamatuuran mahitungod sa mga pinulongan.